

KANSANEDUSTAJIEN PALKKAUS EU-MAISSA NORJASSA JA ISLANNISSA

Tanja Makkonen

EDUSKUNNAN KANSLIAN JULKAISU 3 / 2000

Tanja Makkonen

KANSANEDUSTAJIEN PALKKAUS EU-MAISSA
NORJASSA JA ISLANNISSA

Eduskunnan kanslian julkaisu 3/2000

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	4
SUOMI	5
<i>Yleistä</i>	5
<i>Palkkion menettäminen eräissä tapauksissa</i>	7
<i>Lomaraha</i>	8
<i>Kulukorvaus</i>	9
<i>Matkustusoikeus</i>	11
<i>Tietoliikennekorvaus</i>	12
<i>Tuloverotus</i>	13
<i>Tulon veronalaisuus</i>	13
<i>Asunnon myyntivoitto</i>	15
<i>Menon vähennyskelpoisuus</i>	16
<i>Korkomenon vähennyskelpoisuus</i>	18
<i>Valtiopäivien 1995-1998 aikaiset verovalitukset</i>	18
<i>Puhemiehen ja varapuhemiesten korvaukset</i>	19
<i>Ministeri-kansanedustajan palkkio ja kulukorvaus</i>	20
<i>Asevelvolliset</i>	21
KANSAINVÄLINEN VERTAILU	22
RUOTSI	22
NORJA	25
TANSKA	27
ISLANTI	28
ALANKOMAAT	29
<i>Ylähuone</i>	29
<i>Alahuone</i>	30
BELGIA	31
<i>Senaatti</i>	31
<i>Edustajainhuone</i>	33
ESPANJA	33
<i>Senaatti</i>	33

<i>Kongressi</i>	34
IRLANTI	34
ISO-BRITANNIA	37
ITALIA	39
ITÄVALTA	40
KREIKKA	43
LUXEMBURG	44
PORTUGALI	45
RANSKA	46
<i>Senaatti</i>	46
<i>Kansalliskokous</i>	48
SAKSA (Bonnin ajalta)	50
TIIVISTELMÄ KANSANEDUSTAJAN TALOUDELLISTEN ETUUKSIEN MUUTTAMISTA KOSKEVASTA PÄÄTÖSVALLASTA EU-MAIS- SA, NORJASSA JA ISLANNISSA	52

ESIPUHE

Tämän selvityksen on laatinut oikeustieteen maisteri Tanja Makkonen, joka toimi lainsäädäntösihteerinä eduskunnan kansliassa kesällä 1999. Ulkomaiset selvitykset on kirjoitettu syyskuun loppuun mennessä. Muiden kuin Suomen selvityksen alussa on kerrottu tietolähde ja tietojen saamisen ajankohta.

Lähtökohtana oli Euroopan parlamentin jäsenten palkkatiedot, jotka voi nähdä osoitteessa http://www.eurooppa-tiedotus.fi/suomi/julkaisu/pa_mep.html. Tiedotteen mukaan europarlamentaarikoiden palkat, jotka siis vastaavat kansallisten parlamenttien jäsenten palkkoja, ovat seuraavat: Belgia 33.325 mk, Britannia 33.755 mk, Espanja 16.815 mk, Hollanti 30.810 mk, Irlanti 23.574 mk, Italia 57.340 mk, Itävalta 50.408 mk, Kreikka 30.395 mk, Luxemburg 24.532 mk, Portugali 21.261 mk, Ranska 31.881 mk, Ruotsi 20.118 mk, Saksa 37.541 mk, Suomi 19.670 mk ja Tanska 29.278 mk.

Selvityksen tarkoituksena oli tutkia mitä oli tämän tilaston takana. Onko tulo veronalaista? Millä tavoin eri maiden parlamentit korvaavat edustajan tehtävästä aiheutuvia kuluja? Myönnetäänkö puheena olevien kulujen perusteella vähennyksiä tuloverotuksessa? Samalla selvitettiin miten edustajanpalkkioista päätetään.

Selvitykset eivät päätyneet kaikkien maiden osalta aivan samoihin lukuihin kuin edellä on kerrottu, mikä osoittaa materiaalin vaikeaselkoisuuden ja tulkinnanvaraisuuden. Pääasia kuitenkin selvisi: kuvaukset eri maiden ratkaisuista ja havainto, että järjestelmiä on niin monia, ettei pelkkä palkkojen vertaaminen anna oikeata kuvaa tilanteesta.

Suomen kansanedustajien palkkausjärjestelmän kuvaus on valtiosääntöoikeudellisesti siten kuin säännökset ovat voimassa helmikuun loppuun 2000. Markkamääräiset tiedot on eduskunnan tilitoimisto tarkistanut vastamaan 1.2.2000 voimaan tulleita valtion palkkaustaulukoita. Myös puhemiesten korvaukset on esitetty siten kuin ne eduskunnan päätöksellä määrättiin joulukuussa 1999.

Eduskunnassa, helmikuussa 2000

Kari T. Ahonen
Eduskunnan hallintojohtaja

SUOMI

Yleistä

Kansanedustajan oikeus palkkioon perustuu valtiopäiväjärjestyksen 16 §:n 1 momenttiin. Sen mukaan edustaja saakoon valtion varoista palkkion ja sen lisäksi korvauksen matkastaan valtiopäiville ja valtiopäiviltä takaisin. Pykälän 2 momentin mukaan edustajanpalkkion sekä matkakustannusten korvauksen perusteet määrätään lailla, jota koskeva ehdotus käsitellään siinä järjestyksessä kuin VJ:n 70 §:ssä säädetään. Lainkohdan mukaan edustajanpalkkiota koskevan lakiehdotuksen hyväksyminen edellyttää kahden kolmasosan ääntenenemmistöä.

Edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan edustajan vuotuinen palkkio on seitsemän palkkausluokkaa pienempi kuin valtioneuvoston jäsenen palkkio. Valtioneuvoston jäsenen palkkiosta annetun lain 1 §:n mukaan valtioneuvoston jäsen saa palkkiota, joka vastaa ylimpään palkkausluokkaan kuuluvassa valtion virassa kulloinkin suoritettavan peruspalkan, kalliinpaikanlisän ja viiden ikälisän yhteismäärää. Kansanedustajan palkkio määräytyy siis valtion virkamiesten palkkaustaulukon mukaan ja nykyään palkkausluokka on A 27. Kansanedustajan alkupalkka ilman ikälisiä on 1.2.2000 voimaan tulleen valtion palkkataulukon mukaan 17.254 markkaa kuukaudessa.

Edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukaan edustajalle suoritetaan hänen palkkausluokkansa perusteella laskettuna lomaltapaluurahaa, määrävuosikorotusta ja muuta yleistä palkanlisää ja lisäpalkkiota niin kuin valtioneuvoston jäsenelle. Kolmannen virkkeen mukaan määrävuosikorotus lasketaan kuitenkin sen ajan perusteella, jonka edustaja on hoitanut edustajantointia laskettuna siten, että määrävuosikorotukseen oikeuttava aika alkaa edustajanvaalien toimittamiskuukauden 1 päivästä tai, jos varamies kutsutaan edustajaksi, hänen ryhdyttyään

hoitamaan edustajantointia, ja päättyy seuraavien edustajanvaalien toimittamiskauden 1 päivänä. Kansanedustajalla ikälisiä kartuttavat siis vain edustajanvuodet, kun taas valtioneuvoston jäsen saa palkkansa heti viiden ikälisän mukaan. Muuten kansanedustaja saa samat ikälisät kuin valtion virkamiehet kulloinkin voimassa olevan virkaehtosopimuksen mukaisesti. Edustajanpalkkio maksetaan enintään kuuden ikälisän mukaisesti, ja muuten kaikki edustajat saavat samansuuruista palkkiota. Ikälisiä maksetaan 3, 5, 8, 11, 15 ja 18 edustajanaolovuoden perusteella. Kyseisiä vuosikorotuksia vastaavat palkat ovat 18.117, 19.023, 19.974, 20.873, 21.604 ja 22.036 markkaa kuukaudessa.

Helmikuussa 2000 kansanedustajista 62 saa palkkaa ilman ikälisiä. Ensimmäiseen määrävuosikorotusluokkaan kuuluu 3 edustajaa, toiseen 59 edustajaa, kolmanteen 31 edustajaa, neljänteen 22 edustajaa ja viidenteen 15 edustajaa. Täydet kuusi ikälisää saa 8 edustajaa.

Palkkion maksamisen alkamis- ja päättymisajankohdat on laissa määritelty.

Edustajanpalkkiolain 2 §:n 1 momentin nojalla edustaja saa 1 §:ssä säädetyn palkkion siitä päivästä alkaen, jona hänen valtakirjansa on hyväksytty tai eduskunta valtiopäiväjärjestyksen 24 §:n 1 momentissa mainitussa tapauksessa on oikeuttanut hänet olemaan edustajana valtiopäivillä. Viitatussa perustuslainkohdan nojalla eduskunnalla on oikeus tutkia, onko edustaja kuitenkin saamansa valtakirjan nojalla oleva edustajana valtiopäivillä, vaikkei valtakirjaa olisikaan hyväksytty.

Edustajanpalkkiolain 2 §:n 2 momentin nojalla palkkio suoritetaan siihen päivään saakka, jona edustajantoimi vaalikauden päättymisen, edustajan kuoleman tai toimen menetetyksi julistamisen vuoksi tahi muusta syystä lakkaa.

Näiden laissa määriteltyjen palkkion maksamisen alkamis- ja päättymisajankohtien väliseltä ajalta eli koko edustajanaoloajaltaan kansanedustajalla on lähtökohtaisesti oikeus palkkioon, ellei jostain muusta perusteesta muuta johdu.

Edustajanaoloaikana edustajanpalkkio ja muut edustajalle suoritettavat korvaukset maksetaan lain 3 §:n 1 momentin mukaan eduskunnan kansliatoimikunnan määrääminä aikoina. Valtakirjan hyväksymisen jälkeen palkkio, kuten kulukorvauskin, suoritetaan edustajan määräämään rahalaitokseen kalenterikuukausittain kuten valtion virkamiehelle. Mainitun lainkohdan mukaan vuotuisesta palkkiosta suoritetaan kuukausittain kahdestoista osa kultakin täydeltä kuukaudelta, jolta edustajalla 2 §:n mukaan on oikeus saada palkkiota. Kuukauden osilta edustaja saa 1 §:ssä säädetyn päiväpalkkion kultakin päivältä. Viimeksi mainitussa lainkohdassa annetaan päiväpalkkion määrän laskusäännöksi $1/365$ vuotuisesta palkkiosta lisineen.

Milloin palkkiota on suoritettu etukäteen, sitä ei lain 3 §:n 2 momentin mukaan saa vaatia takaisin, jos edustajantoimi lakkaa kesken vaalikautta.

Palkkion menettäminen eräissä tapauksissa

Palkkion voi myös menettää. Edustajanpalkkiolain 2 §:n 3 momentissa todetaan, että edustajanpalkkion tai sen osan menettämisestä eräissä tapauksissa on säädetty valtiopäiväjärjestyksessä.

Valtiopäiväjärjestyksen kyseiset säännökset ovat käytännössä hyvin harvoin sovellettaviksi tulevia normeja. Valtiopäiväjärjestyksen 17 §:n 1 momentin mukaan eduskunta voi tuomita edustajan menettämään edustajanpalkkionsa tai osan siitä edustajan jäätyä luvatta pois istunnosta. Edustajan, joka ei ole ottanut tästä ojentuakseen, eduskunta voi julistaa toimensa menettäneeksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 17 §:n 2 momentin nojalla edustajanpalkkion menettää vapausrangaistuksen ajalta. Tämä seuraamus on ehdoton. Siihen ei liity eduskunnan harkintaa.

Valtiopäiväjärjestyksen 51 §:n 3 momentin mukaan eduskunta voi tuomita valiokunnan jäsenen menettämään edustajanpalkkionsa tai osan siitä, kuten 17 §:ssä sanotaan, jos valiokunnan jäsen ilman estettä tai erityistä lupaa jää pois valiokunnan kokouksesta, sekä, jos se tapahtuu useammin, julistaa hänen menettäneen toimensa valiokunnan jäsenenä. Koko edustajantoimen menettäminen ei voi tulla kyseeseen.

Eduskunnan työjärjestyksen 17 §:ssä säädetään, että jos valiokunnan jäsen on ilman hyväksyttävää estettä tai erityistä lupaa jäänyt valiokunnan kokouksesta pois, valiokunta voi ilmoittaa siitä eduskunnalle, joka tämän johdosta voi ryhtyä valtiopäiväjärjestyksen 51 §:n 3 momentissa edellytettyihin toimenpiteisiin. Valiokunta voi harkintansa mukaan jättää ilmoittamatta eduskunnalle, ja vaikka se ilmoittaisikin, eduskunta voi olla ryhtymättä sanottuihin toimenpiteisiin. Säännös jättää harkintavaltaa sekä valiokunnalle että eduskunnalle.

Lomarahaa

Lomarahasta säädetään edustajanpalkkiolain 1 §:n 1 momentissa. Sen mukaan edustajalle suoritetaan hänen palkkausluokkansa perusteella laskettuna lomaltapaluurahaa niin kuin valtioneuvoston jäsenelle. Palkkio lasketaan 26 arkipäivään oikeuttavaa vuosilomaa vastaavasti ja se on 52 prosenttia edustajan kuukausipalkkiosta. Ikälisistä riippuen veronalaisen lomarahan suuruus on 8.972 - 11.459 markkaa. Summa maksetaan heinäkuun palkanmaksun yhteydessä. Oikeus lomarahaan on vain sellaisella edustajalla, joka oli edustajana 30. kesäkuuta. Käytännössä lomarahaa on osa palkkaa. Lomarahaa on lakiin perustuva kansanedustajalle kuuluva

taloudellinen etuus, jonka maksamiseen ei liity harkinnanvaraisuutta, eikä edustajalla ole oikeutta luopua siitä. Kansanedustajan palkkion maksua koskeva normipohja käsittää vain edustajanpalkkiolain ja sen perusteella annetut kansliatoimikunnan määräykset. Edustajanpalkkiolain soveltamiskäytäntö on ollut varsin tiukka. Kansanedustajille ei makseta mitään muita korvauksia kuin laissa mainittuja ja toisaalta laissa mainitut etuudet maksetaan vähentämättöminä vaikka edustaja yrittäisi kieltäytyä vastaanottamasta suoritusta, kuten tapahtui vuonna 1992 lomarahaa koskien.

Kulukorvaus

Edustajanpalkkiolain mukainen kulukorvausjärjestelmä on kolmiportainen siten, että kulukorvauksen suuruus riippuu edustajan asuinpaikkakunnasta. Järjestelmä on ollut voimassa 1.1.1986 alkaen ja sitä on muutettu kerran (29.12.1988).

Edustajanpalkkiolaissa kulukorvauksen maksaminen on kytketty edustajanpalkkion suorittamiseen. Lain 1 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan edustajalle suoritetaan samalta ajalta kuin edustajanpalkkiota edustajantoimesta aiheutuvista ylimääräisistä kuluista korvausta, jonka suuruus on 33 prosenttia 1 momentin mukaisesta edustajanpalkkiosta ilman ikälisiä ja määrävuosikorotuksia. Kyseessä on kulukorvauksen perusosa ja vähintään sen saavat kaikki kansanedustajat. Juuri se on tarkoitettu kattamaan edustajantoimesta eduskunnan ulkopuolella aiheutuvat ylimääräiset kustannukset. Vain perusosan suuruista kulukorvausta saavat ne edustajat, joilla on kotipaikka pääkaupunkiseudulla. Koska kansanedustajan palkkausluokka on A 27 ja kuukausipalkkio 17.254 markkaa, kulukorvaus on tällöin 5.694 markkaa kuukaudessa.

Saman lainkohdan toisen virkkeen nojalla edustajalle, joka on valittu muusta kuin Helsingin kaupungin tai Uudenmaan läänin vaalipiiristä ja jolla ei ole kakkosasun-

toa, suoritetaan kulukorvaus 45 prosentin mukaan laskettuna. Neljännen virkkeen mukaan Uudenmaan läänin vaalipiiristä valitun edustajan kulukorvaus lasketaan kuitenkin 45 prosentin mukaan, jos hänen asuntonsa on yleisiä maa- tai vesikulku-
neuvoja käyttäen kauempana kuin 30 kilometrin matkan päässä Helsingin päärauta-
tieasemalta. Lisäksi 45 prosentin kulukorvauksen saavat ne kansanedustajat, jotka
on valittu muista kuin Helsingin ja Uudenmaan vaalipiireistä ja joilla ei vaalipiiris-
sään ole vakinaista asuntoa. Tämän 45 sekä 33 prosentin mukaan laskettavien
kulukorvausten väliin jäävä erotus (2.070 markkaa) on periaatteessa päivärahan
osuutta. Markkamääräisesti 45 prosenttia alkupalkasta on 7.764 markkaa.

Lainkohdan kolmannen virkkeen mukaan kulukorvaus suoritetaan 56 prosentin
mukaan laskettuna, jos edustajalla on muussa kuin Helsingin kaupungin tai Uuden-
maan läänin vaalipiirissä olevan asunnon lisäksi edustajantoimen hoitamista varten
omistus- tai vuokra-asunto Helsingissä, Espoossa, Kauniaisissa tai Vantaalla.
Korvaus kakkosasunnosta (1.898 markkaa) sisältyy siis vain 56 prosentin mukaan
laskettavaan kulukorvaukseen, joka on 9.662 markkaa kuukaudessa.

Maaliskuussa 2000 33 prosentin mukaan laskettavaan kulukorvausluokkaan kuuluu
39 kansanedustajaa, 45 prosentin kulukorvausluokkaan 19 edustajaa ja 56 prosentin
kulukorvausluokkaan 142 edustajaa.

Kansliatoimikunnan antamien soveltamisohjeiden mukaan em. lainkohdassa
tarkoitettua, vaalipiirissä sijaitsevaa vakinaista asuntoa tulee käyttää edustajan
varsinaiseen asumiseen, eikä kesämökki tai muu vapaa-ajan asunto niin ollen
oikeuta korotettuun kulukorvaukseen.¹ Epäselvyyksien välttämiseksi edustajan tulee
tarvittaessa antaa tilitoimistolle lisäselvitystä asumisolosuhteistaan ja tilitoimiston
tulee alistaa asia kansliatoimikunnan ratkaistavaksi silloin, jos korotetun kulukor-
vauksen maksamiseksi ilmoitetut tiedot ovat tulkinnanvaraisia. Kunkin vaalikauden

¹ KTK 21/1985, liite A 4§ s. 2.

alussa on tehtävä uusi selvitys asunto-oloista, ja jos ne muuttuvat kesken vaalikauden, kulukorvaus suoritetaan muuttuneen tilanteen mukaisesti muutosajankohtaa seuraavan kuukauden alusta lukien. Muutoin kulukorvaus maksetaan kuukausittain varsinaisen edustajanpalkkion yhteydessä samalle pankkitilille kuin palkkio edustajan määräämään rahalaitokseen.

Lain sanamuodolla "muussa kuin Helsingin kaupungin tai Uudenmaan läänin vaalipiirissä olevan asunnon lisäksi edustajantoimen hoitamista varten omistus- tai vuokra-asunto Helsingissä, Espoossa, Kauniaisissa tai Vantaalla" tarkoitetaan edustajan pääkaupunkiseudulla sijaitsevaa kakkosasuntoa, jonka jokainen hankkii itse. Korotetun kulukorvauksen saamiseksi edustajan tulee olla kakkosasunnon omistaja tai vuokrasopimuksen on oltava tehty hänen nimelleen. Kansliatoimikunnan antamien soveltamisohjeiden mukaan kakkosasunto voi kuitenkin olla myös kahden tai useamman edustajan yhteinen, jolloin omistusasunnon tulee olla yhteisomistuksessa ja vastaavasti vuokrasopimuksen tulee olla tehty kaikkien niiden vuokra-asunnossa asuvien nimissä, joille syntyy oikeus korotettuun kulukorvaukseen.² Nykyisin korotetun kulukorvauksen voi saada myös, jos asuu samaan talouteen kuuluvan aviopuolisonsa omistamassa asunnossa.³

Matkustusoikeus

Edustajanpalkkiolain 1 a §:n mukaan edustaja saa edustajantoimensa ajaksi ensimmäisen luokan vuosivapaalipun valtiorautateiden kaikille radoille. Hänen puolestaan eduskunnan kanslia maksaa myös edustajantoimeen liittyvien kotimaisten reittilentomatkojen liput ja linja-autoliput sekä taksit pääkaupunkiseudulla. Yhden taksimatkan hinta voi olla enintään 250 mk. Edustajantoimeen liittyväksi matkaksi katsotaan myös valtiopäiville tulo ja kotiinpaluu (valtiopäivämatka) ja näihin

² *ibid.*

³ KTK 20/1995, liite A 8§.

matkoihin voi rajoitetusti käyttää myös omaa autoa, jonka kustannukset korvataan kuten valtion virkamiehille. Valtiopäivämatkaan liittyen voi käyttää myös kotipaikkakunnalla taksia.

Tietoliikennekorvaus

Kansanedustajilla on kevästä 1995 lähtien ollut käytössään eduskunnan hankkimat matkapuhelimet, joiden kiinteät kuukausimaksut eduskunta maksaa. Edustajat ovat sen sijaan itse maksaneet kaikki, myös edustajantyöhön liittyvät puhelinkulut. Käytännössä matkapuhelinkulut ovat sellainen uusi kustannus, josta ei tiedetty mitään kulukorvausjärjestelmän tullessa voimaan vuoden 1986 alussa ja joita ei siten ole otettu huomioon kulukorvauksen mitoituksessa.

Edustajanpalkkiosta annetun lain 1b § on muutettu 1.4.1999 lukien siten, että kansliatoimikunta voi myöntää edustajalle kohtuullisen korvauksen muun muassa edustajan tehtävän hoitamisesta aiheutuvista tietoliikennekustannuksista (1071/1998). Lainmuutoksen pohjana olevan lakialoitteen (121/1998) perusteluiden mukaan kyse on lähinnä matkapuhelimien aiheuttamista kuluista. Tiettyyn, kansliatoimikunnan päättämään markkamääräiseen rajaan asti ne tulivat lainmuutoksen myötä eduskunnan maksettaviksi.

Eduskunnan talousarviossa vuodelle 1999 tähän tarkoitukseen oli varattu 720 000 markkaa. Määräraha riitti 400 markan edustajakohtaiseen kuukausikorvaukseen, kun valtiovarainvaliokunta piti tarkoituksenmukaisena uudistuksen säätämistä tulemaan voimaan vasta uutta eduskuntaa koskien eli 1.4.1999. Kansliatoimikunnan päätöksen (KTK 8/99, liite A 5 §) perusteluiden mukaan vuositason korvaussumman 3.600 markkaa voitiin olettaa kuluvan kokonaan kansanedustajan tehtävästä johtuvien tietoliikennekulujen kuten matkapuhelimen, kotipuhelimen ja kotifaksin kustannuksiin. Vuotuinen määrä maksettiin kansliatoimikunnan päätöksen mukai-

sesti kerralla kesäkuulta maksettavan palkkion yhteydessä. Tällöin edustaja voi saamallaan summalla hankkia myös sellaisia tietoliikenteen lisävarusteita, joita eduskunta ei muutoin korvaa. Kun korvaus kuitenkin on määrätty maksettavaksi kuukaudelta, voidaan liikaa maksettu määrä periä takaisin valtiolle, jos edustaja lopettaa edustajatoimen hoitamisen ennen kalenterivuoden tai vaalikauden päättymistä. Vuonna 2000 tietoliikennekorvaus säilyi saman suuruisena ja se maksetaan maaliskuun palkkion yhteydessä.

Tuloverolain 70 §:n muutoksella (1072/1998) tietoliikennekorvaus säädettiin verovapaaksi tuloksi. Lisäksi valtiovarainvaliokunta piti pidemmällä tähtäyksellä parhaana ratkaisuna sitä, että kannettava puhelin määritellään yleisesti työmarkkinoilla sovellettavan käytännön mukaisesti myös kansanedustajan osalta luontaiseduksi (VaVM 50/1998).

Tuloverotus

Kansanedustajan tuloja verotetaan tuloverolain (30.12.1992/1535) mukaan. Verovelvollisuuden kannalta kansanedustajat ovat lain 9 §:n 1 momentin 1 kohdan ja 11 §:n mukaisesti yleisesti verovelvollisia. Kansanedustajan palkkio kuuluu henkilökohtaiseen tulolähteeseen ja tulolajijaottelussa se on ansiotuloa, koska se rinnastuu palkkaan. Kansanedustajan palkkiota eli ansiotuloja verotetaan valtionverotuksessa progressiivisen verokannan mukaan ja niistä suoritetaan myös kunnallisvero suhteellisen verokannan mukaan kotikuntaan, kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut sekä kirkkoon kuuluvien osalta kirkollisvero. Tuloverotuksessa vähennyskelpoinen työttömyysvakuutusmaksu sekä palkansaajien eläkemaksu ovat kansanedustajalla samansuuruisia kuin muilla.

Tulon veronalaisuus

Tuloverolain 29 §:n 1 momenttiin sisältyvän tulon määritelmän mukaan veronalais-
ta tuloa ovat tietyin, laissa jäljempänä säädetyin rajoituksin verovelvollisen rahana
tai rahanarvoisena etuutena saamat tulot. Ansiotulona kansanedustajan palkkion
veronalaisuus perustuu lain 61 §:n 1 ja 2 momentteihin. Kansanedustajan palkkio,
joka on ikälisistä riippuen 17.254 - 22.036 markkaa kuukaudessa, on kokonaisu-
udessaan veronalaista tuloa. Edustajanpalkkiota käsitellään verotuksessa samalla
tavalla kuin tavallisia virkapalkkoja. Palkkion lisäksi kansanedustajan veronalaisia
tuloja ovat kulukorvaus viidennekseltään sekä lomaraha kokonaisuudessaan.

Kansanedustajan kulukorvaus on tuloverolain 70 §:n perusteella vain osittain
veronalaista tuloa. Sen 1 momentin mukaan veronalaista tuloa ei ole kohtuullinen
korvaus, joka maksetaan kansanedustajan toimen hoitamisesta aiheutuneiden
erityisten kustannusten ja elantokustannusten lisäyksen kattamiseksi. Lainkohdan 2
momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuna kohtuullisena korvauksena pidetään
edustajanpalkkiosta annetussa laissa tarkoitettua puhemiehen ja varapuhemiesten
määrärahaa, edustajan tietoliikennekorvausta sekä muun selvityksen puuttuessa 80
prosenttia edustajan kulukorvauksesta.

Huolimatta lain sanamuodosta "muun selvityksen puuttuessa" lainkohdan sovelta-
miskäytännössä kulukorvauksen veroton osuus on säännönmukaisesti 80 prosentin
suuruinen. Myös oikeuskirjallisuudessa otetun kannan mukaan ei selvityksenkään
perusteella voitane päätyä korkeampaan tai alempaan verovapaaseen osuuteen.⁴

Tuloverolain 70 §:n 3 momentin mukaan veronalaista tuloa ei ole etu kansanedusta-
jan toimeen liittyvästä oikeudesta maksuttomaan matkustamiseen.

Kansanedustajien ulkomaan päivärahoihin sovelletaan edustajanpalkkiolain 1c §:n
1 momentin mukaan valtion virkamatkasta ensimmäisessä matkaluokassa annettuja

⁴ Andersson 1995 s. 278.

säännöksiä. Valtion virkamiesten matkustussäännön mukaan eduskunta maksaa ulkomaan päivärahat kansanedustajille 50 prosentilla alennettuna, jos valtio kustantaa tai matkaan osallistuja muuten saa matkavuorokauden aikana vähintään kaksi ateriaa. Tuloverolain 71 §:n 1 momentin nojalla ulkomaan päivärahat ovat verovapaita kansanedustajille kuten muillekin verovelvollisille.

Asunnon myyntivoitto

Kun kansanedustaja myy kakkosasuntonsa, myyntivoiton veronalaisuus/verovapaus riippuu siitä, pidetäänkö myös kakkosasuntoa vakituksena asuntona. Kysymys näyttää olevan ongelmallinen myös tuomioistuimille. Päätöksissä KHO 24.8.1983 T 3094 ja KHO 19.4.1988 T 1496 toinen asunto katsottiin myyntivoiton verovapauden kannalta vakituiseksi asunnoksi. Päinvastainen kannanotto sisältyy keskusverolautakunnan päätökseen 10.5.1984 N 372 ja KHO:n päätökseen 8.1.1993 T 16, joissa kakkosasuntoa ei pidetty toisena vakituksena asuntona satunnaisen myyntivoiton verotuksen kannalta.

KHO 24.8.1983 T 3094: Verovelvollisen vaimo ja perheen toinen lapsi olivat jatkuvasti asuneet Vaasassa rivitalohuoneistossa. Verovelvollisella oli 2.5.1982 alkaen ollut työpaikka Helsingissä, missä hän ja perheen opiskeleva toinen lapsi olivat asuneet 11.8.1982 tehdyllä osakekaupalla hankkimassaan kahden huoneen ja keittiön huoneistossa. Helsingin huoneisto oli satunnaisen myyntivoiton verotuksen kannalta verovelvollisen tai hänen perheensä vakituinen asunto. Äänestys 3-1. Verovuosi 1983 Ennakkotieto.

KHO 19.4.1988 T 1496: Hovioikeudenneuvos oli hankkinut 10.5.1983 virkapaikkakunnaltaan 26 neliömetrin suuruisen osakehuoneiston, jossa hän oli asunut hovioikeuden istuntojen ajan, säännöllisesti viikoittain tiistaista torstaihin ja joskus maanantaista lähtien. Muun ajan viikosta hän oli asunut toisella paikkakunnalla omistamassaan omakotitalossa vaimonsa ja tyttärensä kanssa. Katsottiin, että hovioikeudenneuvos oli käyttänyt osakehuoneistoa vakituksena asuntonaan tulo- ja varallisuusverolain 21 a §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Jos hän myi osakehuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet ennen 10.5.1988,

osakkeiden luovutuksesta mahdollisesti saatava voitto ei ollut hänen veronalaista tuloaan. Verovuodet 1987 ja 1988 Ennakkotieto.

KVL 10.5.1984 N 372/1984: Kansanedustaja omisti Helsingissä huoneiston, jossa hän asui vähintään neljä päivää viikossa eduskunnan työskennellessä ja muulloinkin hoitaessaan luottamustehtäviään. Lisäksi hän omisti kotikaupungissaan yhdessä puolisonsa kanssa omakotitalon, jota he perheineen käyttivät vakituiseina asuntona. Helsingin huoneisto ei satunnaisen myyntivoiton verotuksen kannalta ollut verovelvollisen tai hänen perheensä vakituinen asunto. Verovuosi 1984 ja verovuosi 1985. Äänestys 6-3.

KHO 8.1.1993 T 16: Tarjoilija työskenteli Turussa olevassa ravintolassa ja asui opiskelevine lapsineen noin 30 kilometrin päässä kaupungista omistamassaan omakotitalossa. Hän oli hankkinut omistukseensa Turun kaupungin keskustassa sijaitsevan osakehuoneiston (yksiö), jota hän käytti yöpyessään kaupungissa yövuorojensa jälkeisinä öinä, koska julkisia liikenneyhteyksiä ei ollut. Kun hän luovuttuaan työstä myi huoneiston, hänen ei katsottu käyttäneen huoneistoa omana vakituise-
na asuntonaan eikä hänen saamaansa myyntivoittoa siten pidetty oman asunnon myyntivoittona verosta vapaana. Verovuosi 1989.

Menon vähennyskelpoisuus

Vähennysoikeus perustuu tuloverolain 29 §:n 1 momentin toiseen virkkeeseen. Sen mukaan verovelvollisella on oikeus vähentää tuloistaan niiden hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot. Luonnollisia vähennyksiä koskevat erityiset säännökset sisältyvät 31 §:ään, jonka 1 momentin 5 kohdan mukaan tulon hankkimisesta johtuneita menoja ovat muun ohessa valtiollisen luottamustehtävän hoitamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset. Oikeuskirjallisuuden mukaan säännös koskee erityisesti kansanedustajia, joilla lainkohdan nojalla on oikeus vähentää verotuksessaan myös elantokustannuksena tai tulon käyttönä pidettäviä menoeriä.⁵

⁵ Niskakangas s. 12:9.

Yleisiä sääntöjä siitä, millaiset kustannukset liittyvät lainkohdan tarkoittamalla tavalla välittömästi kansanedustajan tehtävien hoitamiseen, sekä siitä, millaiset kustannukset ovat kohtuullisia, on vaikea esittää. Lähtökohtaisesti kohtuullisuudella tarkoitetaan sitä, että menon ja luottamustoimesta saadun tulon on oltava kohtuullisessa suhteessa.⁶ Kansanedustajan kohdalla kohtuullisuuden arvioinnin yhtenä kriteerinä on siten se, että kustannukset ovat kohtuulliset verrattuna edustajanpalkkioon.

Käytännössä tuloverolain 31 §:n 1 momentin 5 kohtaa sovelletaan vain harvoin. Kansanedustajan kiinteänä prosenttiosuutena alkupalkasta maksettavan kulukorvausmäärän ylittävät todelliset menot voivat siis tulla vähennettäviksi luonnollisina vähennyksinä, mutta vain luotettavan selvityksen perusteella eli tositteellisesti ja tällöinkin vain kohtuullisilta osin.⁷ Todistustaakka niiden suhteen saattaa olla korkeahko, sillä samalla on selvitettävä kulukorvauksen ylittävien kustannusten lisäksi kaikki vähennyskelpoiset kustannukset. Käytännössä kansanedustajalla on oikeus vähentää syntyneitä menojaan 31 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla ainoastaan siltä osin, kuin ne ylittävät verovapaan kulukorvauksen määrän. Vähennysoikeutta ei ole niiden kustannusten suhteen, jotka edustaja voi kattaa verovapaasta kulukorvauksestaan. Kun kulukorvauksesta 80 prosenttia on verovapaata, kyseeseen tulee sen ylittävä määrä.. Käytännössä kansanedustajan kulukorvaus on niin suuri, että vain poikkeustapauksessa syntyy kustannuksia, jotka ylittävät verovapaan tulon.

Oikeuskäytännössä ennakkopäätöksen KHO 12.12.1989 T 4522 mukaan kansanedustajalla oli oikeus vähentää apulaisensa palkka kuitenkin vain siltä osin, kuin se ylitti kulukorvauksen verovapaan osuuden määrän.

⁶ Andersson 1995 s. 315.

⁷ Ks. verohallituksen päätös valtiollisen luottamustoimen hoitamisesta aiheutuneiden kustannusten vähentämisestä verotuksessa (817/86). Päätös ei tosin enää ole sitova.

Korkomenon vähennyskelpoisuus

Ansiotuloista tehtävien luonnollisten vähennysten lisäksi pääomatuloista tehtävistä vähennyksistä erityisesti korkovähennyksellä on kansanedustajan kannalta käytännön merkitystä. Kansanedustajan kohdalla kyse on usein kakkosasunnon velan koron vähennyskelpoisuudesta. Koska vain vakituista asuntoa varten otettu laina on asuntolainaa ja sen korot vähennyskelpoisia, asuntovelan käsitteen tulkinnassa on keskeistä, mikä katsotaan vakituiseksi asunnoksi. Ratkaisussa KHO 17.10.1978 T 4384 kakkosasunto katsottiin kansanedustajan toiseksi vakituiseksi asunnoksi, jolloin edustaja sai verotuksessa vähentää molempiin asuntoihinsa kohdistuvien velkojen korkoja yhteensä enintään 15.000 markkaa. Oikeuskäytännön mukaan perheellä voi olla korkojen verovähennysoikeuden kannalta kaksikin omaa asuntoa.

KHO 17.10.1978 T 4384: Kansanedustaja, jolla oli vakinainen asunto Helsingistä noin 230 kilometrin päässä sijaitsevassa X:n kaupungissa, missä hänen perheensä asui hänen omistamassaan osakehuoneistossa, aikoi ostaa Helsingistä osakehuoneiston, jota hän Helsingissä työskennellessään käyttäisi asuntonaan. Hankittava huoneisto katsottiin kansanedustajan toiseksi vakituiseksi asunnoksi, jolloin hän sai verotuksessa vähentää molempiin huoneistoihin kohdistuvien velkojen korkoja yhteensä enintään 15.000 markkaa. Verovuodet 1978 ja 1979 Ennakotieto.

KHO 10.9.1979 T 3629: Verovelvollisella oli N:n kaupungissa 279 neliömetrin suuruinen työsuhdeasunto, jossa hän perheineen asui, sekä H:n kaupungissa 61 neliömetrin suuruinen osakehuoneisto, jota hän oli käyttänyt asuntonaan työskennellessään H:n kaupungissa. Yhtiöllä, jonka palveluksessa A oli, oli keskuskonttori N:n kaupungissa, mutta A:lla oli yhtiön H:n kaupungissa sijaitsevassa konttorissa käytettävissä työhuone ja sihteerin. H:n kaupungissa sijaitseva osakehuoneisto katsottiin A:n toiseksi vakituiseksi asunnoksi, johon kohdistuvien velkojen korot olivat vähennyskelpoisia enintään 15 000 markkaan ja josta ei tullut määrätä ansiotuloa. Äänestys 6-2. Verovuosi 1975.

Valtiopäivien 1995-1998 aikaiset verovalitukset

Kevään 1999 eduskuntavaalien jälkeen lähetettiin valtiopäivien 1995-1998 aikana kansanedustajana toimineille nykyistä kulukorvausjärjestelmää ja verotuskäytäntöä koskeva kysely. Edustajilta kysyttiin, oliko heillä mainitun vaalikauden aikana ollut aihetta tehdä verovalitus kansanedustajantoimeen liittyvän tulon veronalaisuudesta tai menon vähennyskelpoisuudesta, sekä sitä, mikä oli mahdollisen valituksen syy. Vastausprosentti oli 74. Kolme edustajaa oli tehnyt verovalituksen. Yksi ilmoitti valittaneensa kakkosasunnon velan koron vähennyskelpoisuudesta, yksi kulukorvauksen veronalaisuudesta ja yksi työhuonevähennyksestä.

Puhemiehen ja varapuhemiesten korvaukset

Edustajanpalkkiosta annetun lain 6 §:n mukaan eduskunta päättää valtiovarainvaliokunnan ehdotuksesta puhemiehelle ja varapuhemiehille valtiopäivien aikana koituvien kulujen korvaamiseksi maksettavasta määrärahasta. Säännös on ollut nykyisessä muodossaan 1.4.1999 alkaen, kun lainmuutoksella 1071/1998 määräraha ulotettiin koskemaan myös varapuhemiehiä.

Lakialoitteen 120/1998 perusteluissa todettiin, että varapuhemiehet hoitavat puhemiehen tavoin valtiopäivien aikana varsinaisen eduskuntatyön ohella edustus- ja muita tehtäviä, joiden hoitamisesta heille koituu erityisiä kuluja. Aloitteen mukaan varapuhemiesten tehtävät ovat eduskunnan työjärjestyksen ja muiden säännösten perusteella monilta osin yhtenevät puhemiehen tehtävien kanssa, minkä vuoksi erillisen lisäkorvauksen maksaminen myös heille on perusteltua. Valtiovarainvaliokunta katsoi, että varapuhemiehille maksettavan määrärahan tulee olla tietty määräosa puhemiehelle maksettavasta erillisestä korvauksesta ja että osuuden tulisi olla 3/5 puhemiehen määrärahasta (VaVM 50/1998). Vuoden 1999 valtiopäivillä puhemiehen määräraha oli 6.000 markkaa. Varapuhemiesten määräraha oli 3.600 markkaa kuukaudessa.

Puhemiehen ja varapuhemiesten määräraha maksetaan palkkion ja kulukorvauksen lisäksi ja luonteeltaan se on kuin verovapaa edustusraha ilman tilitysvelvollisuutta. Tuloverolain 70 §:n 1 momentin mukaan veronalaista tuloa ei ole kohtuullinen korvaus, joka maksetaan kansanedustajan toimen hoitamisesta aiheutuneiden erityisten kustannusten ja elantokustannusten lisäyksen kattamiseksi. Lainkohdan 2 momentin mukaan kohtuullisena korvauksena pidetään muun muassa edustajanpalkkiosta annetussa laissa tarkoitettua puhemiehen ja varapuhemiesten määrärahaa.

Sekä puhemiehen että varapuhemiesten palkkio on muuten samansuuruinen kuin muillakin kansanedustajilla. Samoin kulukorvausta suoritetaan samojen perusteiden mukaan kuin muillekin kansanedustajille.

Ministeri-kansanedustajan palkkio ja kulukorvaus

Edustajanpalkkiosta annetussa laissa edustajanpalkkion suuruus on sidottu valtioneuvoston jäsenen palkkioon. Lain 1 §:n mukaan edustajan vuotuinen palkkio on seitsemän palkkausluokkaa pienempi kuin valtioneuvoston jäsenen palkkio. Nykyisellään edustajanpalkkio on virkamiespalkkausluokan A 27 mukainen ja valtioneuvoston jäsenen palkkio on A 34 mukainen, joka viidellä ikälisällä on 40.089 markkaa kuukaudessa. Pääministerin palkkio on 20 prosentilla korotettu ministerin palkkio eli 48.107 markka kuukaudessa.

Edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n 3 momentin mukaan edustajalta, joka on kutsuttu valtioneuvoston jäseneksi, pidätetään puolet hänelle tämän lain mukaan tulevasta palkkiosta ja kulukorvauksesta. Ministeriksi kutsuttu kansanedustaja ei siis menetä edustajantoimen hoitamisesta hänelle suoritettavaa palkkiota ja kulukorvausta kokonaan. Muutoinkin sekä palkkio että kulukorvaus suoritetaan tällaiselle edustajalle samojen perusteiden mukaan kuin tavalliselle kansanedustajalle.

Valtioneuvoston jäsenyyden perusteella suoritettavan palkkion ministeri-kansanedustaja sen sijaan saa kokonaisuudessaan. Valtioneuvoston jäsenen palkkiosta annetun lain 1 §:n mukaan valtioneuvoston jäsenelle suoritetaan palkkiota, joka vastaa ylimpään palkkausluokkaan kuuluvassa valtion virassa kulloinkin suoritettavan peruspalkan, kalliinpaikanlisän ja viiden ikälisän yhteismäärää. Valtioneuvoston jäsen saa palkkionsa siis heti viiden ikälisän mukaan. Kansanedustajalla ikälisiä kartuttavat vain edustajavuodet.

Palkkion ja kulukorvauksen lisäksi edustajanpalkkiosta annetussa laissa ei ole säädetty muiden taloudellisten etujen pidättämisestä ministeri-kansanedustajalta. Kansliatoimikunnan päätöksen mukaan valtioneuvoston jäseneksi kutsutulle ei korvata matkakustannuksia eduskunnasta (KTK 11/1999, liite A 16 §). Hän on oikeutettu käyttämään kansanedustajakorttia junamatkoilla sekä kotimaan reittilennoilla edustajan toimeen liittyvillä matkoilla.

Asevelvolliset

Valtiopäiväjärjestyksen 8 §:n 3 momentin mukaan edustajantoimi ei lakkaa sen johdosta, että edustajaksi valittu on vaalitoimituksen jälkeen asevelvollisena astunut palvelukseen vakinaisessa väessä tai siviilipalvelukseen. Valtiopäiväjärjestyksen 10 §:n 2 momentissa säädetään kuitenkin, että edustajantoimen hoitaminen keskeytyy siksi ajaksi, jolloin edustaja on 8 §:n 3 momentissa tarkoitetussa palveluksessa. Tänä aikana edustaja ei saa osallistua valtiopäivätoimiin.

Edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n 3 momentin mukaan edustajalta, joka on asevelvollisena astunut palvelukseen vakinaisessa väessä tai siviilipalvelukseen, pidätetään koko palkkio ja kulukorvaus sanotun palveluksen ajalta. Palvelusajalta ei näin ollen voida maksaa myöskään tietoliikennekorvausta, vaikka sanamuodon mukaisesti säännös ei sitä nimenomaan koskekaan. Lainkohdan tarkoituksesta

seuraa suoraan myös se, ettei asevelvollisena palvelukseen astuneella edustajalla ole tuona aikana kansanedustajan vapaata matkustusosoikeutta.

Edustajanpalkkiolain mukaisten taloudellisten etujen suorittaminen keskeytyy edustajan asevelvollisuuden ajaksi, mikä perustuu siihen, että perustuslain mukaan edustajantoimen hoitaminen keskeytyy siksi ajaksi.

KANSAINVÄLINEN VERTAILU

Eri maiden tiedot on koottu kunkin parlamentin internetsivuilta. Lisäksi on lähetetty tiedusteluita. Kunkin maan osalta on aluksi kerrottu tietolähde ja tiedon hankinnan ajankohta.

RUOTSI

Ruotsalaisten kansanedustajien palkkiojärjestelmää koskevat tiedot ovat peräisin Ruotsin eduskunnan www-osoitteesta 8.6.1999 tulostetuilta infosivuilta Riksdagsledamöternas ekonomiska ersättningar, joita oli viimeksi päivitetty 21.1.1999. Taustamateriaalina on lisäksi käytetty julkaisua Review of Parliamentary pay and allowances. Lisäksi on ollut käytössä lehdistötiedote 14.9.1999.

Ruotsissa kansanedustajan palkkion suuruudesta päättää eduskunnan valitsema erillinen lautakunta. Tällä hetkellä tavallisen kansanedustajien palkkio on 38.000 kruunua (26.190 mk) kuukaudessa ja sitä maksetaan ympärivuotisesti. Se on myös kokonaisuudessaan veronalaista tuloa. Eduskunnan puhemiehen palkkio on samansuuruinen kuin pääministerin palkkio eli 83.000 kruunua (57.204 mk) kuukaudessa ja varapuhemiehelle maksetaan lisää, joka on 30 prosenttia alkupalkasta. Vastaavas-

ti valiokuntien puheenjohtajille maksetaan 20 prosentilla korotettua palkkiota ja valiokuntien varapuheenjohtajille puolestaan 15 prosentilla korotettua palkkiota.

Kansanedustajan tehtävään liittyviä matkoja pidetään virkamatkoina ja niistä maksetaan matkakorvausta pääasiassa samojen sääntöjen mukaan kuin valtion virkamiehille. Edustajan asunto kotipaikkakunnalla katsotaan virkapaikaksi, minkä takia mm. matkat eduskuntaan Tukholmaan ovat virkamatkoja. Edustaja päättää itse kotimaanmatkoistaan ja siitä, mikä matkustustapa on sopivin. Eduskunnan omien toimintaohjeiden mukaan tulee valita halvin matkustustapa, ellei jokin muu tapa ole erityisestä syystä perustellumpi. Edustajat saavat eduskunnan hallinnolta vuosikortin valtionrautateillä matkustamista varten, mutta korttia voidaan käyttää myös lento- ja taksimatkoihin. Kansanedustaja voi käyttää virkamatkoihin myös omaa autoaan ja hän saa tällöin normaalin kilometrikorvauksen 15 kr/mil. (10 mk/10 km). Tietyin edellytyksin, esimerkiksi kun yleisiä kulkuneuvoja ei ole, kilometrikorvaus on 28 kr/mil. (19 mk/10 km), jolloin korvausten erotus 13 kr (9 mk) on veronalaista tuloa. Ulkomaanmatkoistaan edustaja sen sijaan ei päättää itse. Ulkomaanmatkoja varten on olemassa stipendejä, jotka voivat olla enintään 15.000 kruunua (10.338 mk) vaalikaudessa ja kattaa korkeintaan 3/4 kokonaismatkakustannuksista.

Päivärahaa maksetaan vain, jos matka on edellyttänyt yöpymistä vähintään 50 kilometrin etäisyydellä tavallisesta asuinpaikasta. Päiväraha on veronalaista yleisten sääntöjen mukaan ja se on (1998) 300 kruunua (207 mk) päivässä. Verovapaa vakiovähennys voidaan tehdä samaan tapaan kuin muidenkin verovelvollisten kohdalla. Vakiovähennys on 180 kruunua (124 mk) päivässä kolmelta ensimmäiseltä kuukaudelta ja sen jälkeen 126 kruunua (87 mk). Myös ilmaisen aterian johdosta tehdään vähennys päivärahasta. Sellaisen virkamatkan osalta, joka ei ole edellyttänyt yöpymistä mutta joka on tehty vähintään 50 kilometrin etäisyydelle kotipaikkakunnan asunnolta, maksetaan ns. virkatehtävälisää, joka on 130 kruunua (90 mk) päivässä. Määrä on kokonaisuudessaan veronalaista tuloa, ja lisäksi poissaolon kotipaikkakunnalta on tullut kestää vähintään neljä tuntia.

Majoituskustannukset virkamatkojen ajalta korvataan tosiasiallisten kustannusten mukaisina, mutta yöpymisasunnosta Tukholmassa korvaus on rajoitettu 4.100 kruunuun (2.826 mk) kuukaudessa. Osa edustajista asuu yhdistetyssä työ- ja yöpymishuoneessa eduskunnassa ja osa eduskunnan omissa majoitustiloissa. Loput ovat järjestäneet itse majoituksensa Tukholmassa.

Sellaisten kulujen kattamiseksi, joita eduskunta ei korvaa, maksetaan erillistä kulukorvausta. Kulukorvaus on tarkoitettu kattamaan sihteerivasta aiheutuvia kustannuksia, postikuluja, matkapuhelimen virkapuhelukuluja sekä kuluja sellaisista sanomalehdistä ja kirjallisuudesta, joita ei ole eduskuntakirjaston kokoelmissa. Kulukorvaus on veronalaista. Sen suuruus on 9,5 prosenttia alkupalkasta eli 3.458 kruunua (2.383 mk) kuukaudessa. Edustajan saa itse vaatia vähennystä veroilmoituksessaan kuluista, joita hänellä on ollut edustajantoimen hoitamisesta.

Kansanedustajilla on eduskunnan puolesta käytössään sellainen tekninen laitteisto, joka on edustajantoimen hoitamisen kannalta välttämätön. Voimassaolevien sääntöjen mukaan edustajilla on työhuoneessaan olevien varusteiden lisäksi kotitietokone, puhelin, telefax, matkapuhelin ja hakulaite. Eduskunta maksaa kiinteän puhelimen liittymä- ja puhelukulut sekä matkapuhelimen liittymäkulut, mutta matkapuhelimen puhelukulut edustaja maksaa itse.

Sairaustapauksissa palkkio vähenee pääasiassa samojen sääntöjen mukaan kuin valtion palkansaajilla. Karenssiajalta tehdään täysi vähennys ja muilta sairauspäiviltä pienempi vähennys 14 päivään asti. Vakuutuskassasta maksetaan sairauspäivärahaa 15. päivästä alkaen. Korvausta lääkkeistä ja lääkärihoidosta maksetaan kansanedustajille samojen sääntöjen mukaan kuin valtion palkansaajille, ja tällaiset korvaukset ovat veronalaisia.

NORJA

Norjan parlamentin jäsenten palkkiotiedot perustuvat Norjan parlamentin 28.7.1999 antamiin vastauksiin.

Norjan parlamentin jäsenen peruspalkkio on 440.000 Norjan kruunua (320.093 mk) vuodessa ja 36.666 kruunua (26.674 mk) kuukaudessa. Kuukausittaisesta peruspalkkiosta vähennetään kaksi prosenttia eläkerahastoa varten. Lisäksi puhemies saa vuotuista edustusrahaa 78.707 kruunua (57.258 mk), varapuhemies 52.471 kruunua (38.172 mk) sekä lagtingin/odelstingin puheenjohtajat 26.236 kruunua (19.086 mk). Lisäksi kansanedustaja, jonka kodin ja parlamenttirakennuksen välimatka on alle 40 kilometriä, saa päivärahaa 60 kruunua (44 mk) päivää kohden muina kuukausina paitsi heinäkuussa. Sellaisen edustajan, jonka koti on vähintään 40 kilometrin päässä parlamentista, päivärahan suuruus on 158 kruunua (115 mk). Parlamentti ei korvaa muita kuluja kuin ne, jotka liittyvät edustajantoimen hoitamiseen.

Sekä peruspalkkio (basic salary) että päiväraha (subsistence allowance) ovat veronalaista tuloa. Verotusnormit antavat kansanedustajalle kuitenkin mahdollisuuden vähentää päivärahaa (day pay) vastaavan määrän tuloverotuksensa yhteydessä.

Kansanedustajalla on vapaa matkustusoikeus kaikkialla Norjassa rautateillä, julkisen liikenteen bussi-, laiva- ja lauttareiteillä sekä säännöllisen reittiliikenteen lentokoneilla. Edustajan kodin ja parlamentin väliset matkakustannukset (mukaan lukien ateriat ja yöpymismajoitukset tarpeen vaatiessa) kunkin istuntokauden alussa ja lopussa sekä vähintään 14 päivän mittaisina lomakausina korvataan parlamentin omien säännösten mukaan. Pääkaupunkiseudulla tehtäviä matkoja varten ei ole erillisiä määrärahoja. Myöhään, yli klo 22:n kestävien istuntojen jälkeiset taksimatkat parlamentista edustajan Osloon-asuntoon korvataan. Ulkomaanmatkoihin tarvi-

taan puhemiehistön hyväksyntä ja ne korvataan parlamentin omien säännösten mukaan.

Yli 40 kilometrin päässä parlamentista asuville edustajille on järjestetty vapaa asuminen parlamentin omistamissa 143 erisuuruudessa huoneistossa Oslossa. Siihen sisältyvät sekä sähkö- että puhelinkulut. Varaedustajat voivat majoittua vapaasti parlamenttirakennuksessa oleviin majoitustiloihin. Tähän tarkoitukseen parlamenttirakennuksessa on 14 huonetta.

Kullakin edustajalla on käytössään oma toimistohuone. Parlamentti vastaa kaikista postikuluista sekä kaikista muista puhelinkuluista paitsi edustajan omassa vaalipiirissä soitetuista puheluista; niistä edustaja maksaa 500 kruunun (364 mk) perusmaksun neljännesvuosittain. Edustajilla ei ole henkilökohtaisia avustajia. Puoluesihteeristö huolehtii tällaisesta avusta. Jos kolme edustajaa ottaa yhteisen sihteerin, palkan maksaa parlamentti.

Kaikilla edustajilla on parlamentin kustantamat matkapuhelimet. Parlamentti maksaa myös niistä aiheutuvat vuotuiset maksut sekä lisäksi puhelimen käytöstä aiheutuneet maksut 4.800 kruunuun (3.492 mk) asti vuodessa. Edustajan toimistossa ja kotona olevien tietokoneiden käyttö on hänelle ilmaista. Tietokoneilta on internet-yhteydet. Lisäksi edustajat voivat lainata kannettavia tietokoneita parlamentista.

Peruspalkkiosta päättäminen kuuluu erityisen komission (Parliamentary salaries commission) toimivaltaan. Vuoden 1999 marraskuussa voimaan tulevaan perustuslainmuutokseen asti parlamentti itse vahvistaa komission tekemät ehdotukset. Muista kansanedustajan taloudellisista etuuksista säädetään parlamenttilaissa.

TANSKA

Tanskan osalta kansanedustajien palkkiojärjestelmätiedot perustuvat Tanskan parlamentin www-sivuilta 4.6.1999 tulostettuun, vuodelta 1987 olevaan eduskunnan vaalilakiin, Review of Parliamentary pay and allowances -nimiseen julkaisuun vuodelta 1996 sekä luonnoksesta Euroopan parlamentin jäsenten ohjesäännöksi annetun mietinnön liitteeseen, jonka palkkiotiedot perustuvat 15.10.1998 tilanteeseen.

Kansanedustajan oikeus korvaukseen edustajantoimen hoitamisesta perustuu mainittuun lakiin. Oikeus palkkioon alkaa normaalitapauksessa siitä päivästä, kun edustaja on valittu, ja jatkuu sen kuun loppuun, jolloin edustajantoimi lakkaa. Korvaus muodostuu peruspalkkiosta ja kulukorvauksesta. Peruspalkkio taas on sidottu valtion virkamiesten palkkaan tuloluokassa 49. Kuukausipalkkio on em. mietinnön liitetietojen mukaan 33.652 - 39.538 Tanskan kruunua (26.652 - 39.538 mk).

Kulukorvausjärjestelmä on porrastettu siten, että kulukorvauksen suuruus riippuu kansanedustajan asuinpaikasta. Kööpenhaminassa ja sen lähistöllä korkeintaan 45 kilometrin päässä päärautatieasemalta asuvat kansanedustajat saavat 35.385 kruunua (28.307 mk) vuodessa. Sjaellandin alueelta kotoisin olevat edustajat saavat 48.488 kruunua (38.789 mk) vuodessa ja muualla Tanskassa asuvat saavat 89.926 kruunua (71.938 mk) vuodessa.⁸

Peruspalkkio on kokonaisuudessaan veronalaista tuloa. Sen sijaan kulukorvaus on kokonaisuudessaan verovapaata.

⁸ Review of Parliamentary pay and allowances s. 52.

Kansanedustajilla on kotimaassaan vapaa matkustusoikeus busseissa, rautateillä, lennoilla sekä laivoilla lautat mukaan lukien. Taksikulut lentokentältä eduskuntaan ja lentokentältä kansanedustajan kotiin korvataan. Edustajan perhettä koskevia erityisalennuksia ei ole.

Kansanedustajat voivat vapaasti soittaa tehtäviinsä liittyviä puheluja parlamenttirakennuksesta kaikkialle maailmaan. Puolueryhmä maksaa postikulut. Sihteeri- ja tutkimusapu jaetaan usein useamman kansanedustajan kesken ja maksetaan eduskunnan puolueryhmille antaman määrärahan turvin.

ISLANTI

Islannin parlamentin jäsenten palkkio- ja kulukorvaustiedot ovat peräisin Islannin parlamentin 12.8.1999 lähettämästä vastauksesta.

Kansanedustajan palkkio on 295.000 Islannin kruunua (23.161 mk) kuukaudessa. Valiokuntien puheenjohtajat saavat 15 prosentilla korotettua edustajanpalkkiota, ja puhemiehen palkkio on 531.000 Islannin kruunua (41.690 mk) kuukaudessa.

Edustajantoimen hoitamisesta aiheutuvia kuluja varten edustajat saavat 42.570 kruunua (3.342 mk) kuukaudessa. Reykjavikin vaalipiirin edustajien matkakulukorvaus on 25.930 kruunua (2.036 mk) ja muiden vaalipiirien 33.560 kruunua (2.635 mk) kuukaudessa. Reykjavikin ulkopuolisista vaalipiireistä tuleville kansanedustajille maksetaan lisäksi asumiskulukorvausta, joka on tällä hetkellä 59.320 kruunua (4.657 mk) kuukaudessa, ja mikäli edustajalla on kaksi asuntoa, asumiskulukorvausta korotetaan 40 prosentilla.

Palkkion lisäksi kokonaisuudessaan veronalaista tuloa ovat kaikki korvaukset lukuun ottamatta matka- ja asumiskulujen korvauksia.

Matkakustannukset pääkaupunkiin ja takaisin sekä kokouksiin toisissa vaalipiireissä korvataan. Myös kansainväliseen parlamentaariseen työhön osallistumisesta aiheutuvat matkakulut korvataan. Parlamentin puhemiehellä on virkamatkoja varten käytössään auto, ja jokaisella kansanedustajalla on oma toimistohuone tavanomaisine toimistovarusteineen. Toimistotyöhön liittyvät kustannukset korvataan edustajille. Samoin kaikki puhelinkulut maksetaan, ja kullakin kansanedustajalla on parlamentin järjestämä matkapuhelin. Jokaisella kansanedustajalla on myös kotitietokone internet-yhteyksineen. Myös sanomalehtien tilauksista aiheutuvista kuluista vastaa parlamentti.

Parlamentin jäsenten palkoista (kuten myös ministereiden, tuomareiden ja eräiden korkeiden virkamiesten palkoista) päättää tuomioistuin.

ALANKOMAAT

Alankomaiden parlamentin osalta kansanedustajan palkkio- ja kulukorvausjärjestelmää koskevat tiedot perustuvat Alankomaiden parlamentin 30.6.1999 antamiin vastauksiin. Alankomaiden vastaukset saatiin osittain parlamentin molemmilta kamareilta. Ylähuone on osa-aikainen edustuslaitos ja sen edustajien taloudelliset etuudet on johdettu vastaavista alahuoneen jäsenten saamista etuuksista. Ylähuoneen jäsenillä on päätoimet parlamentin ulkopuolella.

Ylähuone

Kansanedustajan palkkio on 3.431 guldenia kuukaudessa (9.257 mk). Palkkion lisäksi edustajat saavat kulukorvausta 4.670 guldenia (12.600 mk) vuodessa. Lisäksi heille maksetaan matkamäärärahaa, jonka suuruus on 7.800 guldenia (21.045 mk) vuodessa. Edustajat saavat lisäksi majoittumiskorvausta, jonka suuruus riippuu kotipaikan ja ylähuoneen välisestä etäisyydestä.

Palkkio on kokonaan veronalaista tuloa. Kulukorvaus, matkamääräraha ja majoittumiskorvaus ovat verovapaita.

Edustajien käytettävissä ei ole ylähuoneen järjestämää majoitusta. Jos edustajantyö edellyttää yöpymistä pääkaupungissa, edellä mainittu majoittumiskorvaus on tarkoitettu kattamaan yöpymisestä aiheutuvat kustannukset. Lisäksi edustajien niin halutessa parlamentti voi auttaa varausten tekemisessä lähistön hotelleista.

Edustajilla ei myöskään ole ylähuoneen hankkimia matkapuhelimia tai tietokoneita käytettävissään. Niitä edustajat voivat kuitenkin itse hankkia kulukorvauksensa puitteissa. Jos todelliset kustannukset ovat kulukorvausta suuremmat, ne voi vähentää verotuksessa ja summan voi siten osittain saada takaisin tuloverotuksen yhteydessä.

Palkkion, kulukorvauksen ja määrärahojen suuruudesta tekee ehdotuksen sisäministeri. Niistä tehdään muodolliset säännösehdotukset. Palkkiot on sidottu virkamiesten palkkausjärjestelmään. Joskus myös alahuoneen erityiskomiteat laativat mietintöjä korvauksia ja määrärahoja koskevista asteikoista ja näkökohdista yleensä.

Alahuone

Alahuoneelta ei saatu selvää vastausta palkkioista.

Perustuslain mukaan kansanedustajan taloudellisten etuuksien muutoksista päättää lainsäätävä 2/3:n enemmistöllä, mikä koskee molempia kamareita. Kansanedustajan palkkio on sidottu virkamiesten palkkiotasoon, joten sen tarkistaminen vaikuttaa vastaavasti edustajanpalkkioon. Tällaisia tarkistuksia varten lainsäädäntötoimia ei kuitenkaan tarvita.

Alahuoneen jäsenillä ei ole parlamentin järjestämiä matkapuhelimia, mutta monet ovat hankkineet sellaisen itse. Tällöin edustajat myös maksavat matkapuhelimesta aiheutuvat kulut itse. Edustajat maksavat itse myös kaikki muut puhelinkulunsa, paitsi niitä, jotka he soittavat parlamenttirakennuksessa olevasta toimistostaan. Halutessaan edustaja saa parlamentilta kannettavan tietokoneen. Lisäksi edustajilla on mahdollisuus saada internet-yhteys ottamalla yhteyttä alahuoneen kotisivuille. Kuluista vastaa parlamentti.

BELGIA

Belgian kansanedustajien palkkiotiedot perustuvat Belgian parlamentin 15.7. ja 20.8.1999 antamiin vastauksiin.

Senaatti

Belgiassa kansanedustajan palkkio on sidottu valtion lähetystöneuvoksen alkupalkkaan. Sen suuruus on 2.158.541 Belgia frangia (318.150 mk) ja kaikkiaan 2.631.261 frangia (387.824 mk) indeksoinnin jälkeen vuodessa. Kuukausipalkkioksi tulee siten 219.272 frangia (32.319 mk).

Edustajat saavat palkkion lisäksi verovapaata määrärahaa, joka on 28 prosenttia edustajanpalkkiosta eli 61.396 frangia (9.049 mk) kuukaudessa. Sen tarkoitus on kattaa edustajantoimeen liittyviä kustannuksia. Tietyissä elimissä ja asemissa toimivat edustajat saavat lisäksi erityisiä määrärahoja edustuskulujaan varten. Tällaisia edustajia ovat puhemies ja varapuhemies sekä kvestorikollegion ja "Bureau'n" jäsenet. "Bureau'n" jäseniä ovat senaatin puhemies, kolme varapuhemiestä, kolme talousjohtajaa (ovat myös edustajia) sekä poliittisten ryhmien puheenjohtajat.

Edustajanpalkkio on kokonaan veronalaista. Erityiset määrärahat ovat verovapaita, paitsi jos edustaja haluaa verotuksessa vähentää todellisia kulujaan.

Edustajilla on vapaa matkustusoikeus ensimmäisessä luokassa kaikilla valtion järjestämän julkisen liikenteen kulkuneuvoilla. Oman auton käyttökorvausta maksetaan senaatin ja edustajan vakituisen asunnon välisiltä matkoilta 120 istuntopäivän ajalta 6 frangia/ km (n. 1 mk).

Koska Belgia on pinta-alaltaan pieni valtio, kukaan kansanedustaja ei asu kauempana kuin 150 kilometrin päässä pääkaupungista. Parlamentin järjestämää majoitusta ei näin ollen ole pääkaupungissa. Jos istunnot kestävät hyvin myöhään, parlamentti varaa edustajan pyynnöstä hotellihuoneen ja avustaa kustannuksissa.

Senaatin järjestämä matkapuhelin on vain "Bureau'n" jäsenillä. Parlamentti maksaa niiden liittymiskulut ja edustaja kaikki muut kulut. Kun edustaja ostaa uuden tietokoneen, senaatti maksaa siitä puolet. Senaatti maksaa myös internet-liittymän kiinteät maksut, mutta ei siitä aiheutuvia tietoliikennekuluja.

Kaikista kansanedustajan taloudellisia etuuksia koskevista muutoksista päättää "Bureau".

Edustajainhuone

Tiedot vastaavat senaatin tietoja.

ESPANJA

Espanjan parlamentin jäsenten palkkiotiedot pohjautuvat internetistä senaatin kotisivuilta 4.6. ja 8.6.1999 tulostettuihin perustuslakiin ja senaatin säännöstöön. Lisäksi on käytetty Euroopan Parlamentin jäsenten ohjesääntöluonnoksesta annetun mietinnön liitettä. Kongressin osalta käytettävissä oli lisäksi Review of Parliamentary pay and allowances -julkaisun vertailutaulukko.

Senaatti

Espanjan perustuslain nojalla sekä senaattorit että kongressin jäsenet saavat palkkiota, josta päättää asianomainen kamari.

Senaatin säännösten mukaan senaattoreilla on oikeus palkkaan ja tehtävän hoitamisesta aiheutuneiden kulujen korvauksiin talousarvioon sisältyvien määrärahojen puitteissa. Palkkion suuruus on 470.557 pesetaa (16.815 mk) kuukaudessa, ja se maksetaan 14 kertaa vuodessa.

Senaatin säännösten mukaan senaatin jäsenillä on vapaa matkustusoikeus julkisen liikenteen kulkuneuvoilla kotimaassaan siten kuin senaatin toimisto päättää ja toisaalta myös oikeus saada korvaus matkakuluistaan sen mukaan kuin toimisto yksittäistapauksessa päättää.

Kongressi

Kongressin jäsenet saavat 5.530.560 pesetaa (197.632 mk) vuodessa. Palkkio on sidottu valtion virkamiesten taloudellisiin etuuksiin ja se on kokonaan veronalaista tuloa.⁹

Madridista kotoisin oleville edustajille maksetaan yleistä kulukorvausta, joka on 1.405.264 pesetaa (50.217 mk) vuodessa, ja muualla asuville edustajille maksetaan samoin yleistä kulukorvausta, jonka suuruus on 3.091.606 pesetaa (110.477 mk) vuodessa. Yleinen kulukorvaus kattaa periaatteessa myös asumiskulut, sillä erillistä asumiskorvausta ei ole.

Edustajilla on vapaa matkustusoikeus rautateillä ja lennoilla kotimaassaan. Oman auton käytöstä maksetaan kilometrikorvausta. Jokaisella edustajalla on myös oma toimistohuone, josta soitetut puhelut ovat ilmaisia. Sen sijaan postimaksut edustajien tulee itse maksaa yleisestä kulukorvauksesta. Erillistä sihteeri- ja tutkimusapua ei ole järjestetty.

IRLANTI

Irlannin parlamentin jäsenten palkkiojärjestelmää koskevat tiedot perustuvat Irlannin parlamentilta 3.8.1999 saatuihin vastauksiin.

Kansanedustajan vuotuinen palkkio on tällä hetkellä 38.095 Irlannin punttaa (287.599 mk/v, 23.966 mk/kk) ja sitä maksetaan kuukausittain jälkikäteen kuun viimeisenä päivänä. Palkkiota maksetaan äänestyspäivästä lähtien sillä edellytyksel-

⁹ Review of Parliamentary pay and allowances s. 57.

lä, että edustaja allekirjoittaa jäsenluettelon 30 päivän kuluessa vaaleista. Parlamentista vaalikauden päättyessä pois jääville edustajille maksetaan palkkiota vaalikauden viimeiseen päivään asti se päivä mukaan lukien. Äänestyspäivän ja eduskunnan vaihtumisen väliseltä ajalta maksetaan korvausta, jonka suuruus on 1/18 vuotuisesta palkkiosta.

Irlannissa parlamentin jäsenillä ei ole vapaata matkustusoikeutta. Sen sijaan heillä on oikeus erityiseen kulukorvaukseen, joka on tarkoitettu kattamaan Irlannin alueella syntyneitä matka- ja majoituskuluja. Korvausta maksetaan valtiovarainministerin tarkemmin päättämin edellytyksin ja se on anottava erikseen. Korkeintaan 15 mailin (24 km) päässä parlamenttirakennuksesta asuvilla kansanedustajilla on lisäksi oikeus 45 punnan (340 mk) suuruiseen päivärahaan, jonka maksaminen riippuu läsnäolosta parlamentin istunnoissa. Niillä edustajilla, jotka asuvat yli 15 mailin päässä parlamentista, on oikeus joko läsnäolosta istunnoissa riippuvaan päivärahaan taikka majoituskorvaukseen ja kilometrikorvaukseen. Varsinaista parlamentin järjestämää majoitusta ei ole, vaan majoituskulujen kattamista varten on siis erillinen korvausmuoto. Nykyisellään tuo majoituskorvaus on 96,90 puntaa (732 mk). Kilometrikorvauksen suuruus vaihtelee tiettyjen rajojen puitteissa siten, että esimerkiksi 2000 mailiin asti se on 68.20 p (5,15 mk) ja 12001 mailin ylittäviltä maileilta 26.27 p (n. 2 mk). Suurimmillaan korvaus on 2001- 4000 maililta, jolloin se on 75.79 p (5,72 mk). Korvauksia maksetaan vaalikauden loppuun asti. Parlamentista pois jäävällä edustajalla on oikeus yhden matkan korvaukseen Dublinin ja oman vaalipiirinsä tai vakituisen asuinpaikkansa välillä. Sitä on anottava kolmen päivän kuluessa vaalikauden päättymisestä.

Matka- ja majoituskulukorvauksen lisäksi niillä edustajilla, jotka eivät ole virkamiehiä, on oikeus tiettyihin muihin, juoksevia kuluja kattaviin korvauksiin, joita maksetaan äänestyspäivästä vaalikauden viimeiseen päivään.

Verovapaata vuotuista matkakulukorvausta maksetaan kattamaan edustajan vaalipiirissä syntyneitä matkakuluja. Korvaus suoritetaan osissa jälkikäteen yhdessä palkan kanssa, ja sen suuruus on 2.000 punttaa (15.099 mk), 4.000 punttaa (30.198 mk) tai 6.400 punttaa (48.317 mk) riippuen edustajan vaalipiiristä.

Yleisen kulukorvauksen suuruus on 4.000 punttaa (30.198 mk) vuodessa, ja sen tarkoitus on kattaa esimerkiksi asunnon vuokraamisesta aiheutuneita kuluja. Myös sitä maksetaan erissä jälkikäteen palkanmaksun yhteydessä.

Kaikille edustajille maksetaan enintään 4.000 punnan (30.198 mk) suuruista kulukorvausta, jonka tarkoitus on kattaa vaalipiirissä syntyneitä puhelinkuluja. Puhelinkulukorvausta maksetaan erissä neljännesvuosittain jälkikäteen palkanmaksun yhteydessä. Lisäksi edustajat voivat lähettää sähköisiä parlamenttirakennuksesta vuosittaiseen enimmäismäärään 750 punttaa (5.662 mk) asti.

Ellei edustaja käytä hyväkseen mahdollisuutta sihteeripalveluihin parlamentissa, hän voi saada erityistä korvausta kattamaan sellaisia kuluja, jotka aiheutuvat toimiston hankkimisesta ja ylläpidosta edustajan omassa vaalipiirissä. Toimiston hankkimista ja varustamista varten edustaja voi saada enintään 5.444 punttaa (41.100 mk). Määrä voi kattaa esimerkiksi toimistohuoneiston kunnostustöistä, puhelinten asennuksista ja erilaisten toimistolaitteiden hankinnasta aiheutuneita kuluja. Korvausta tulee vaatia erikseen, ja sen saaminen edellyttää alkuperäisten kuittien esittämistä.

Vuotuinen toimistomääräraha puolestaan voi olla enintään 5.000 punttaa (37.748 mk). Se voi kattaa esimerkiksi lämmitys- ja siivouskuluja, vakuutusmaksuja sekä toimistokalusteiden hankintakuluja. Korvausta maksetaan puolivuositain kulut yksilöivän vaatimuksen perusteella.

Kukin edustaja voi saada myös 5.000 punnan (37.748 mk) suuruista sihteeriaivustusta, jota maksetaan puolen vuoden erissä.

Kansanedustajan palkkio on veronalaista tuloa normaaliin tapaan. Kulukorvaukset sen sijaan ovat verovapaita.

Jokaisella edustajalla on parlamentin järjestämä matkapuhelin, jonka kuukausittaisista maksuista ja puhelinkuluista kukin edustaja kuitenkin vastaa itse. Jokaisella edustajalla on lisäksi kaksi tietokonetta, joista toinen on edustajan toimistossa parlamenttirakennuksessa ja toinen hänen kodissaan tai vaalipiirinsä toimistossa. Edustaja vastaa kotitietokoneensa internet-kuluista.

Parlamentin jäsenten palkkio- ja kulukorvaustasoa koskeva päätösvalta kuuluu viime kädessä valtiovarainministerille. Riippumaton toimielin (the Review Body on Higher Remuneration in the Public Sector) kuitenkin tutkii palkkatasoja ja tekee sitä koskevia ehdotuksia ministerille 4-5 vuoden välein tai aina kun se katsotaan tarpeelliseksi.

ISO-BRITANNIA

Tiedot Iso-Britannian parlamentaarikkojen palkkioista ja kulukorvauksista ovat peräisin Iso-Britannian parlamentin www-osoitteesta 4.6.1999 tulostetuilta infosivuilta MP's salaries and allowances, jota on viimeksi päivitetty 2.11.1998, sekä Members' pay, pensions and allowances, jota on viimeksi tarkistettu toukokuussa 1998. Lisäksi lähteenä on käytetty Review of Parliamentary pay and allowances -julkaisua vuodelta 1996.

Isossa-Britanniassa kansanedustajan peruspalkka on 47.008 puntaa (444.070 mk) vuodessa (huhtikuu 1999). Määrä on kokonaisuudessaan veronalaista tuloa. Lisäksi kansanedustajalla saa olla muita tuloja parlamentin ulkopuolelta, mutta tällaisista tuloista on tehtävä ilmoitus asianomaiseen rekisteriin.

Kansanedustajalla on oikeus anoa useita eriteltyjä kulukorvausmuotoja. Toimistokulukorvauksen tarkoituksena on kattaa edustajantoimen hoitamiseen liittyviä sihteerikuluja, yleisiä toimistokuluja sekä tutkimusavun palkkaamisesta aiheutuvia kuluja. Korvauksen enimmäismäärä on 49.232 puntaa (465.080 mk) vuodessa (huhtikuu 1998). Lontoon lisäkorvausta maksetaan kattamaan Lontoossa asumisesta aiheutuvia korkeita kustannuksia ja korvauksen määrä on 1.406 puntaa (13.282 mk) vuodessa (huhtikuu 1998). Lontoon ulkopuolisista vaalipiireistä tulevilla edustajilla on oikeus saada korvausta lisäkuluista enintään 12.717 puntaa (120.134 mk) vuodessa (1998/99), ja sen tarkoitus on kattaa kansanedustajan kotipaikan ulkopuolella syntyneet majoituskulut.

Kansanedustajilla on myös vapaa matkustusoikeus ensimmäisessä luokassa rautateillä, laivoilla tai lentäen edustajantoimeen liittyvissä tehtävissä kodin, vaalipiirin ja Lontoon välillä. Etukäteen myönnetyn luvan perusteella myös muualla Iso-Britanniassa tapahtuvat matkat korvataan, kun ne liittyvät kansanedustajan toimen hoitamiseen. Määrärahaa automatkoihin voi saada kodin, vaalipiirin ja Lontoon välisille matkoille auton moottoritilavuuteen ja maililukemaan suhteutettujen tariffien mukaan. Ylempi mailikorvaus on 50.1 p (4,73 mk) ja alempi 23.1 p (2,18 mk) (1998/99). Polkupyöräkorvausta voi saada 6.4 p (0,60 mk) mailia kohden. Lisäksi kansanedustajalla on oikeus yhteen edestakaiseen lentomatkaan Brysseliin, Luxemburgiin tai Strasbourgiin kalenterivuodessa ja siihen liittyen enintään kahden yön majoitukseen.

Kansanedustajat voivat parlamenttirakennuksesta vapaasti soittaa edustajantoimeen liittyviä kotimaan puheluita sekä puheluita tiettyihin EU-instituutioihin Brysselissä,

Strasbourgissa ja Luxemburgissa. Muut edustajatoimeen liittyvät puhelukulut on tarkoitettu katettaviksi toimistokulukorvauksella. Parlamentti maksaa kotimaan postikulut sekä postilähetykset tiettyihin EU-instituutioihin.

Kullakin kansanedustajalla on käytettävissään joko oma tai useamman edustajan yhteinen toimistohuone Westminsterin palatsissa tai sen läheisyydessä. Henkilöstöllä on yhteiset toimistotilat. Huoneissa on toimiston perusvarusteet, kuten tietokone.

ITALIA

Italian parlamentin kansanedustajien palkkio- ja kulukorvausjärjestelmää koskevat tiedot perustuvat Italian parlamentin 23.7.1999 antamiin vastauksiin.

Senaatin jäsenten kuukausipalkkio on 19.201.838 liiraa (58.963 mk) brutto ja 8.891.564 liiraa (27.303 mk) netto ja se maksetaan 12 kertaa vuodessa. Senaattoreilla, jotka osallistuvat eurooppalaisten tai kansainvälisten toimielinten työskentelyyn tai joilla on virallisia edustustehtäviä kotimaassa tai ulkomailla, on oikeus mainituista tehtävistä aiheutuneiden kulujen kattamiseksi maksettavaan korvaukseen. Edustajilla on vapaa matkustusoikeus, joka koskee kotimaan lento-, juna- ja maantiematkoja.

Senaattoreilla ei ole käytössään parlamentin järjestämiä asuntoja. Sen sijaan edustajat saavat Roomassa oleskelua varten päivärahaa, joka on 350.000 liiraa (1.075 mk) päivässä ja jota voi saada 15 päivänä kuukaudessa.

Edustajan kuukausipalkkio on kokonaisuudessaan tuloveron alaista. Päiväraha on verovapaata tuloa.

Senaatin jäsenillä on oikeus soittaa ilmaiseksi parlamentista, jolloin senaatti vastaa puhelinkuluista. Oikeus on kuitenkin määrällisesti rajoitettu 30.000 puheluun vuodessa. Lisäksi edustajilla on koko edustajantoimen ajan käytössään kannettava tietokone, jonka kustannuksista senaatin hallinto vastaa leasingin muodossa.

Kansanedustajan taloudellisista etuuksista säädetään tavallisella lailla. Puhemiesneuvosto, johon kuuluvat senaatin puhemies, neljä varapuhemiestä, kolme kvestoria sekä viisitoista sihteeriä eri eduskuntaryhmistä, antaa tarkempia ohjeita säännösten soveltamisesta ja myönnettyjen etuuksien toimeenpanosta.

ITÄVALTA

Itävallan parlamentin kansanedustajien palkkiotiedot perustuvat Itävallan parlamentin 16.7.1999 antamiin vastauksiin.

Itävallassa kansallisneuvoston jäsenillä on oikeus kuukausittaiseen palkkioon, joka on nykyisellään 100.669 shillinkiä (43.498 mk). Määrä maksetaan 14 kertaa vuodessa ja vuositasolla palkkiosumma on siten 1.409.366 shillinkiä (608.977 mk). Myös liittoneuvoston jäsenillä on oikeus palkkioon. Sen suuruus on 50.335 shillinkiä (21.749 mk) kuukaudessa ja sen neljätoistakertainen määrä vuodessa 704.690 shillinkiä (304.492 mk).

Kansallisneuvoston puhemiehen palkkio lasketaan 210 prosentin mukaan tavallisen jäsenen palkkiosta. Vastaavasti toisen ja kolmannen varapuhemiehen sekä poliittisen ryhmän puheenjohtajan palkkio lasketaan 170 prosentin, *liittoneuvoston* puhemiehen 100 prosentin sekä liittoneuvoston varapuhemiehen ja ryhmien puheenjohtajien palkkiot 70 prosentin mukaan tavallisen kansallisneuvoston jäsenen palkkiosta. Muuten kaikki kansallisneuvoston jäsenet saavat keskenään yhtä suurta palkkaa. Myöskään valiokuntien puheenjohtajilla ei ole oikeutta erillisiin lisiin.

Kansallisneuvoston ja liittoneuvoston jäsenten, joiden asuinpaikka on kauempana kuin tunnin matkan päässä parlamentista, palkkiota korotetaan 3 prosenttiyksikön verran jokaiselta alkavalta puolelta tunnilta. Matkan kestoa laskettaessa lähtökohtana pidetään ajallisesti nopeinta kulkuneuvoa. Jos matka parlamenttiin kestää keskimäärin enemmän kuin kaksi tuntia, nousee korotus 12 prosenttiin kansanedustajan palkkiosta (12.080 shillinkiä, 5.220 mk) kuukaudessa. Kaikkein kaukaisimissa osavaltioissa asuville edustajille korvataan lisäksi 90 prosenttia lento- tai makuupaikkajunalipun hinnasta.

Kansallisneuvoston ja liittoneuvoston jäsenille korvataan kaikki edustajantoimen hoitamisesta aiheutuneet kustannukset tosiasiallisten kustannusten mukaan. Korvattavia kuluja ovat esimerkiksi matkakulut, majoituskustannukset, toimistokulut mukaan lukien avustajakulut tietyiltä osin sekä kaikki muut menot lukuun ottamatta mahdollisia kestityskuluja. Korvausmäärä on lähtökohtaisesti kuitenkin korkeintaan 6 prosenttia kansanedustajan kuukausittaisesta palkkiosta eli nykyään 6.040 shillinkiä (2.610 mk).

Jos prosentuaalisesta enimmäismäärästä jää osa käyttämättä, määrä ei säästy käytettäväksi myöhemmin. Kulukorvauksella ei myöskään ole minkäänlaista vaikutusta edustajan kuukausipalkkioon. Kulukorvauksen enimmäismäärän ylittävät menot edustajan tulee maksaa itse. Tällöin edustaja voi tosin saada tuloverotuksessa palautusta hakemuksensa perusteella.

Kansanedustajan kuukausipalkkio on tuloveronalaista ansiotuloa. Sekä kansallisneuvoston että liittoneuvoston jäsenen kulukorvaus on verovapaata lukuun ottamatta korvauksia pitkäikäisistä hankinnoista, joiden arvo ylittää 5.000 shillinkiä (2.160 mk). Edustajat saattavat maksaa vapaaehtoisia yksityisoikeudellisia jäsenmaksuja puolueorganisaatiolle ja parlamentaarisisille klubeille.

Kansallisneuvoston tai liittoneuvoston puhemiehen määräyksestä tehdyistä matkoista aiheutuneista kuluista vastaa valtio.

Myös asumis- ja yöpymiskustannukset Wienissä korvataan muiden kulujen tapaan yksilöllisen enimmäiskorvausmäärän puitteissa. Näin ollen hotellikulujen ohella myös asunnon vuokra- ja käyttökustannukset voivat tulla korvatuiksi. Parlamentti ei kuitenkaan ole järjestänyt edustajille erillisiä asuntoja tai yöpymismahdollisuutta.

Matkapuhelimen hankintakulut samoin kuin sen käyttökulut edustaja maksaa siis itse samoin kuin muut edustajantoimeen liittyvät kulunsa kulukorvauksestaan. Kulukorvausmäärästään parlamentin jäsenen tulee myös suorittaa mahdolliset tietokoneen hankinta-, asennus- ja käyttökulut. Kun tietokoneen hankintakulut ylittävät 5.000 shillinkiä (2.160 mk), kulukorvaus on ylittävältä osalta veronalaista tuloa. Kansallisneuvoston jäsenillä on parlamentissa työhuone, jonka varustukseen kuuluu tietokone internetyhteyksineen. Kansallisneuvoston jäseniltä jää siten yksi kulukorvauksella katettava menoerä pois. Sen sijaan liittoneuvoston jäsenillä ei pääsääntöisesti ole toimistoa käytettävissään.

Kansallisneuvoston ja liittoneuvoston jäsenten taloudelliset edut on säädetty lailla. Niitä koskevat muutokset on tehtävä perustuslainsäätämisyksessä. Kansallisneuvoston puhemiehellä on oikeus päättää hyväksyttävien kulujen laillisuudesta ja sopivuudesta. Parlamentin virkamiehet avustavat puhemiestä tässä päätöksenteossa.

KREIKKA

Kreikan parlamentin jäsenten palkkio- ja kulukorvausjärjestelmää koskevat tiedot perustuvat Kreikan parlamentin 19.7.1999 antamiin vastauksiin.

Kreikassa kansanedustajan palkkio on 1 469 000 drakmaa (26.621 mk) kuukaudessa. Se maksetaan 14 kertaa vuodessa, ja vuotuinen palkkiosumma on siten 20 566 000 drakmaa (372.697 mk).

Kullakin kansanedustajalla on oikeus neljään henkilökohtaiseen avustajaan, joista yhden kustantaa parlamentti ja kolme muuta on määrätty tehtävään muualta julkishallinnosta. Edustajan ei itse tarvitse maksaa avustajiensa palkkaa. Sen sijaan kukin kansanedustaja saa kuukausittain kiinteän summan toimistokuluja varten. Sen määrä on 20 prosenttia edustajanpalkkiosta pääkaupungista kotoisin oleville edustajille ja 25 prosenttia palkkiosta niille edustajille, jotka ovat kotoisin muista lääneistä. Edustajilla on lisäksi käytettävissään kahdeksan puhelinlinjaa, ja heillä on oikeus vähentää verotettavasta tulosta tietty summa, jonka suuruus riippuu siitä, kuinka etäällä heidän vaalipiirinsä on Ateenasta. Samalla tavalla edustajat voivat vähentää korkeintaan 80 000 drakmaa (1.450 mk) postikuluja kuukaudessa.

Kansanedustajan palkkio on tuloveron alaista yleisten sääntöjen mukaan. Kulukorvaus on verovapaata tuloa.

Kansanedustaja saa matkakustannuksia varten 50 000 - 120 000 drakmaa (906 - 2.175 mk) riippuen hänen vaalipiirinsä etäisyydestä pääkaupunkiin. Kansanedustajalla on silti vapaa matkustusoikeus rautateillä, busseilla ja laivoilla. Lisäksi kukin edustaja saa 52 edestakaista lentolippua käytettäväksi oman vaalipiirin ja Ateenan välisillä lennoilla.

Niille kansanedustajille, joilla ei ole majoitusta Ateenassa, parlamentti järjestää hotellihuoneen istuntokaudenaikaista majoittumista varten. Majoituskulut maksetaan parlamentin budjetista.

Kullakin edustajalla on käytössään parlamentin järjestämä matkapuhelin, jonka kustannuksista kukin vastaa itse. Samoin edustajalla on toimikautensa ajan käytössään kannettava tietokone internet-yhteyksineen, josta aiheutuvat kustannukset edustaja myöskin maksaa itse.

Lain mukaan kansanedustajan palkkio on sidottu kassaatioituomioistuimen presidentin palkkaan, joten kaikki muutokset sen suuruuteen tapahtuvat asianomaisen lainsäädännön kautta.

LUXEMBURG

Luxemburgin kansanedustajien palkkiotiedot perustuvat Luxemburgin parlamentin 17.8.1999 antamiin vastauksiin Suomen eduskunnan eräille Euroopan parlamenteille tekemään nimenomaiseen kyselyyn.

Luxemburgissa kansanedustajan palkkio on 172.015 Luxemburgin frangia (25.353 mk) kuukaudessa ja 2.231.504 frangia (328.904 mk) vuodessa. Kansanedustajat saavat lisäksi kilometrikorvausta 12 frangia/km (1,77 mk) osallistumisesta parlamentin istuntoihin ja kokouksiin sekä sihteerikulukorvausta 89.239 frangia (13.153 mk) kuukaudessa.

Palkkiosta puolet on verovapaata. Kulukorvaukset ovat veronalaisia.

Kansanedustajilla ei ole vapaata matkustusoikeutta, paitsi parlamentin määräyksestä tehdyillä matkoilla. Erillistä asumiskorvausta ei myöskään makseta, eikä parlamentin järjestämiä asuntoja ole. Edustajilla on kuitenkin käytössään toimistohuoneet, joissa on tavallinen toimistovarustelu. Parlamentin järjestämiä matkapuhelimia ei ole. Tietokone on ja sen kustannuksista vastaa parlamentti.

Kansanedustajan taloudellisten etuuksien muutoksista päättää erityinen komitea, ellei muutos edellytä lainsäädäntötoimia.

PORTUGALI

Portugalin osalta edustajanpalkkiota koskevat tiedot perustuvat lähes kokonaan Review of Parliamentary pay and allowances -julkaisuun vuodelta 1996. Tiedot palkkion suuruudesta perustuvat Euroopan parlamentin jäsenten ohjesääntöluonnoksesta annetun mietinnön liitetietoihin.

Palkkion suuruus on 717.033 escudoa (21.265 mk) kuukaudessa ja se maksetaan 14 kertaa vuodessa. Palkkio on koko määrältään verotettavaa tuloa. Parlamentti tarkistaa palkkiotason vuosittain.

Kulukorvaus on kymmenen prosenttia palkkiosta. Se maksetaan kuukausittain. Lisäksi Lissabonista kotoisin olevat edustajat saavat päivärahaa osallistumisestaan täysistuntoihin 3.237 escudoa (96 mk). Muualla asuvien edustajien vastaava päiväraha on 9.709 escudoa (288 mk).

Matkakorvausta maksetaan kilometriperusteisesti. Eduskuntaryhmille puhelut ovat maksuttomia, ja eduskuntaryhmien kautta myös postipalvelut ovat yksittäisten edustajien käytävissä. Yksittäisille edustajille ei myöskään ole omia toimistohuoneita, vaan ainoastaan parlamenttiryhmillä. Samoin sihteeripalvelut ovat vain ryhmien käytössä.

RANSKA

Ranskan senaatin osalta kansanedustajien palkkiotiedot perustuvat senaatin www-osoitteesta 4.6.1999 tulostettuun tietokoosteeseen *Le statut des senateurs et l'exercice du mandat*, jota oli viimeksi päivitetty huhtikuussa 1999. Ranskan kansalliskokouksen osalta tiedot ovat peräisin kansalliskokouksen www-osoitteesta 10.6.1999 tulostetuilta sivuilta *Situation materielle des deutes*, joita oli viimeksi saatettu ajan tasalle 16.4.1999. Kansalliskokouksen osalta lähteenä on käytetty myös *Review of Parliamentary pay and allowances* -tutkimusta.

Senaatti

Ranskassa kansanedustajan oikeus palkkioon perustuu perustuslain tasoiseen säädökseen ja tarkemmat säännökset palkkiojärjestelmästä sisältyvät tavallisen lain tasoiseen säädökseen. Kansanedustajan palkkio koostuu kolmesta osasta, joita ovat peruspalkka, asumiskorvaus ja ns. tehtäväkorvaus.

Peruspalkkaa koskevissa säännöksissä on viitattu vastaaviin ylimpien virkamiesten virkapalkkasäännöksiin siten, että peruspalkka on yhtä suuri kuin tiettyjen ylimpien virkamiesten korkeimman ja alimman palkan keskiarvo. Tällä hetkellä se on suuruudeltaan 32.851 frangia (29.777 mk) kuukaudessa (1. huhtikuuta 1999). Palkkion suuruus kuitenkin vaihtelee palkkojen lainmukaisten korotusten mukaan.

Lisäksi parlamentaarikot saavat virkamiesten tapaan asumiskorvausta, joka on kolme prosenttia peruspalkasta eli tällä hetkellä 958 frangia (869 mk). Tehtäväkorvauksen suuruus on neljännes peruspalkkion ja asumiskorvauksen yhteismäärästä eli nykyisellään 8.459 frangia (7.668 mk). Parlamentaarikolla on oikeus myös perhe- ja lapsilisiin kuten muillakin." Bureau du Senat´n" jäsenet saavat kulujen kattamiseksi edustusrahaa, joka vaihtelee varsinaisen palkkion ja aseman mukaan.

Palkkiosta tehdään lähinnä sosiaalivakuutuksiin liittyviä ennakkovähennyksiä. Kaikki senaattorit maksavat suorituksia eläke- (2.680 FRF, 2.430 mk) ja sosiaaliturvakassoihin. Lisäksi edustajanpalkkiosta menee erityinen työttömyysmaksu, joka on yksi prosentti palkkiosta eli 338 frangia (307 mk). Senaattorit maksavat myös yleistä sosiaalimaksua (3.013 FRF, 2.732 mk) ja veronluonteista sosiaalimaksua (200 FRF, 182 mk). Lisäksi palkkiosta voidaan tehdä tiettyjä vapaaehtoisia pidätyksiä. Senaatin säännösten mukaan puolet tehtäväkorvauksesta voi menettää siinä tapauksessa, että on tietyn määrän poissa istunnoista ilman hyväksyttävää syytä. Kyse on kuitenkin erityistapauksesta.

Ottaen huomioon palkasta tehtävät eri pidätykset, edustajanpalkkio on kaikkiaan 35.838 frangia (32.485 mk) kuukaudessa. Tämä määrä on tarkoitettu kattamaan myös keskeisiä edustajantoimen hoitamisesta johtuvia kuluja kuten matkakuluja, edustuskuluja ja kahden asunnon aiheuttamia kuluja.

Kansanedustajan peruspalkkio ja asumiskorvaus ovat tuloveron alaisia samojen sääntöjen mukaan kuin virka- ja työsuhteisten palkansaajien palkat.

Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta säännökset rajoittavat mahdollisuutta ottaa vastaan palkkion ohella muita tuloja.

Senaattorit saavat poliittisten ryhmiensä kautta erityistä kulukorvausta, jonka suuruus on 33.749 frangia (30.591 mk) (1. huhtikuuta 1999). Edustajilla on myös

mahdollisuus hankkia henkilökohtainen avustaja. Avustajanpalkkiomääräraha on 14.343 frangia (13.001 mk) kuukaudessa. Avustajia voi olla jopa kolme.

Jokaisella edustajalla on käytössään oma työhuone sekä tietokone, jolta on yhteydet internetiin ja useisiin tietokantoihin ja johon on mahdollista tehdä oma verkkosivu. Heillä on käytössään myös neljä puhelinlinjaa. Eduskunta huolehtii näiden tietoliikenneyhteyksien kustannuksista, joiden vuotuinen määrä on edustajan vaalipaikan etäisyydestä riippuva etukäteen sovittu summa. Kukin edustaja saa käyttöönsä myös kaksi telekopiokonetta, jotka voivat edustajan valinnan mukaan sijaita joko hänen vaalipiirissään tai Ile-de France'n alueella taikka Luxemburgin palatsissa. Edustajien ei itsensä tarvitse huolehtia myöskään edustajantoimen hoitamiseen liittyvien postilähetysten postimaksuista.

Jokaisella edustajalla on oikeus vuodessa 40 edestakaiseen lentomatkaan Pariisiin ja vaalipiirinsä välillä sekä 6 edestakaiseen lentomatkaan Pariisiin ja vaalipiirinsä ulkopuolella sijaitsevan kohteen välillä. Rautatiematkoja varten edustajalla on kaikille rautateiden reiteille kelpaava kortti. Edustajantoimen hoitamiseen liittyvillä lyhyillä matkoilla Pariisiin ja sen lähikuntien välillä edustajaa voidaan kuljettaa senaatin omilla autoilla.

Edustajaa voidaan parlamentin puolesta avustaa asunnon hankkimisessa Pariisin alueelta ja edustajan vaalipiiristä. Lainan takaisinmaksuaika on korkeintaan 18 vuotta ja keskimääräinen laina noin 500.000 frangia (453.210 mk).

Kansalliskokous

Myös kansalliskokouksen edustajien palkkio on kolmiosainen ja koostuu peruspalkkiosta (32.851 FRF, 29.777 mk), asumiskorvauksesta (3% peruspalkkiosta eli 985 FRF, 893 mk) ja tehtäväkorvauksesta (25% edellisten yhteismäärästä eli 8.459

FRF, 7.668 mk). Bruttopalkkio kuukaudessa on siten 42.295 frangia (38.338 mk). Bruttopalkkiosta tehtäviä pakollisia vähennyksiä ovat eläkekassan jäsenmaksut 15 ensimmäisen edustajavuoden aikana (7.014 FRF, 6.358 mk), erityinen työttömyysmaksu (338 FRF, 307 mk), yleinen sosiaalimaksu ja veronluonteinen sosiaalimaksu (3.214 FRF, 2.914 mk) sekä maksu erityiseen rahastoon (164 FRF, 149 mk). Nettopalkkio kuukaudessa on näin ollen 31.564 frangia (28.610 mk).

Peruspalkkio lisättyä asumiskorvauksella on veronalaista tuloa samojen säännösten mukaan kuin virkamiesten ja työntekijöiden palkat. Tehtäväkorvaus on verovapaata.

Sellaisia edustajantoimesta johtuvia kuluja varten, joista kansalliskokous ei muuten huolehdi, edustajat saavat ns. edustuskulukorvausta, jonka kokonaismäärä lasketaan samalla tavalla kuin valtion virkamiesten kohdalla. Sen määrä on tällä hetkellä 35.319 frangia (32.014 mk) kuukaudessa. Lisäksi myös kansalliskokouksen jäsenet saavat avustajan palkkaamiseen tarkoitettua määrärahaa. Edustajan niin halutessa tuo summa, joka on 42.003 frangia (38.072 mk) kuukaudessa edustajaa kohden, voidaan määrätä maksettavaksi myös useamman henkilön (1-5) hyväksi. Ellei edustaja käytä koko määrärahaa, jäljellejäänyt määrä voidaan luovuttaa saman puolueryhmän muulle jäsenelle ryhmän työntekijöiden palkkaamista varten.

Kukin edustaja saa kansalliskokoukselta kortin, jolla voi matkustaa vapaasti ensimmäisessä luokassa kaikilla kotimaan rautatiereiteillä paikkalippuja ja makuupaikkamaksujakaan suorittamatta. Edustajien pääkaupunkiseudulla tekemiä lyhyitä matkoja varten kansalliskokouksella on parikymmentä autoa. Edustajien lainsäädäntötyöhön liittyvien matkojen lisäksi niitä käytetään virallisten valtuuskuntien kuljettamiseen ja mahdollisuuksien mukaan myös edustajien muihin matkoihin, kuten lentokenttäkuljetuksiin. Kansalliskokous voi turvautua myös Pariisin taksiin silloin, kun sen oma kalusto ei riitä kaikkiin pyydettyihin kuljetuksiin. Edustajilla on oikeus 40 edestakaiseen lentomatkaan vuodessa Pariisin ja vaalipiirin välillä

säännöllisillä reittilennoilla sekä 6 edestakaiseen lentomatkaan vaalipiirin ulkopuolelle. Merentakaisista departementeista kotoisin olevilla edustajilla on oikeus määrärahaan, jonka voi käyttää edustajan kotipaikasta riippuen joko 26 lentomatkaan businessluokassa Pariisiin ja vaalipiirin välillä tai 16 lentomatkaan ensimmäisessä luokassa Pariisiin ja vaalipiirin välillä. Lisäksi tällaisilla edustajilla on oikeus 4 edestakaiseen lentoon muualla Ranskassa.

Kansalliskokouksella on vuokrattavana muutamia asuntoja Pariisissa. Kansalliskokous voi avustaa edustajaa hankkimaan huoneiston joko toimisto- tai asuinkäyttöön Pariisista tai vaalipiiristä. Laina-aika voi olla kymmenen vuotta ja 2 %:n mukaan laskettavat kustannukset yhteensä noin 500.000 frangia (453.210 mk). Kansalliskokouksella on lisäksi Palais Bourbonin läheisyydessä hotellina käytettävä kerrostalo, josta edustajat voivat varata huoneen omalla kustannuksellaan.

Palais Bourbonista soitetut puhelut kaikkialle Ranskaan ovat edustajille ilmaisia. Edustajille voidaan pyynnöstä antaa oikeus käyttää enintään neljää puhelinlinjaa, joista kaksi voi koskea kannettavia puhelimia, sekä internet-yhteyttä tietoliikenneyhteyksiä koskevan sovitun summan puitteissa. Kansalliskokous vastaa myös edustajantoimen hoitamiseen liittyvien postilähetysten postimaksuista. Vapaa postitusoikeus ei koske yksityisluonteisia lähetyksiä eikä yleisiä tai kollektiivisia tiedonantoja, kutsuja ja erilaisia vetoomuksia.

SAKSA (Bonnin ajalta)

Saksan liittopäivien edustajien palkkiotiedot perustuvat Saksan parlamentin www-soitteesta 7.6.1999 tulostettuun faktakoosteeseen Diäten sekä Review of Parliamentary pay and allowances -julkaisuun vuodelta 1996.

Saksassa päätösvalta kansanedustajan palkkion suuruudesta kuuluu parlamentille.¹⁰ Kansanedustajat päättävät siis itse taloudellisista etuuksistaan vaalikauden alussa koko vaalikaudeksi kerrallaan. Päätös tehdään puhemiehen suosituksen ja selonteon pohjalta. Tällä hetkellä palkkio on 12.875 Saksan markkaa (39.140 mk) kuukaudessa (1. tammikuuta 1999), ja se on kokonaisuudessaan verotettavaa tuloa. Palkkio on kaikille kansanedustajille sama eikä loma- tai joulurahoja makseta. Myöskään erillistä ns. paikkakunta- tai asumiskorvausta ei makseta.

Kansanedustajat saavat edustajantoimen hoitamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseksi verovapaata kulukorvausta, jonka suuruus on 6.459 markkaa (19.635 mk) kuukaudessa (1. tammikuuta 1999). Määrän on tarkoitus kattaa eduskunnan ulkopuoliset toimistokulut sekä edustajantoimeen liittyvien matkojen osalta koko Saksan Liittotasavallan alueella syntyneet matkakulut. Kiinteän kulukorvausmäärän ylittäviä kuluja ei korvata erikseen eikä erillistä vähennysoikeutta näiltä osin ole.

Lisäksi kansanedustajat voivat tietyin edellytyksin saada vuosittaisen summan avustajien palkkaamista varten. Puhemiehistö antaa asiasta tarkempia soveltamismääräyksiä. Vuosittainen enimmäiskorvaus kansanedustajaa kohti on 168.625 markkaa (512.620 mk) eli kuukaudessa 14.052 markkaa (42.718 mk).

Kullakin kansanedustajalla on oma huone ja avustajilla lisäksi erilliset huoneet. Huoneissa on perustoimistovarusteet, kuten tietokone Bonnin ja vaalipiirin toimiston välisine yhteyksineen sekä telefax. Parlamenttirakennuksesta soitetut kotimaan puhelukulut ovat maksuttomia edustajille. Postikulut tulee maksaa yleisestä kulukorvauksesta.

10

Saksan parlamentin www-osoitteen info-sivujen mukaan mainittu päätösvalta on ollut parlamentilla vuodesta 1975 lähtien. Tuolloin valtiosääntötuomioistuin teki ns. päivärahapäätöksen, jolla se nimenomaisesti velvoitti kansanedustajat itse päättämään palkkionsa tasosta. Sivujen mukaan käytäntö on johtanut siihen, että kansanedustajan palkkio on jäänyt jälkeen yleisestä palkkakehityksestä.

TIIVISTELMÄ KANSANEDUSTAJAN TALOUDELLISTEN ETUUKSIEN MUUTTAMISTA KOSKEVASTA PÄÄTÖSVALLASTA EU-MAISSA, NORJASSA JA ISLANNISSA

Tiedot kansanedustajan taloudellisten etuuksien muuttamista koskevasta päätösvalasta perustuvat Ruotsin, Espanjan, Portugalin, Ranskan ja Saksan osalta asianomaisten parlamenttien www-osoitteista tulostettuihin infisivuihin. Tanskan ja Iso-Britannian parlamenttien kotisivuilta päätösvaltaa koskevia tietoja ei löytynyt. Norjan, Islannin, Alankomaiden, Belgian, Irlannin, Italian, Itävallan, Kreikan ja Luxemburgin parlamenteille Suomen eduskunta lähetti nimenomaisen kyselyn, jossa erikseen tiedusteltiin, mikä toimitin päättää kansanedustajan taloudellisten etujen muutoksista.

Suomessa edustajanpalkkion perusteista säädetään lailla, jota koskeva ehdotus on hyväksyttävä 2/3:n enemmistöllä. Eduskunta päättää taloudellisten etujen muutoksista näin ollen itse.

Ruotsissa palkkion suuruudesta päättää parlamentin valitsema erillinen lautakunta.

Myös Norjassa palkkiosta päättää erityinen komissio, mutta vielä toistaiseksi parlamentti itse vahvistaa komission ehdotukset. Muista etuuksista kuin palkkiosta säädetään parlamenttilaissa.

Islannissa palkkiota koskeva päätösvalta kuuluu tuomioistuimelle.

Alankomaissa ehdotuksen kansanedustajan taloudellisten etujen suuruudesta tekee sisäministeri. Etuuksien muutoksista päättää lainsäätäjä 2/3:n enemmistöllä, mikä koskee parlamentin molempia kamareita.

Belgiassa kaikista etuuksia koskevista muutoksista päättää "Bureau", johon kuuluvat puhemies, kolme varapuhemiasta sekä poliittisten ryhmien puheenjohtajat.

Espanjassa palkkiosta päättää asianomainen kamari.

Irlannissa palkkio- ja kulukorvaustasoa koskeva päätösvalta kuuluu viime kädessä finanssiministerille, mutta erillinen riippumaton toimielin tekee ministerille asiaa koskevia ehdotuksia 4-5 vuoden välein tai aina, kun se katsotaan tarpeelliseksi.

Italiassa etuuksista säädetään tavallisella lailla, ja puhemiesneuvosto antaa tarkempia ohjeita säännösten soveltamisesta.

Itävallassa palkkioperusteet on säännelty laintasoisesti ja niitä koskevat muutokset on säädettävä perustuslainsäätämisyksityksessä. Puhemies päättää hyväksyttävien kulujen laillisuudesta ja sopivuudesta virkamiesten avulla.

Kreikassa kansanedustajan palkkio on sidottu kassaatioituomioistuimen palkkaan, joten muutokset sen suuruuteen toteutetaan kyseisen lainsäädännön kautta.

Luxemburgissa etuuksia koskeva päätösvalta kuuluu erityiselle komitealle, ellei muutos edellytä lainsäädäntötoimia.

Portugalissa parlamentti itse tarkistaa palkkiotason vuosittain.

Ranskassa palkkioperusteet on säädetty lailla.

Saksassa parlamentti päättää palkkion suuruudesta. Päätös tehdään vaalikaudeksi kerrallaan puhemiehen suosituksen ja selonteon pohjalta.

Liitteet

Julkaisuun 3/2000 Kansanedustajien palkkaus EU-maissa Norjassa ja Islannissa. liittyvät

Tilastokeskuksen tekemä laskelma ansiokehityksestä aikavälillä 1. neljännes 1986 - 4. neljännes 1999

Lakialoite 61/2000 vp (Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:n, kansanedustajain eläkelain 5 §:n ja tuloverolain 70 §:n muuttamisesta)

Perustuslakivaliokunnan lausunto 15/2000 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 9/2000 vp

Lehdistötiedote ja työryhmän ehdotus kansliatoimikunnalle 15.8.2000:

Eduskunnan kanslian toimeksiannosta tehty laskelma

Ansiokehitys aikavälillä 1. neljännes 1986 – 4. neljännes 1999* ja kansanedustajien palkat

1. Palkkaluokan A27 palkan muutos

Valtion virkamiesten palkkaluokan A27 mukainen palkka 1. kalleusryhmässä on muuttunut seuraavasti:

	1.1.1986	31.12.1999	Muutos, %
ilman ikälisiä	10 886	16 824	54,5
5 ikälisiä	14 024	21 063	50,2

Palkkaluokan A27 mukainen taulukkopalkka on noussut tarkastelujaksolla hitaammin kuin valtion taulukkopalkat keskimäärin. Ero johtuu yleiskorotuksien muodosta (pienimpiä palkkoja on nostettu suhteellisesti enemmän). Esimerkiksi palkkaluokan A1 peruspalkka on noussut tarkastelujaksolla 71,3 %.

2. Sopimuskorotukset

Tarkastelujakson aikana sopimuspalkkaindeksi, joka mittaa työ- ja virkaehtosopimusten palkanmuutoksien kustannusvaikutuksia säännöllisen työajan ansioon, on noussut seuraavasti (%):

Kaikki palkansaajat	52,1
Valtiosektori	60,5
Kuntasektori	57,8
Yksityinen sektori	48,2

Laskelmassa ei ole otettu huomioon sitä, että sopimuskauden korotukset toteutetaan edellisen sopimuskauden lopun ansiotasoon, joka sisältää osaltaan liukumien ja rakennemuutoksien vaikutukset.

Sopimuskorotuksien ero valtiosektorin eduksi syntyi 1980-luvun lopulla.

Valtion sopimuspalkkaindeksi on kehittynyt selvästi palkkaluokan A27 taulukkopalkkaa nopeammin. Valtion keskimääräisiä sopimuskorotuksia ovat edellä mainittujen yleisten palkantarkistuksien lisäksi nostaneet myös mm. virastokohtaisesti järjestelyvaroin toteutetut palkkaluokkien tarkistukset.

3. Sektoreittainen ansiokehitys ansiotasoindeksin mukaan

Palkansaajien ansiotasoindeksi mittaa palkansaajaryhmien säännöllisen työajan keskiansioiden kehittymistä. Ansiotasoindeksin muutos sisältää sopimuskorotuksien lisäksi palkkaliukumien vaikutuksen ja palkansaajakunnan rakenteessa tapahtuneiden muutoksien vaikutuksen säännöllisen työajan ansioon siltä osin kuin sitä ei ole indeksin laskennassa eliminoitu. Palkkaliukat ja rakennemuutoksien vaikutukset eivät sisälly kiinteään palkkausluokan mukaiseen taulukkopalkkaan.

Sektoreittainen ansiokehitys on ollut jaksolla 1. neljännes 1986 – 4. neljännes 1999* seuraava (%):

Kaikki palkansaajat	87,1
Valtiosektori	79,0
Kuntasektori	79,6
Yksityinen sektori	90,8

Ansiotasoindeksin aineistosta ei voida erotella palkkaliukumien ja rakenteellisten tekijöiden vaikutuksia toisistaan. Näistä tekijöistä johtuen yksityisellä sektorilla ansiokehitys on ollut nopeampaa kuin julkisella sektorilla huolimatta siitä, että julkisella sektorilla sopimuskorotukset ovat olleet suuremmat.

Rakenteellisten muutoksien vaikutuksia voi pyrkiä rajaamaan tarkastelemalla suurempia palkansaajaryhmiä, esimerkiksi (ansiokehitys em. jaksolla, %):

Teollisuuden ylemmät toimihenkilöt	70,6
Kaupan konttoritoimihenkilöt, johto ja esimiehet	88,0
Pankkitoimihenkilöt, johto ja esimiehet	87,4
Valtiosektorin kuukausipalkkaiset	78,3
Kuntasektorin kuukausipalkkaiset	79,7

Esimerkkiryhmien sisällä tapahtuneet rakennemuutokset vaikeuttavat kuitenkin tulkintaa.

Valtion virkasuhteisille ei enää lasketa erillistä ansiotasoindeksiä palvelussuhteen lajin muutoksien takia. Virkasuhteiset ja työsuhteiset kuukausipalkkaiset sisältyvät valtiosektorin kuukausipalkkaisiin.

4. Ansiokehityserojen vaikutukset

Valtion palkkaustaulukon palkkaluokan A27 mukainen palkka (tässä on käytetty palkkaa ilman ikälisiä) olisi ollut vuoden 1999 lopussa seuraava, jos se olisi kehittynyt alla olevien ansiotasoindeksin alaryhmien ansiokehityksen mukaisesti vuoden 1986 alusta vuoden 1999 loppuun:

	Palkka	Ero%
Nykyinen	16 824	-
Kaikki palkansaajat	20 368	-21,1
Valtiosektori	19 486	-15,8
Kuntasektori	19 551	-16,2
Yksityinen sektori	20 770	-23,5
Teollisuuden ylemmät toimihenkilöt	18 572	-10,4
Kaupan konttoritoimihenkilöt, johto ja esimiehet	20 466	-21,6
Pankkitoimihenkilöt, johto ja esimiehet	20 400	-21,3
Valtiosektorin kuukausipalkkaiset	19 410	-15,4
Kuntasektorin kuukausipalkkaiset	19 562	-16,3

Ero vertailuryhmiin olisi suurempi, jos laskelma olisi tehty käyttäen palkkaluokan A27 mukaista ikälisät sisältävää palkkaa, kuten kohdasta 1 ilmenee.

5. Tulosten vertailua

Valtion palkkoja suhteessa yleisiin työmarkkinoihin on selvitetty valtion palkkaseurantatyöryhmän (VALPAS) loppuraportissa (Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 17/99). Selvityksen mukaan palkkaluokkaa A27 vastaavalla vaativustasolla (ns. VPL 3) valtion ylimmän johdon palkat olivat noin 25 prosenttia pienemmät kuin vertailuissa tehtävissä yleisillä työmarkkinoilla (s. 98). Tilastokeskuksen ammattiluokitusta käytettäessä todettiin yleisten työmarkkinoiden kuukausiansio johtajien ja ylempien virkamiesten ammattiryhmää vastaavissa tehtävissä 16 –22 prosenttia korkeammaksi kuin valtiolla (s.86). Vaikka Valpas-selvityksen ja edellä olevan ansiokehitystarkastelun lähtökohdat ovat erilaisia, tulokset ovat hyvin saman-suuntaisia.

6. Kansainvälinen vertailu

Kansanedustajien palkkausta eri maissa on vertailtu Eduskunnan Kanslian julkaisussa Kansanedustajien palkkaus EU-maissa, Norjassa ja Islannissa (3/2000). Alla ja liitteenä olevissa taulukoissa on käytetty em. julkaisun tietoja peruspalkkauksen osalta. Verotukseen liittyviä kysymyksiä ja kulukorvauksia yms. ei tässä tarkastelussa käsitellä.

Alla olevassa asetelmassa on esitetty eräiden maiden kansanedustajien peruspalkat ja Europarlamentaarikkojen palkat Suomen markkoissa ostovoimapariteeteilla muunnettuina. Ostovoimapariteetit kuvaavat valuuttojen reaalisia vaihtokursseja, joista maiden väliset hintatasoerot on eliminoitu.

	Kansan- edustajat	Europarla- mentaari- kot
Ruotsi	23870	18804
Norja	23264	
Tanska	23694	25681
Islanti	20942	
Belgia	35481	36622
Espanja		22124
-senaatti	25828	
-kongressi	21683	
Irlanti	27275	26790
Iso-Britannia	35936	34433
Italia	69793	66111
Itävalta	52754	52508
Kreikka	42779	41636
Luxemburg	25273	24532
Portugali	40256	34293
Ranska	32825	32203
Saksa	39196	37541
Suomi	16824	19668

Molemmissa käytetty vuoden 1999 keskimääräisiä ostovoimapariteetteja.

Liitteenä on esitetty laskelmat yksityiskohtaisemmin.

* Ansiotasoindeksin tiedot vuodelta 1999 ovat ennakkollisia.

LIITE

Kansanedustajien peruspalkat (kuukausipalkat, vuosipalkkio kuukautta kohti laskettuna) eräissä maissa kansallisessa valuutassa, markkoiksi valuuttakursseilla muunnettuna ja reaalina (ostovoimapariteeteilla muunnettuna) (Lähde: Eduskunnan Kanslian julkaisuja 3/2000 ja OECD)

	Kans. valuutas- sa	Markkoina	Reaalinen
Ruotsi	38000	25654	23870
Norja	36666	26235	23264
Tanska	33652	26908	23694
Islanti	295000	22715	20942
Belgia	219272	32319	35481
Espanja			
-senaatti	548983	19618	25828
-kongressi	460880	16469	21683
Irlanti	3175	23970	27275
Iso-Britan- nia	3917	35354	35936
Italia	19201838	58963	69793
Itävalta	117447	50748	52754
Kreikka	1713833	31363	42779
Luxemburg	172015	25353	25273
Portugali	836539	24809	40256
Ranska	35838	32484	32825
Saksa	12875	39140	39196
Suomi	16824	16824	16824

Laskelmassa käytetty peruspalkkioita, joiden ajankohta vaihtelee maittain, suurin osa kuitenkin vuodelta 1999

Valuuttakurssit ja ostovoimapariteetit (BKT-taso/OECD) ovat vuoden 1999 keskimääräisiä.

Europarlamentaarikoiden palkat euroina, markkoina ja markkoiksi ostovoimapariteetin muunnettuna.

	Euroina	Markkoina	Hintataso (Suomi=100)	Reaalinen
Belgia	5605	33326	91	36622
Britannia	5677	33754	98	34443
Espanja	2828	16815	76	22124
Hollanti	5182	30811	91	33858
Irlanti	3965	23575	88	26790
Italia	9340	55533	84	66111
Itävalta	8478	50408	96	52508
Kreikka	5112	30395	73	41636
Luxemburg	4126	24532	100	24532
Portugali	3576	21262	62	34293
Ranska	5362	31881	99	32203
Ruotsi	3384	20120	107	18804
Saksa	6314	37541	100	37541
Suomi	3308	19668	100	19668
Tanska	4924	29277	114	25681

LAKIALOITE

**Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:n,
kansanedustajain eläkelain 5 §:n ja tuloverolain
70 §:n muuttamisesta**

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan muutettavaksi edustajanpalkkiolakia niin, että kansanedustajan palkkion vahvistaisi eduskunnan kansliatoimikunta eduskunnan ulkopuolisen palkkiotoimikunnan ehdotuksesta. Kulukorvausta alennettaisiin ottamalla käyttöön ne perusteet, joita sovellettiin ennen kulukorvauksen osittaista verollepanoa. Verollinen osa on tarkoitus sisällyttää edustajanpalkkioon. Puhemiesneuvostolle ehdotetaan annettavaksi valtuus päättää, maksetaanko luvallisesti eduskuntatyöstä poissa olevalle edustajalle poissaolon ajalta palkkiota. Edustajain eläkelaista ehdotetaan poistettavaksi säännös, jonka mukaan veronalainen kulukorvaus lisää kansanedustajan eläkettä. Tuloverolakiin ehdotetaan kulukorvauksen alentamisesta johtuvaa muutosta, koska veronalaisen kulukorvauksen maksaminen loppuu.

YLEISPERUSTELUT

1. Ehdotuksen merkitys

1.1. Tavoitteet

Eduskunta on ylin valtioelin. Valtiollisen järjestelmämme toimivuuden kannalta on tärkeää, että eduskunnan toimintaedellytykset on turvattu. Ne riippuvat olennaisesti siitä, millaiset edellytykset kansanedustajilla on hoitaa edustajantointaan. Tämän vuoksi

kansanedustajille on turvattava riittävät taloudelliset mahdollisuudet keskittyä edustajantoimen hoitamiseen.

Palkkion ja korvausten perusteet on säädettävä siten, että kansanedustajan taloudelliset edut ovat riittävät, ja samalla tasoltaan oikeassa suhteessa muista julkisista tehtävistä suoritettaviin etuuksiin. Etuudet on määriteltävä siten, että edustajat saavat yhdenvertaisen kohtelun. Lisäksi on huolehdittava siitä, että edustajantoimesta aiheutuvien kustannusten korvaukset kattavat asianmukaisesti näitä kustannuksia ja kohdentuvat oikein. Etuuksien määräytymisperusteiden tulee olla selkeitä ja sanamuotonsa mukaisina sovellettavia sekä hallinnollisesti mahdollisimman yksinkertaisia.

Edustajanpalkkiosta luopuminen ei ole nykyisin mahdollista missään olosuhteissa. Yleisen oikeustajun mukaan palkkiosta kuitenkin pitäisi voida luopua, jos on poissa eduskuntatyöstä.

1.2. Keinot

Edellä selostettujen tavoitteiden toteuttaminen edellyttää edustajanpalkkiosta annetun lain muuttamista palkkiota, kustannusten korvaamista ja palkkion maksamatta jättämistä koskevien säännösten osalta.

Kansanedustajain eläkelakiin ehdotetaan tehtäväksi edustajanpalkkiolainsäädännön edellyttämät korjaukset. Tuloverolakia ehdotetaan tarkistettavaksi sen johdosta, että veronalaiset kulukorvaukset jäävät pois.

2. Nykyinen tilanne ja muutosehdotukset

2.1. Edustajanpalkkio

Edustajanpalkkiolain 1 §:n 1 momentin (464/1977) mukaan edustajalle suoritetaan vuotuinen palkkio, joka on seitsemän palkkausluokkaa pienempi kuin valtioneuvoston jäsenen palkkio. Edustajalle suoritetaan hänen palkkausluokkansa perusteella laskettuna lomaltapaluurahaa, määrävuosikorotusta ja muuta yleistä palkanlisää ja lisäpalkkiota niin

kuin valtioneuvoston jäsenelle. Määrävuosikorotus lasketaan kuitenkin sen ajan perusteella, jonka edustaja on hoitanut edustajantointia laskettuna siten, että määrävuosikorotukseen oikeuttava aika alkaa edustajanvaalien toimittamiskuukauden 1 päivästä tai, jos varamies kutsutaan edustajaksi, hänen ryhdyttyään hoitamaan edustajantointia, ja päättyy seuraavien edustajanvaalien toimittamiskuukauden 1 päivänä. Milloin palkkio suorittaa päiväpalkkiona, sen määrä on 1/365 edellä sanotusta palkkiosta lisineen. Jos palkkion määrään vaikuttaa vuosiloman pituus tai toimipaikan sijainti, palkkio lasketaan 26 arkipäivään oikeuttavaa vuosilomaa vastaavasti ja toimipaikaksi katsotaan Helsinki.

Valtioneuvoston jäsenen palkkiosta on säädetty valtioneuvoston jäsenten palkkiosta annetussa laissa (229/1955). Sen 1 §:n mukaan valtioneuvoston jäsen saa palkkiota, joka vastaa ylimpään palkkausluokkaan kuuluvassa valtion virassa tai toimessa kulloinkin suoritettavan peruspalkan, kalliinpaikanlisän ja viiden ikälisän yhteismäärää. Ylin käytössä oleva palkkausluokka on A 34, joten ministerin palkkio on 1.2.2000 voimaan tulleen taulukon mukaan 40.089 markkaa kuukaudessa. Pääministerin palkkio on 20 prosentilla korotettu ministerinpalkkio eli 48.107 markkaa kuukaudessa.

Valtioneuvoston jäsen, joka on kansanedustaja, saa ministerinpalkkion lisäksi puolet hänelle kuuluvasta edustajanpalkkiosta ja kulukorvauksesta.

Edustajanpalkkio on 1.1.1986 alkaen ollut valtion palkkausluokan A 27 mukainen. 1.2.2000 voimaan tulleen taulukon mukaan palkka on 17.254 - 22.036 markkaa kuukaudessa määrävuosikorotuksista riippuen. Korotukset saadaan 3, 5, 8, 11, 15 ja 18 eduskuntavuoden jälkeen.

Vuoden 2000 maaliskuussa 62 kansanedustaa sai palkkion ilman määrävuosikorotusta (17.254 mk), kolme sai palkkion yhdellä korotuksella (18.117 mk), 60 sai palkkion kahdella korotuksella (19.023 mk), 31 sai palkkion kolmella korotuksella (19.974 mk), 22 sai palkkion neljällä korotuksella (20.873), 15 sai palkkion viidellä korotuksella (21.604 mk) ja seitsemän sai palkkion kuudella korotuksella (22.036 mk). Painotettu keskiarvo oli 19.110 markkaa kuukaudessa.

Tilastokeskuksen 2.5.2000 laatiman laskelman mukaan valtion palkkaustaulukon palkkaluokan A 27 mukainen palkka ilman ikälisiä olisi ollut vuoden 1999 lopussa seuraava, jos se olisi kehittynyt alla olevien ansiotasoindeksin alaryhmien ansiokehityksen mukaisesti vuoden 1986 alusta vuoden 1999 loppuun:

	Palkka	Ero, %
kansanedustajan peruspalkkio 31.12.1999	16.824	-
Kaikki palkansaajat	20.368	-21,1
Valtionsektori	19.486	-15,8
Kuntasektori	19.551	-16,2
Yksityinen sektori	20.770	-23,5
Teollisuuden ylemmät toimihenkilöt	18.572	-10,4
Kaupan konttorihenkilöt, johto, esimiehet	20.466	-21,6
Pankkitoimihenkilöt	20.400	-21,3
Valtiosektorin kuukausipalkkaiset	19.410	-15,4
Kuntasektorin kuukausipalkkaiset	19.562	-16,3

Ero vertailuryhmiin olisi ollut vieläkin suurempi, jos laskelma olisi tehty käyttäen ikälisiä sisältävää palkkaa, koska palkkaluokan A 27 mukainen taulukkopalkka on noussut hitaammin kuin valtion taulukkopalkat keskimäärin. Ero johtuu yleiskorotuksien muodosta eli siitä, että pienimpiä palkkoja on nostettu suhteellisesti eniten. Ilman ikälisiä palkkaluokka A 27 oli 1.1.1986 10.886 mk ja 31.12.1999 16.824 mk eli 54,5 % korkeampi. Vastaavasti A 27 viidellä ikälisellä oli 1.1.1986 14.024 mk ja 31.12.1999 21.063 mk eli 50,2 % korkeampi. Esimerkiksi palkkaluokan A 1 peruspalkka on noussut tarkastelujaksolla 71,3 %.

Kansanedustajan palkkio on vuodesta 1986 alkaen jäänyt ansiokehityksessä 15 - 23 prosenttia jälkeen vertailuryhmien ansioista. Se on jäänyt jälkeen myös eduskunnan virkamiesten ansiokehityksestä, joka on ylittänyt valtiosektorin yleisen ansiokehityksen.

Lomaraha maksetaan 26 päivän lomaoikeuden perusteella ja se on 52 prosenttia edustajan kuukausipalkkiosta eli 8.972 - 11.459 markkaa määrävuosikorotuksista riippuen. Lomaraha maksetaan heinäkuun palkkion yhteydessä.

Euroopan unionissa maksetaan parlamentin jäsenille samaa palkkaa kuin asianomainen maa maksaa kansanedustajilleen. Eurooppa-tiedotuksen julkaisemien tietojen mukaan unionimaiden edustajien kuukausipalkkiot ovat seuraavat:

	Markkoina	Hintataso (Suomi=100)
Italia	57 340	84
Itävalta	50 408	96
Saksa	37 541	100
Britannia	33 755	98
Belgia	33 325	91
Ranska	31 881	99
Hollanti	30 810	91
Kreikka	30 395	73
Tanska	29 278	114
Luxemburg	24 532	100
Irlanti	23 574	88
Portugali	21 261	62
Ruotsi	20 118	107
Suomi	19 670	100
Espanja	16 815	76

Palkat perustuvat vuoden 1998 tietoihin. Suomen palkkasumma on laskettu keskiarvona palkasta ilman ikälisiä ja palkasta kaikkien ikälisien kanssa. Ruotsissa edustajan kuukausipalkkio on vuoden 1999 syksystä alkaen ollut 26.190 markkaa. Espanja maksaa yllä olevan summan 14 kertaa vuodessa. Hintatasotiedot on saatu Tilastokeskuksen puheena olleesta selvityksestä.

Norjassa edustajan kuukausipalkkio on 26.674 markkaa ja Islannissa 23.161 markkaa.

Palkkausluokan A 27 mukaista edustajanpalkkiota 17.254 - 22.036 markkaa kuukaudessa ei voida pitää riittävänä. Edustajanpalkkion tason tulee olla sellainen, että se vastaa edustajantoimen arvoa, tehtäviä ja vaativuutta. Edustajanpalkkion ei kuitenkaan

tule pyrkiä kilpailemaan esimerkiksi elinkeinoelämän piirissä maksettavien palkkausten kanssa. Sen sijaan sen tulee olla vertailukelpoinen valtion virkamiesten palkkaukseen ja asettua siinä korkealle tasolle.

Vertailun vuoksi voidaan todeta, että eduskunnan pääsihteerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen palkka on 1.2.2000 lukien ollut 49.682 markkaa kuukaudessa. Eduskunnan valiokuntien sihteerit, valiokuntaneuvokset, on sijoitettu palkkaluokkiin A 28 - A 30, joten heidän kuukausipalkkansa on ikälisistä riippuen 18.933 - 29.035 markkaa. Maksupalkkaluokkien painotettu keskiarvo on 27.313 markkaa.

Edustajanpalkkion jälkeenyäisyys johtuu pääosin siitä, että edustajat kokevat kiusalliseksi omaan palkkioonsa vaikuttavan lain käsittelyn. Sen vuoksi ehdotetaan, että palkkion määrittäminen annetaan ulkopuolisen palkkiotoimikunnan tehtäväksi. Vastaavalla tavalla on tehty mm. Ruotsissa, Norjassa ja Islannissa. Ruotsissa kolmijäseniseen palkkiosta päättävään lautakuntaan kuuluvat entinen hovioikeuden presidentti, maaherra ja entinen valtiosihteeri. Norjassa palkkiosta parlamentille ehdotuksen tekemään palkkiotoimikuntaan kuuluivat hovioikeuden presidentti, professori ja tuomiorovasti. Marraskuusta 1999 alkaen Norjan parlamentin palkkiotoimikunta on tehnyt edustajanpalkkioista lopullisen päätöksen. Islannissa kansanedustajien ja ylimpien virkamiesten palkat päättää erityinen sovinto-oikeus, johon korkein oikeus nimittää kaksi tuomaria, parlamentti kaksi tuomaria ja valtiovarainministeriö yhden.

2.2. Kulukorvaus

Edustajanpalkkiolain 1 §:n 2 momentin (1295/1988) mukaan edustajalle suoritetaan samalta ajalta kuin edustajanpalkkiota edustajantoimesta aiheutuvista ylimääräisistä kuluista korvausta, joka on 33 prosenttia peruspalkkiosta (5.694 mk/kk, 68.328 mk/v). Määrästä on verovapaata 80 prosenttia (4.555 mk/kk, 54.660 mk/v) ja loput veronalaista (1.139 mk/kk, 13.668 mk/v).

Edustajalle, joka on valittu muusta kuin Helsingin kaupungin tai Uudenmaan läänin vaalipiiristä, suoritetaan kulukorvaus 45 prosentin mukaan laskettuna (7.764 mk/kk, 93.168 mk/v). Määrästä on verovapaata 80 prosenttia (6.211 mk/kk, 74.532 mk/v) ja

lopun veronalaista (1.553 mk/kk, 18.636 mk/v). Uudenmaan läänin vaalipiiristä valitun edustajan kulukorvaus lasketaan 45 prosentin mukaan, jos hänen asuntonsa yleisiä maa- ja vesikulkuneuvoja käyttäen on kauempana kuin 30 kilometrin päässä Helsingin päärautatieasemalta. Lisäksi 45 prosentin kulukorvauksen saavat ne edustajat, jotka on valittu muusta kuin Helsingin tai Uudenmaan läänin vaalipiiristä ja joilla ei ole vaalipiirissään vakituista asuntoa.

Edustajalle, jolla on muussa kuin Helsingin kaupungin tai Uudenmaan läänin vaalipiirissä olevan asunnon lisäksi edustajatoimen hoitamista varten omistus- tai vuokra-asunto Helsingissä, Espoossa, Kauniaisissa tai Vantaalla, suoritetaan kulukorvaus 56 prosentin mukaan (9.662 mk/kk, 115.944 mk/v). Määrästä on verovapaata 80 prosenttia (7.730 mk/kk, 92.760 mk/v) ja loput veronalaista (1.932 mk/kk, 23.184 mk/v).

Yleisestä kulukorvauksesta edustajat maksavat ne moninaiset kansanedustajan toimen hoitamiseen liittyvät kulut, joita eduskunta ei erikseen korvaa ja joista kuluista muissa työpaikoissa työnantaja normaalisti vastaa tai antaa korvauksen tai työntekijä saa verovähennyksen. Suurin tämänlaatuinen kustannus on oman auton käyttömeno. Eduskunta ei korvaa oman auton käyttöä kuin hyvin rajoitetusti valtiopäivämatkojen osalta. Samoin Suomessa tapahtuvien työmatkojen yhteydessä tapahtuva majoittuminen korvataan erikseen vain valiokuntamatkaan liittyen. Edustajilla on myös kuluja, joita ei yleensä tai ainakaan yhtä suurina esiinny palkansaajilla yleisillä työmarkkinoilla, kuten jatkuvasta julkisuudessa esiintymisestä aiheutuvat kulut, kotoa hoidetun viestiliikenteen kulut, rajoitettua matkapuhelinkorvausta lukuun ottamatta, ja edustajan työhön liittyvät edustusmenot.

Kulukorvaukseen sisältyvä päivärahasi tarkoitettu korotus, 24.840 markkaa vuodessa, vastaa valtion vuoden 2000 matkustussäännön kokopäivärahan, 157 markan, mukaan laskettuna noin 158 matkapäivän korvausta. Eduskunta on koolla vuosittain helmikuun alusta kesäkuun puoliväliin ja syyskuun alusta joulukuun puoliväliin eli noin 240 päivää vuodessa. Istuntopäiviä on vuodesta 1990 vuoteen 1999 ollut seuraavasti: 129, 86, 126, 121, 159, 90, 128, 130, 153 ja 98. Keskimäärin istuntopäiviä on ollut vuodessa noin 122, mutta jos vaalivuosien luvut jätetään pois, muina vuosina istuntopäiviä on ollut

keskimäärin 135. Kun istuntopäivien lisäksi eduskunnan valiokunnat kokoontuvat muinakin kuin istuntopäivinä ja kansanedustajat tekevät paljon muitakin eduskuntatyöhön liittyviä työmatkoja kuin valtiopäivämatkoja, päivärahaa vastaava kulukorvauksen korotus ei ainakaan ylitä matkoista aiheutuvia lisääntyneitä elantomenoja.

Nykyinen kulukorvauksen asuntokorvausosuus, 1.989 markkaa kuukaudessa ja 22.776 markkaa vuodessa, on jäänyt jälkeen asumiskustannusten kehityksestä. Tilastokeskuksen vuokratilaston 1999 (Asuminen 1999:3) mukaan Helsingin ensimmäisellä alueella 1 huoneen keskimääräinen kuukausivuokra uusissa vuokrasuhteissa huhtikuussa 1999 oli 94,80 markkaa neliömetriltä. Sen mukaan nykyisellä asuntokorvauksella voisi maksaa noin 21 neliömetrin asunnon vuokran. Käytännössä niin pieniä asuntoja ei ole saatavissa. Valtion vuoden 2000 matkustussäännön mukaan virkamiesten majoittumiskorvaus Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Kauniaisissa on matkavuorokautta kohti enintään 600 markkaa. Vuotuisella asuntokorvauksella 22.776 voisi maksaa 38 yön majoituksen hotellissa. Käytännössä osa yleisestä kulukorvauksesta käytetään toisesta asunnosta johtuvien kustannusten kattamiseen

Kulukorvauksen osittainen veronalaisuus toteutettiin vuoden 1989 alusta päivärahojen verollepanon seurauksena. Nykyisin päivärahat ovat taas verovapaita. Kulukorvauksen veronalainen osa on syytä siirtää osaksi palkkiota. Asuntokorvaus on aivan riittämätön nykyisiin asumiskustannuksiin verrattuna, joten sitä on syytä korottaa.

2.3. Palkkion maksaminen poissaolon ajalta

Perustuslain 28 §:n 2 momentin mukaan eduskunta voi myöntää kansanedustajalle tämän pyynnöstä vapautuksen edustajantoimesta, jos se katsoo, että vapautuksen myöntämiseen on hyväksyttävä syy. Vallitsevan mielipiteen mukaan vapautus ei voi olla määräaikainen.

Edustajanpalkkiosta annetun lain 2 §:n 3 momentissa säädetään, että jos edustaja toistuvasti ilman eduskunnan lupaa jättää osallistumatta eduskuntatyöhön eikä hänellä ole

hyväksyttävää estettä, voi eduskunta puhemiesneuvoston ehdotuksesta päättää, että hän menettää määrättyltä ajalta palkkionsa tai osan siitä (L 39/2000).

Jos kansanedustaja olennaisesti ja toistuvasti laiminlyö edustajantoimensa hoitamisen, eduskunta voi, perustuslain 28 §:n 3 momentin mukaan, hankittuaan asiasta perustuslakivaliokunnan kannanoton erottaa hänet edustajantoimesta joko kokonaan tai määrääjäksi päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Eduskunnan työjärjestyksen 48 §:n 1 momentin mukaan puhemiesneuvosto voi myöntää edustajalle luvan enintään viikon poissaoloon täysistuntotyöstä muun syyn kuin sairauden tai eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi. Jos puhemiesneuvosto ei ole suostunut poissaolopyyntöön tai jos kyseessä on yli viikon poissaolo, eduskunta päättää poissaololuvasta. Tieto puhemiesneuvoston myöntämästä poissaololuvasta ja poissaolosta sairauden vuoksi merkitään täysistunnon pöytäkirjaan. Lisäksi pöytäkirjaan merkitään, ketkä edustajat ovat poissa täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi.

Eduskunnan työjärjestyksen 48 §:n 2 momentin mukaan puhemiesneuvosto voi antaa ohjeita eduskuntatyötä koskevien läsnäolojen ja poissaolojen kirjaamisesta.

Puhemiesneuvoston 15.2.2000 antaman ohjeen mukaan eduskuntatyöhön liittyväksi tehtäväksi katsotaan mm. osallistuminen parlamenttivaltuuskuntien vierailuihin, valiokuntien matkoille, Euroopan neuvoston, Pohjoismaiden neuvoston, ja IPU:n kokouksiin sekä osallistuminen maanpuolustuskurssille. Muu syy voi olla esimerkiksi osallistuminen kunnanvaltuuston kokoukseen tai yksityisasia. Poissaoloon valiokunnan kokouksesta ei pyydetä lupaa, eivätkä valiokunnat käsittele poissaoloilmoituksia tai poissaolopyyntöjä. Edustajan on kuitenkin huolehdittava varajäsenen hankkimisesta tai ilmoitettava poissaolosta valiokunnan sihteerille tai osastosihteerille.

Puhemiesneuvoston 14.4.2000 antaman ohjeen mukaan yli kahden viikon poissaololupahakemuksia arvioidessaan puhemiesneuvosto noudattaa seuraavia periaatteita: Poissaololupa voidaan myöntää julkisen merkittävän kansainvälisen tehtävän

vuoksi, jolla on riittävästi kansalliseen yleiseen etuun ankkuroituvat perusteet. Sellainen voi olla esimerkiksi toiminta YK:n, ETYJ:n tai niihin verrattavan kansainvälisen järjestön tahi yhteisön vaativissa tehtävissä. Poissaololupaa ei myönnetä poissaoloon, jonka perusteeksi on esitetty ensisijaisesti vain yksityisiä syitä. Poissaololupa voidaan myöntää myös muista erittäin painavista syistä.

Edustajanpalkkiolaissa ei ole säännöstä sen varalta, että edustaja on poissa eduskuntatyöstä luvallisesti. Jos poissaolo johtuu eduskuntatyöhön liittyvästä tehtävästä, on luonnollista, että palkkio maksetaan myös poissaolon ajalta. Edustajantoimen luonne huomioon ottaen voidaan pitää perusteltuna, että palkkio maksetaan eduskuntatyöstä poissaolon ajalta myös silloin, kun poissaolo johtuu sairaudesta, äitiys-, isyys- tai vanhempainlomasta. Edustajanpalkkiolaissa ei ole säännöstä senkään tilanteen varalta, että poissaololupa on myönnetty muun syyn vuoksi ja asianomainen pyytää poissaololuvan lisäksi, että hänelle ei maksettaisi edustajanpalkkiota poissaolon ajalta.

Vakiintuneen oikeudellisen näkemyksen mukaan edustajanpalkkio ei ole sopimusperäisesti määräytyvä ja sopimisin muutettavissa oleva asia, vaan lakisääteinen järjestely sen turvaamiseksi, että edustaja voi taloudellisten syiden estämättä hoitaa edustajantehtäväänsä asianmukaisesti ja riippumattomasti.

Yleisen oikeustajun mukaista kuitenkin olisi, että edustaja, joka pyynnöstään on oikeutettu olemaan pois eduskuntatyöstä, voisi myös kieltäytyä palkkion vastaanottamisesta puheena olevalta ajalta. Edustajan riippumattomuuden säilymisen turvaamiseksi tällöinkin asian tulisi olla harkinnanvarainen. Puhemiesneuvoston pitäisi voida harkita, vaarantaako palkkion maksamatta jättäminen kussakin yksittäistapauksessa asianomaisen riippumattomuuden.

Pyynnöstä tapahtunut poissaololuvan myöntäminen voi myös perustua sellaiseen yhteiskunnallisen tai kansainvälisen tehtävän suorittamiseen, että on perusteltua maksaa edustajanpalkkio tai osa siitä.

Puhemiesneuvoston tulisi voida poissaololupa-asian yhteydessä aina päättää myös siitä, maksetaanko edustajanpalkkiota ajalta, jona edustaja on luvan mukaisesti poissa eduskuntatyöstä.

Edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan kulukorvaus maksetaan samalta ajalta kuin edustajanpalkkio. Kulukorvauksen maksaminen siis keskeytyy siksi ajaksi, jolta ei makseta edustajanpalkkiota. Jos edustajanpalkkio maksetaan osittaisena, puhemiesneuvosto samalla päättää kulukorvauksen maksamisen muotoilemalla päätöksen joko niin, että palkkio pidätetään tietyltä ajalta, jolloin kulukorvaus pidätetään suoraan lain nojalla samalta ajalta, tai niin, että palkkiosta pidätetään tietty osuus, jolloin kulukorvaus maksetaan lyhentämättömänä.

2.4 Eläketurva

Kansanedustajain eläkelain 5 §:n 1 momentin (1531/1993) mukaan eläkkeen perusteena on edustajanpalkkiosta annetun lain (328/1947) mukaan kansanedustajalle kuukaudelta suoritettava edustajanpalkkio. Saman pykälä 2 momentin (1296/1988) mukaan eläkkeen perusteena olevana edustajanpalkkiona otetaan lisäksi huomioon se osa edustajanpalkkiosta annetussa laissa tarkoitettusta kulukorvauksesta, josta asianomaiselta on pidätettävä veron ennakko tai vero.

Toinen momentti ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi.

Poissaolon ajalta pidätetty palkkio ei vaikuta kansanedustajan eläkkeeseen. Kun kansanedustajaeläkkeen perusteena oleva palkkio on kansanedustajan eläkelain 5 §:n 1 momentin mukaan kansanedustajalle kuukaudelta suoritettava edustajanpalkkio, eläkkeen kertymiseen ei siten vaikuta se, onko edustaja välillä ollut poissa tehtävästään, eikä se onko poissaolon ajalta maksettu palkkiota.

2.5 Verotus

Edustajanpalkkio ja lomarahat ovat veronalaista ansiotuloa. Tuloverolain 70 §:n 1 momentin (227/1995) mukaan veronalaista tuloa ei ole kohtuullinen korvaus, joka

maksetaan kansanedustajan toimen hoitamisesta aiheutuneiden erityisten kustannusten ja elantomenojen lisäyksen kattamiseksi. Saman pykälän 2 momentin (1072/1998) mukaan kohtuullisena korvauksena pidetään edustajanpalkkiosta annetussa laissa (328/1947) tarkoitettua puhemiehen ja varapuhemiesten määrärahaa, edustajan tietoliikennekorvausta sekä muun selvityksen puuttuessa 80:tä prosenttia edustajan kulukorvauksesta. Pykälä 3 momentin mukaan veronalaista tuloa ei ole etu kansanedustajan toimeen liittyvästä oikeudesta maksuttomaan matkustamiseen.

Nykyinen kulujen korvausjärjestelmä on hallinnollisesti helppo ja verotuksen kannalta ongelmaton. Kevään 1999 eduskuntavaalien jälkeen lähetettiin valtiopäivien 1995-1998 aikana kansanedustajana toimineille nykyistä kulukorvausjärjestelmää ja verotuskäytäntöä koskeva kysely. Edustajilta kysyttiin, oliko heillä mainitun vaalikauden aikana ollut aihetta tehdä verovalitus kansanedustajatoimeen liittyvän tulon veronalaisuudesta tai menon vähennyskelpoisuudesta, sekä sitä, mikä oli mahdollisen valituksen syy. Vastausprosentti oli 74. Kolme edustajaa oli tehnyt verovalituksen. Yksi ilmoitti valittaneensa kakkosasunnon velan koron vähennyskelpoisuudesta, yksi kulukorvauksen veronalaisuudesta ja yksi työhuonevähennyksestä.

Kun veronalaisen kulukorvauksen maksaminen lopetetaan, tuloverolain 70 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti.

3. Asian valmistelu

Asian ovat valmistelleet eduskunnan virkamiehet. Asian valmistelua varten laadittiin myös kansainvälinen vertailu (Kansanedustajien palkkaus EU-maissa, Norjassa ja Islannissa, Eduskunnan kanslian julkaisu 3/2000). Tilastokeskus teki laskelman Ansiokehitys aikavälillä 1. neljännes 1986 - 4. neljännes 1999 ja kansanedustajien palkat.

4. Ehdotuksen organisatoriset vaikutukset

Ehdotus edellyttää palkkiotoimikunnan nimittämistä. Sillä ei ole muita organisatorisia vaikutuksia.

5. Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset riippuvat siitä, miten palkkiotoimikunta ratkaisee edustajanpalkkion määrän. Jos edustajanpalkkion uusi taso vahvistettaisiin palkkausluokan A 30 tai A 31 mukaiseksi nykyinen ikälisäjärjestelmä säilyttäen, jolloin painotettu keskipalkkio maaliskuun 2000 tilanteen mukaan olisi 25.181 tai 27.711 markkaa, valtion menot lisääntyisivät, ottaen myös huomioon palkan sivukulut ja kulukorvauksesta säästyvän määrän, noin 14 tai 21 miljoonaa markkaa. Kansanedustajien maksamat verot ja maksut lisääntyisivät noin 6,5 tai 10,5 miljoonaa markkaa, josta valtio saisi tuloverona noin 3,5 tai 5,9 miljoonaa markkaa.

Eduskuntatyössä esiintyy myös korosteisen arvokkaita ja vaativia tehtäviä, joista edustajanpalkkion suorittamista korotettuna voidaan pitää aiheellisena. Tämän vuoksi puhemiehistön jäsenille ja mahdollisesti eräille muille eduskunnan toiminnan kannalta keskeisissä tehtävissä oleville edustajille olisi perusteltua maksaa korkeampaa palkkiota kuin muille edustajille. Nämä erityistä työpanosta ja taitoa sekä eduskuntatyön tuntemusta edellyttävät tehtävät voidaan ottaa huomioon edustajanpalkkion suuruutta määrättäessä. Valtion menojen kannalta tällä ei olisi mainittava merkitystä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

1 §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että edustajanpalkkion vahvistaa eduskunnan kansliatoimikunta palkkiotoimikunnan ehdotuksesta. Palkkiotoimikunnan puheenjohtajan ja kaksi muuta jäsentä nimittäisi eduskunnan puhemiehistö neljäksi vuodeksi.

Puheenjohtaja kutsuisi toimikunnan kokoukset koolle. Toimikunta olisi päätösvaltainen kaikkien jäsenten ollessa paikalla. Puhemiehistö voisi antaa toimikunnan toimintaa koskevia täydentäviä säännöksiä.

Kansliatoimikunnan asiana olisi vahvistaa edustajanpalkkio palkkiotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti. Uuden järjestelmän tullessa käyttöön palkkiotoimikunnan olisi tehtävä ehdotuksensa ja kansliatoimikunnan vahvistettava se ennen syyskuun alkua, koska muutoin edustajanpalkkioille ei olisi maksuperustetta. Myöhemmin palkkioiden tarkistamisehdotuksen teko jäisi kokonaan palkkiotoimikunnan aloitteellisuuden varaan. Jos kansliatoimikunta ei vahvistaisi palkkiotoimikunnan määrittelemiä edustajanpalkkioita, maksettaisiin viimeksi vahvistettuja palkkioita, kunnes palkkiotoimikunta on tehnyt ehdotuksen, jonka kansliatoimikunta voi hyväksyä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kulukorvausjärjestelmästä periaatteessa siten kuin se oli vuosina 1986 - 1988. Kulukorvaukset alennettaisiin ylintä kulukorvausluokkaa lukuun ottamatta alkuperäisiin perusteisiinsa samalla, kun verollisen osan maksaminen lopetettaisiin. Sen johdosta, että edustajanpalkkion vahvistaisi kansliatoimikunta, on tarkoituksenmukaista, että kulukorvaus sidottaisiin muuhun perusteeseen kuin edustajanpalkkioon. Kun kulukorvausta ei ole tarkoitus nostaa muuten kuin asuntokorvausta koskevalta osalta, kulukorvaus sidottaisiin 2 momentissa itsenäisesti nykyiseen perusteeseensa, valtion palkkausluokan A 27 peruspalkkaan.

Momentissa säädettäisiin, että kulukorvaus on 30 prosenttia palkkausluokan A 27 peruspalkasta. Se olisi 5.176 markkaa kuukaudessa. Vieraalla paikkakunnalla työskentelyn johdosta lisääntyneet elantomenot korvattaisiin korottamalla kulukorvaus 40 prosenttiin, jolloin korvaus olisi 6.901 markkaa kuukaudessa. Edustajantoimen hoitamista varten hankitun toisen asunnon kulut korvattaisiin korottamalla kulukorvaus 55 prosenttiin, jolloin korvaus olisi 9.490 markkaa kuukaudessa.

Kulukorvaukset, jotka maksettaisiin 40 ja 55 prosentin mukaisesti laskettuina, sisältäisivät päivärahan luonteisen erän, joka olisi 1.725 markkaa kuukaudessa ja 20.700 markkaa vuodessa. Se vastaisi 132 virkamatkapäivän kokopäivärahaa. Se olisi varsin lähellä keskimääräistä istuntopäivien lukua. Muiden Suomessa tapahtuvien virkamatkapäivien kulut kukin kattaisi yleisestä kulukorvauksesta.

Kulukorvaus, joka maksettaisiin 55 prosentin mukaan laskettuna, sisältäisi asuntokorvausta 2.589 markkaa kuukaudessa ja 31.068 markkaa vuodessa.

Asuntokorvauksella voisi vuokrata Helsingin ensimmäisellä alueella 27 neliömetrin yksion tai vähän kauempaa sitä tilavamman asunnon taikka majoittua 52 yöksi hotelliin.

2 §. Pykälän uudessa 4 momentissa säädettäisiin, että jos edustaja puhemiesneuvoston tai eduskunnan luvalla ei osallistu eduskuntatyöhön, voi puhemiesneuvosto päättää, että hänelle ei poissaolon ajalta suoriteta edustajanpalkkiota tai osaa siitä. Nykyinen 4 momentti siirtyisi 5 momentiksi. Pykälää voitaisiin soveltaa silloin, kun edustaja sitä nimenomaan pyytää tai kun puhemiesneuvosto omasta aloitteestaan harkitsee sen tarpeelliseksi. Toisaalta puhemiesneuvoston ei olisi tarpeen ottaa lainkaan kantaa palkkion maksamiseen, ellei siitä tehdä palkkion pidättämistä tarkoittavaa päätöstä.

Lainmuutos on tarkoitus saattaa voimaan 15 päivästä kesäkuuta 2000 alkaen mutta uusia palkkioita ja kulukorvauksia maksettaisiin vasta 1 päivästä syyskuuta 2000 lukien. Tällöin puhemiehistö voisi kesäkuussa nimittää palkkiotoimikunnan ja se puolestaan tehdä hyvissä ajoin ennen syyskuun 1 päivää 2000 päätöksensä edustajien palkkioista. Myös puhemiesneuvosto ehtisi tehdä kesäkuun aikana päätöksen eräästä poissaololuvan saaneen kansanedustajan palkkiosta.

2. Laki kansanedustajain eläkelain 5 §:n muuttamisesta

5 §. Pykälän 2 momentti ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi, koska eläkeansioksi luetun kulukorvauksen verollisen osan maksaminen lopetetaan.

Lainmuutos on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivästä syyskuusta 2000 eli samasta ajankohdasta, jolloin kulukorvausjärjestelmä muuttuu.

3. Laki tuloverolain 70 §:n muuttamisesta

70 §. Pykälän 2 momentissa todettaisiin muun ohella, että pykälän 1 momentissa tarkoitettuna kohtuullisena korvauksena pidetään edustajanpalkkiosta annetussa laissa (328/1947) tarkoitettua edustajan kulukorvausta.

Lainmuutos on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivästä syyskuuta 2000 eli samasta ajankohdasta, jolloin kulukorvauksen verollisen osan maksaminen lopetetaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

Laki

edustajanpalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan edustajanpalkkiosta 30 päivänä huhtikuuta 1947 annetun lain (328/1947) 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 464/1977, ja 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1295/1988, sekä

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 39/2000 uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

1 §

Kansanedustajille tämän lain mukaan suoritettavien edustajanpalkkioiden määrät vahvistaa eduskunnan kansliatoimikunta palkkiotoimikunnan ehdotuksesta.

Palkkiotoimikunnan puheenjohtajan ja kaksi muuta jäsentä valitsee eduskunnan puhemiehistö neljäksi vuodeksi. Puheenjohtaja kutsuu toimikunnan koolle. Toimikunta on päätösvaltainen kaikkien jäsenten ollessa sen kokouksessa läsnä. Puhemiehistö voi antaa toimikunnan toimintaa koskevia täydentäviä määräyksiä.

Edustajalle suoritetaan samalta ajalta kuin edustajanpalkkiota edustajantoimesta aiheutuvista ylimääräisistä kuluista korvausta, jonka suuruus on 30 prosenttia valtion A 27-palkkausluokan peruspalkasta. Edustajalle, joka on valittu muusta kuin Helsingin tai Uudenmaan vaalipiiristä, suoritetaan kulukorvausta 40 prosentin mukaan laskettuna. Jos

edustajalla on muussa kuin Helsingin tai Uudenmaan vaalipiirissä olevan asunnon lisäksi edustajantoimen hoitamista varten omistus- tai vuokra-asunto Helsingissä, Espoossa, Kauniaisissa tai Vantaalla, suoritetaan kulukorvausta 55 prosentin mukaan laskettuna. Uudenmaan vaalipiiristä valitun edustajan kulukorvaus lasketaan kuitenkin 40 prosentin mukaan, jos hänen asuntonsa on yleistä kulkutietä käyttäen kauempana kuin 30 kilometrin matkan päässä Eduskuntatalosta.

2 §

Jos edustaja puhemiesneuvoston tai eduskunnan luvalla ei osallistu eduskuntatyöhön, voi puhemiesneuvosto päättää, että hänelle ei poissaolon ajalta suoriteta edustajanpalkkiota tai osaa siitä.

Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä kesäkuuta 2000. Lain 1 §:n 1 momentin mukaisesti vahvistetut edustajanpalkkiot ja 1 §:n 2 momentin mukaiset kulukorvaukset suoritetaan 1 päivästä syyskuuta 2000 alkaen.

2.

Laki

kansaedustajain eläkelain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1967 annetun kansanedustajain eläkelain (329/1967) 5 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on laissa 1296/1988.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2000.

3.

Laki
tuloverolain 70 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 70 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1072/1998, seuraavasti:

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna kohtuullisena korvauksena pidetään edustajanpalkkiosta annetussa laissa (328/1947) tarkoitettua puhemiehen ja varapuhemiesten määrärahaa, edustajan tietoliikennekorvausta sekä edustajan kulukorvausta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2000.

Helsingissä 12 päivänä toukokuuta 2000

Antti Kalliomäki

Mauri Pekkarinen

Ben Zyskowicz

Outi Ojala

Ulla-Maj Wideroos

Rauha-Maria Mertjärvi

Raimo Vistbacka

Risto Kuisma

Sulo Aittoniemi

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 15/2000 vp**

Lakialoite laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:n, kansanedustajain eläkelain 5 §:n ja tuloverolain 70 §:n muuttamisesta (Antti Kalliomäki /sd ym.)

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä toukokuuta 2000 lähettäessään lakialoitteen laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:n, kansanedustajain eläkelain 5 §:n ja tuloverolain 70 §:n muuttamisesta (LA 61/2000 vp) valmistelevalle valtioneuvostolle valtioneuvoston oikeuskanslerin lausunnon, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto valtioneuvoston oikeuskanslerille.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- eduskunnan hallintojohtaja Kari T. Ahonen
- lainsäädäntöneuvos Risto Eerola, oikeusministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori (emeritus) Antero Jyränki
- valtioneuvoston oikeuskansleri Paavo Nikula
- professori Kaarlo Tuori
- professori Veli-Pekka Viljanen.

LAKIALOITE

Aloitteessa ehdotetaan muutettavaksi edustajanpalkkiolakia niin, että kansanedustajan palkkion vahvistaa eduskunnan kansliatoimikunta eduskunnan ulkopuolisen palkkiotoimikunnan ehdotuksesta. Lain muutoksella kulukorvausta alennetaan ottamalla käyttöön ne perusteet, joita sovellettiin ennen kulukorvauksen osittaista verolepäämistä. Puhemiesneuvostolle ehdotetaan val-

tuutta päättää, maksetaanko luvallisesti eduskuntatyöstä poissa olevalle edustajalle palkkiota.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettavat tulemaan voimaan 15.6.2000. Uusia palkkioita ja kulukorvauksia maksetaan 1.9.2000 lukien.

Lakialoitteeseen ei sisälly erillisiä säätämistäjärjestysperusteluja.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Menettely edustajanpalkkion määräämiseksi. Uuteen Suomen perustuslakiin ei sisälly säännöksiä edustajanpalkkiosta. Aikaisemman valtiopäiväjärjestyksen 16 §:n 2 momentin mukaan edustajanpalkkion ja matkakustannusten korvauksen perusteet säädettiin lailla, jota koskevan ehdotuksen käsittelyjärjestys määräytyi valtiopäiväjärjestyksen 70 §:n nojalla.

Nykyisin edustajanpalkkion suuruus määräytyy suoraan edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n 1 momentin perusteella. Lakiehdotuksen mukaan edustajanpalkkion määrän vahvistaa eduskunnan kansliatoimikunta lailla perustettavan palkkiotoimikunnan ehdotuksesta. Uudesta perustuslaista johtuu, että on pitkälti lainsäätäjän harkinnassa, kuinka tarkasti edustajanpalkkiosta säädetään lailla. Valiokunnan mielestä valtiosäännöstä ei aiheudu estettä sille, että edustajanpalkkiolaissa säädetään ehdotuksen tapaan vain edustajanpalkkion määräytymismenetelystä mutta ei sen suuruuden perusteista.

Valtiosääntöoikeuden kannalta on tärkeää nähdä edustajanpalkkio yhtenä takeena perustuslain 29 §:n mukaisen kansanedustajan riippumattomuuden toteutumiseksi. Edustajanpalkkiolla turvataan yleisemminkin eduskunnan toimintaedellytyksiä. Palkkion on oltava sellainen, että se osaltaan luo riittävästi edellytyksiä kansanedustajan riippumattomuudelle. Valiokunta pitää näistä syistä asianmukaisena lisätä lakiehdotuksen 1 §:n 1 momenttiin perussäännöksen kaltainen maininta kansanedustajille suoritettavasta palkkiosta, esimerkiksi seuraavasti: "Kansanedustajille maksetaan edustajantoimen asianmukaisen hoitamisen vaatima palkkio. Edustajanpalkkioiden määrät vahvistaa ..."

Kansliatoimikunnan päätöksenteko. Lakialoitteen perustelujen mukaan kansliatoimikunnan asiana on vahvistaa edustajanpalkkio palkkiotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti. Tämä ei vastaa ehdotetun pykälän sanamuotoa. Valiokun-

nan mielestä perusteluja tulee muuttaa siten, että kansliatoimikunta vahvistaa palkkion määrän palkkiotoimikunnan ehdotuksesta.

Palkkiotoimikunta. Palkkiotoimikunnan muodostaa sen puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, onko syytä valita jäsenille myös yksi tai kaksi varajäsentä. Näin voidaan estyneisyystilanteissa ehkäistä se, että palkkiotoimikuntaa jouduttaisiin täydentämään ajankohtana, jolloin edustajanpalkkion tarkistamistarve on jo olemassa.

Palkkiotoimikuntaa luonnehditaan perusteissa eduskunnan ulkopuoliseksi toimielimeksi. Perustuslain kannalta toimikunnan asettaminen pohjautuu viime kädessä sen 36 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan "eduskunta valitsee muita tarvittavia toimielimiä sen mukaan kuin tässä perustuslaissa, muussa laissa tai eduskunnan työjärjestyksessä säädetään".

Palkkiotoimikunnan "ulkopuolisuuden" kannalta ehdotuksen puute on, että toimikunnan jäseniin ei kohdisteta ehdotuksessa kelpoisuusvaatimuksia. Valiokunta ehdottaa harkittavaksi riippumattomuussyistä sen osoittamista suoraan laissa, että kansanedustajat tai eduskunnan virkamiehet eivät voi olla toimikunnan jäseninä.

Palkkiotoimikunnan toimintatapojen mahdollisten sääntelytarpeiden johdosta valiokunta viittaa perustuslain 52 §:n 3 momentista seuraavaan mahdollisuuteen hyväksyä johtosääntö tällaiselle toimielimelle.

Palkkiotoimikunnan valitseminen. Palkkiotoimikunnan valitsee ehdotuksen mukaan eduskunnan puhemiehistö neljäksi vuodeksi. Tällainen järjestely on sikäli erikoinen, että perustuslaissa tai eduskunnan työjärjestyksessä puhemiehistöä ei säädetä eduskunnan päätöksentekuelimeksi, joskin puhemiehistö mainitaan työjärjestyksen 5 §:n 1 momentissa. Näiden eduskunnan toimintaa koskevien perussäädösten näkökulmasta olisi luontevampaa, että palkkiotoimikunnan valitseminen kuuluu puhemiesneuvostolle.

Palkkion suorittamatta jättäminen. 1. lakiehdotuksen 2 §:n 4 momentti antaa puhemiesneuvostolle vapaan harkintavallan päättää, että edustajan lupaperusteisen täysistuntoissaolon ajalta ei suoriteta palkkiota tai sen osaa. Säännöksen väljyys voi johtaa käytännön ongelmiin yhdenvertaisuuden kannalta. On tärkeää sitoa puhemiesneuvoston harkintavaltaa esimerkiksi niin, että palkkio voidaan jättää maksamatta edustajan pyynnöstä ja muutoin vain tietyn ajan ylittävältä osalta tai painavasta syystä. Omaisuuden

perustuslainsuojaan palautuvista syistä seuraa, että tavallisessa laissa säädettävä valta ei voi ulottua edustajanpalkkion jo eräänntyneiksi katsottaviin osiin.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Ville Itälä /kok	Hannes Manninen /kesk
vpj.	Riitta Prusti /sd (osittain)	Pekka Nousiainen /kesk
jäs.	Tuija Brax /vihr	Heli Paasio /sd
	Klaus Hellberg /sd	Osmo Puhakka /kesk
	Esko Helle /vas	Petri Salo /kok
	Jouko Jääskeläinen /skl	Arto Seppälä /sd
	Paula Kokkonen /kok	Ilkka Taipale /sd
	Jouni Lehtimäki /kok	vjäs. Pekka Ravi /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jarmo Vuorinen.

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2000 vp

Lakialoite laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:n, kansanedustajain eläkelain 5 §:n ja tuloverolain 70 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä toukokuuta 2000 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi lakialoitteen laeiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:n, kansanedustajain eläkelain 5 §:n ja tuloverolain 70 §:n muuttamisesta (LA 61/2000 vp — Antti Kalliomäki /sd ym.).

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 15/2000 vp), joka on tämän mietinnön liitteenä.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaostossa.

Asiantuntijat

Hallinto- ja tarkastusjaostossa ovat olleet kuuluttavina

- varapuhemies Jukka Mikkola ja hallintojohtaja Kari T. Ahonen, eduskunta
- hallitusneuvos Tuija Vilksa ja neuvotteleva virkamies Matti Halen, valtiovarainministeriö
- tilastojohtaja Jarmo Hyrkkö, Tilastokeskus
- toimitusjohtaja Teemu Lehtinen, Veronmaksajain Keskusliitto.

LAKIALOITE

Lakialoitteessa LA 61/2000 vp ehdotetaan muutettavaksi edustajanpalkkiolakia niin, että kansanedustajan palkkion vahvistaisi eduskunnan kansliatoimikunta eduskunnan ulkopuolisen palkkiotoimikunnan ehdotuksesta. Samalla kulukorvausta alennettaisiin ottamalla käyttöön ne perusteet, joita sovellettiin ennen kulukorvauksen osittaista verolle panoa. Nykyisen kulukorvauksen verollinen osa sisällytettäisiin edustajanpalkkioon.

Puhemiesneuvostolle ehdotetaan annettavaksi valtuus päättää, maksetaanko luvallisesti

eduskuntatyöstä poissa olevalle edustajalle poisolon ajalta palkkiota.

Edellä todetusta edustajanpalkkiolain muutoksesta seuraisi, että kansanedustajain eläkelaista poistettaisiin säännös, jonka mukaan veronalainen kulukorvaus lisää kansanedustajan eläkettä. Kun veronalaisen kulukorvauksen maksaminen lopetetaan, myös tuloverolain 70 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 15.6.2000. Uusia palkkioita ja kulukorvauksia maksetaan 1.9.2000 lukien.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Lakialoitteen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamiensa selvitysten perusteella valiokunta pitää aloitetta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa lakialoitteen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä.

Valtiovarainvaliokunta korostaa, että lakialoitteen sisältämässä uudistuksessa on kyse nimienomaan palkkausjärjestelmän muutoksesta. Lakialoitteessa ei ole ollut tarkoitus ottaa varsinaisesti kantaa edustajanpalkkioiden määrään. Tulevassa järjestelmässä päästään eroon siitä epäkohdasta, että eduskunta itse päättää omista palkkioistaan. Tarkoitus on, että nimettävä eduskunnan ulkopuolinen palkkiotoimikunta itsenäisesti tekisi ehdotuksensa edustajanpalkkioiden määrästä. Tämän ehdotuksen kansliatoimikunta voisi ainoastaan hyväksyä tai hylätä.

Kuten lakialoitteen perusteluista ilmenee, edustajanpalkkioita on viimeksi tarkistettu 1.1.1986 alkaen. Kansanedustajan palkkio on em. vuodesta alkaen jäänyt ansiokohityksessä 15—23 prosenttia jälkeen vertailuryhmien ansioista. Aloitteessa on lähdetty siitä, että edustajanpalkkion tulee olla vertailukelpoinen valtion virkamiesten palkkaukseen ja asettua siinä korkealle tasolle. Kansanedustajille on turvattava riittävät taloudelliset mahdollisuudet keskittyä edustajantoimen hoitamiseen.

Lisäksi on aloitteen mukaan huolehdittava siitä, että edustajantoimesta aiheutuvien kustannusten korvaukset kattavat asianmukaisesti näitä kustannuksia ja kohdentuvat oikein. Etuuskien määräytymisperusteiden tulee olla selkeitä ja sanamuotonsa mukaisena sovellettavia sekä hallinnollisesti mahdollisimman yksinkertaisia.

Yleisen oikeustajun mukaisena pidetään sitä, että edustajanpalkkiosta pitäisi voida luopua, jos on poissa eduskuntatyöstä.

Valtiovarainvaliokunta toteaa, että kansanedustajain eläkelain 5 §:ään ja tuloverolain 70 §:ään ehdotetut muutokset ovat suoraan seurausta edustajanpalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:ään ehdotetuista muutoksista ja siten teknisiä. Valiokunta keskittyykin seuraavassa lähin-

nä edustajanpalkkiolain muutosehdotusten arviointiin.

Yksityiskohtaiset perustelut

Edustajanpalkkiolaki

Menettely edustajanpalkkion määräämiseksi. Edustajanpalkkiota koskevan lakiehdotuksen 1 §:ssä säädetään edustajanpalkkion määräytymismenettelystä. Perustuslakivaliokunta ei lausunnossaan ole nähnyt estettä sille, että laissa ei säädettäisi edustajanpalkkion suuruuden perusteista. Sen sijaan perustuslakivaliokunnan mielestä valtiosääntöoikeuden kannalta on tärkeää nähdä edustajanpalkkio yhtenä takeena perustuslain 29 §:n mukaiselle kansanedustajan riippumattomuuden toteutumiselle. Edustajanpalkkion on oltava sellainen, että se osaltaan luo riittävästi edellytyksiä kansanedustajan riippumattomuudelle. Valtiovarainvaliokunta ehdottaa 1 §:n 1 momenttia täydennettäväksi perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti siten, että se sisältää perussäännöksen kaltaisen maininnan kansanedustajille suoritettavasta palkkiosta.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota lakiehdotuksen perustelujen ja 1 §:n 1 momentin väliseen ristiriitaan. Perustelujen mukaan kansliatoimikunnan asiana on vahvistaa edustajanpalkkio palkkiotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti. Perustuslakivaliokunta on ehdottanut perusteluja muutettavaksi siten, että kansliatoimikunta vahvistaa palkkion määrän palkkiotoimikunnan ehdotuksesta. Valtiovarainvaliokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena on ollut, kuten edellä on todettu, että kansliatoimikunta voi ainoastaan hyväksyä tai hylätä palkkiotoimikunnan ehdotuksen. Valiokunta ehdottaa 1 §:n 1 momenttia tarkennettavaksi tämän mukaisesti vastaamaan lakiehdotuksen perusteluja.

Palkkiotoimikunta. Lakiehdotuksessa on lähdetty siitä, että palkkiotoimikunnan puheenjohtajan ja kaksi muuta jäsentä valitsee eduskunnan

puhemiehistö neljäksi vuodeksi. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt luontevampana, että palkkiotoimikunnan valitseminen kuuluu puhemiesneuvostolle. Valtiovarainvaliokunta pitää lakialoitteessa esitettyä menettelyä tältä osin parempana ja katsoo, että palkkiotoimikunnan valinta kuuluisi luontevasti puhemiehistölle. Sille on jo nyt alemmanasteisilla säännöksillä delegoitu toimivaltaa.

Lakiehdotuksen mukaan puhemiehistö voisi antaa palkkiotoimikunnan toimintaa koskevia täydentäviä määräyksiä. Tämän on saadun selvityksen mukaan tulkittava tarkoittavan toimikunnan käytännön työhön liittyviä teknisiä näkökohtia, ei vaikuttamista toimikunnan käsittelemään substanssiin. Perustuslakivaliokunta on viitannut lausunnossaan myös mahdollisuuden hyväksyä johtosääntö tällaiselle toimielimelle.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että toimikunnan jäseniin ei kohdisteta ehdotuksessa kelpoisuusvaatimuksia. Valtiovarainvaliokunta on täsmentänyt perustuslakivaliokunnan esittämin perustein 1 §:n 1 momenttia siten, että kansanedustajat tai eduskunnan virkamiehet eivät voi olla palkkiotoimikunnan jäseninä.

Palkkion suorittamatta jättäminen. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tarpeellisena sitoa puhemiesneuvoston harkintavaltaa edustajanpalkkion suorittamatta jättämisessä. Yhtyen perustuslakivaliokunnan näkemykseen valtiovarainvaliokunta ehdottaa 2 §:n 4 momenttia täsmennettäväksi siten, että palkkio voidaan jättää maksamatta edustajan pyynnöstä ja muutoin vain painavasta syystä.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

edustajanpalkkiosta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

Tuloverolaki

Lakialoitteeseen sisältyvät muutokset on tarkoitettu saattaa voimaan kesken kalenteri- ja verovuoden. Saadun selvityksen mukaisesti valtiovarainvaliokunta ehdottaa tuloverolain 70 §:n muuttamista koskevan lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen täsmentämistä siten, että lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2000 toimitettavassa verotuksessa. Muutettu säännös ei koskisi verovuoden aikana maksettuja vanhan lain mukaisia kulukorvauksia.

Säätämisjärjestys

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta, joka eduskunnan työjärjestyksen 39 §:n 4 momentin nojalla on valinnut valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaoston puheenjohtajan esittelijäksi asiaa eduskunnan täysistunnossa käsiteltäessä, kunnioittavasti ehdottaa,

että lakialoitteeseen sisältyvä 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

muutetaan edustajapalkkiosta 30 päivänä huhtikuuta 1947 annetun lain (328/1947) 1 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisena kuin ne ovat, 1 momentti laissa 464/1977 sekä 2 momentti laissa 1295/1988, lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 39/2000 uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

1 §

Kansanedustajille *maksetaan edustajantoi-
men asianmukaisen hoitamisen vaatima palk-
kio. Edustajapalkkioiden määrät vahvistaa*
eduskunnan kansliatoimikunta palkkiotoimikun-
nan *ehdotuksen mukaisesti*. Palkkiotoimikunnan
puheenjohtajan ja kaksi muuta jäsentä, *joista ku-
kaan ei voi olla kansanedustaja tai eduskunnan*
virkamies, valitsee eduskunnan puhemiehistö
neljäksi vuodeksi. Puheenjohtaja kutsuu toimi-
kunnan koolle. Toimikunta on päätösvaltainen
kaikkien jäsenten ollessa sen kokouksessa läs-
nä. Puhemiehistö voi antaa toimikunnan toimin-
taa koskevia täydentäviä määräyksiä.

(2 mom. kuten LA)

2 §

Jos edustaja puhemiesneuvoston tai eduskun-
nan luvalla ei osallistu eduskuntatyöhön, voi pu-
hemiesneuvosto *edustajan pyynnöstä päättää*,
että hänelle ei poissaolon ajalta suoriteta edusta-
janpalkkiota tai osaa siitä. *Muutoin puhemies-
neuvosto voi päättää palkkion suorittamatta jät-
tämisestä vain painavasta syystä.*

Voimaantulosäännös
(Kuten LA)

3.

Laki

tuloverolain 70 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
*muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 70 §:n 2 momentti, sel-
laisena kuin se on laissa 1072/1998, seuraavasti:*

70 §
(Kuten LA)

Voimaantulosäännös
(1 mom. kuten LA)

*Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuo-
delta 2000 toimitettavassa verotuksessa. Ennen
lain voimaantuloa maksettuihin kulukorvauk-
siin sovelletaan kuitenkin lain voimaantullessa
voimassa olleita säännöksiä. (Uusi)*

Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Maria Kaisa Aula /kesk	Virpa Puisto /sd
vpj.	Kari Rajamäki /sd	Ola Rosendahl /r
jäs.	Olavi Ala-Nissilä /kesk	Matti Saarinen /sd
	Pirjo-Riitta Antvuori /kok	Anni Sinnemäki /vihr
	Jorma Huuhtanen /kesk	Sakari Smeds /skl
	Timo Ihamäki /kok	Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
	Seppo Kääriäinen /kesk	Kari Uotila /vas (osittain)
	Reijo Laitinen /sd	Jukka Vihriälä /kesk
	Hanna Markkula-Kivisilta /kok	Jorma Vokkolainen /vas
	Tuija Nurmi /kok	vjäs. Kari Kantalainen /kok
	Mauri Pekkarinen /kesk	Mikko Kuoppa /vas (osittain).

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Alpo Rivinoja.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä ei ole ollut tukemassa lakialoitetta edustajanpalkkiolain muuttamisesta. Emme pidä lakialoitteesta kuvattua tasokorotusta edustajanpalkkioihin perusteltuna emmekä tarpeellisenä.

Lakialoitteen perusteluissa todetaan kansanedustajan peruspalkkion jääneen jälkeen muista palkansaajaryhmistä. Eron sanotaan syntyneen yleiskorotusten muodosta eli siitä, että pienimpiä palkkoja on nostettu suhteellisesti eniten. Emme pidä matalapalkka-aloja mahdollisesti suosineita palkkaratkaisuja kestäväenä perusteenä kansanedustajien palkkioiden tarkistukselle. Palkkavertailussa tulisi myös huomioida koko palkkiojärjestelmän kokonaisuus kulukorvauksineen ja siinä tapahtuneine muutoksineen. Lakialoitteessa hahmotettu korotustaso myös selkeästi ylittää sen tason, mitä lakialoitteessa pidetään jälkeenjääneisyytenä. Mielestämme yhden palkkausluokan tarkistus olisi selvästi lähempänä oikeaa ja kohtuullista korjaustasoa. Lakialoitteen henki pyrkii mielestämme tosiasiallisesti rajaamaan palkkiotoimikunnan harkintavaltaa palkkiotason määrittelyssä.

Lakialoitteessa palkkioiden korotuksia perustellaan myös vertaamalla suomalaisten kansanedustajien palkkioita Euroopan unionin jäsenmaiden edustajien kuukausipalkkioihin. Vertailu on monella tapaa ongelmallinen. Myös muiden palkansaajaryhmien osalta korotuksia voitaisiin perustella eurotasoon pyrkimisellä. Vertailussa ei myöskään ole huomioitu verotukselli-

sia eikä kulukorvauksia koskevia eroavaisuuksia. Kansanedustajien palkkiotason määrittely on mielestämme perusteltua tehdä selkeästi kansallisesta näkökulmasta käsin.

Taloudellisten vaikutusten osalta valtion menojen väitetään lisääntyvän 14 tai 21 miljoonaa markkaa riippuen valittavasta palkkausluokasta. Vaikutuksissa ei ole huomioitu palkkioiden muutosten vaikutusta edustajien eläketurvaan ja ns. sopeutumistukeen. Myös näiden muutosten kustannusvaikutukset on tärkeä tiedostaa. Esimerkiksi 12 vuotta kansanedustajana toimineen kuukausieläke nousisi noin 11 000 markasta runsaaseen 15 000 markkaan, jos uudeksi palkkausluokaksi valittaisiin A 31.

Mielestämme kansanedustajien kulukorvauskäytäntöä tulisi selkeyttää ja normalisoida. Kansalaistenkin näkökulmasta palkkiojärjestelmän hyväksyttävyyttä lisääntyisi, jos kaikkien kansalaisryhmien kohtaama kulukorvauskäytäntö olisi mahdollisimman pitkälle yhdenvertainen. Kulukorvauskäytännön läpinäkyvyyden lisäämisen tulee mielestämme olla keskeinen lähtökohta palkkiojärjestelmän kehittämisessä. Lakialoitteessa tämä lähtökohta ei toteudu riittävällä tavalla.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että valiokunnan mietintöön sisältyvät lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 2000

Sakari Smeds /skl

VASTALAUSE 2

Perustelut

Lakialoitteessa esitetään ulkopuolisen toimikunnan asettamista määrittelemään edustajanpalkio. Uudistuksessa ei kuitenkaan jätettäisi toimikunnalle vapaata harkintavaltaa, vaan sitä tiukasti ohjeistettaisiin niin, että koko uudistus johdaisi varsin suuriin palkkionkorotuksiin ilman, että toimikunta voisi arvioida korotusten perusteita vapaan harkintansa mukaan. Valiokunta ei ole myöskään tähän aloitteen perustelujen

sisältämään tiukkaan ohjaamiseen puuttunut. Katsomme, että tältä pohjalta uudistukselle ei ole edellytyksiä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvät lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 2000

Mikko Kuoppa /vas
Jorma Vokkolainen /vas
Kari Uotila /vas

VaVM 9/2000 vp — LA 61/2000 vp

Kansanedustajille uusi palkkiojärjestelmä

Eduskunnan palkkiotoimikunta ehdottaa uutta järjestelmää kansanedustajien palkkaukseen. Palkkiotoimikunta luovutti ehdotuksensa tänään 15.8.2000 kansliatoimikunnalle. Ehdotuksen otti vastaan varapuhemies Sirkka-Liisa Anttila.

Toimikunnan tavoitteena on luoda avoin ja tasapuolinen kokonaispalkkiojärjestelmä. Toimikunta ehdottaa, että kansanedustajien palkkiot irrotetaan valtion palkkaluokituksesta. Kansanedustajille ei enää maksettaisi lomarahaa ja virkapalkkauksen mukaan määräytyviä ikälisiä. Jos kansliatoimikunta hyväksyy esityksen, *kansanedustajien palkkio* on syyskuun alusta lukien 27.000 markkaa ja 12 vuotta palvelleiden *seniorikansanedustajien palkkio* 29.000 markkaa kuukaudessa.

Puhemiehen palkkioksi ehdotetaan 48.000 markkaa kuukaudessa ja varapuhemiesten 40.000 markkaa kuukaudessa. Valiokuntien puheenjohtajille maksettaisiin valiokunnasta riippuen 5000 tai 3000 markan lisäpalkkio.

Kansanedustajan nykyiset palkkatulot vaihtelevat ikälisät, lomarahaa ja veronalainen kulukorvaus mukaan lukien 19.141 ja 24.923 markan välillä. Toimikunnan esittämät palkkiot olisivat vertailukelpoisia mm. Ruotsin ja muiden Pohjoismaiden kansanedustajien palkkioihin.

Esitys on kesäkuuisella lainmuutoksella perustetun eduskunnan ulkopuolisen palkkiotoimikunnan ensimmäinen. Eduskunnan kansliatoimikunta voi joko vahvistaa palkkiotoimikunnan esityksen sellaisenaan tai hylätä sen.

Koska kansanedustajien verottomat kulukorvaukset eivät kuulu palkkiotoimikunnan toimivaltaan, kulukorvaukset eivät vaikuta palkkiotoimikunnan arvioihin kansanedustajien palkkioista.

Kesäkuussa neljäksi vuodeksi asetetun palkkiotoimikunnan puheenjohtajana toimii *ministeri Jaakko Itoniemi* ja jäsenenä *varatuomari Jussi-Pekka Alanen* ja *oikeustieteen tohtori Pirkko K. Koskinen*. Eduskunnan palkkiotoimikunnan nimittämänä sihteerinä toimii asianajaja Jouni Snellman.

Ett nytt system för riksdagsledamöternas arvoden

Riksdagens arvodeskommissionen föreslår ett nytt system för ledamöternas arvoden. Arvodeskommissionen överlämnade i dag 15.8.2000 sitt förslag till kansli Kommissionen. Förslaget togs emot av vice talman Sirkka-Liisa Anttila.

Kommissionens ambition är att få till stånd ett öppet och rättvist totalarvodessystem. Kommissionen föreslår att man frångår kopplingen mellan arvodena och den statliga löneklassificeringen. Ledamöterna kommer inte längre att få semesterpenning och ålderstillägg enligt lönesystemet för tjänstemän. Om kansli Kommissionen godkänner förslaget är ledamöternas arvode från och med början av september 27 000 mark och för seniorledamöter som suttit minst 12 år i riksdagen 29 000 mark i månaden.

Talmannen föreslås få ett arvode på 48 000 mark per månad och vice talmännen 40 000 mark per månad. Till utskottsordförandena betalas ett extra arvode på 5 000 resp. 3 000 mark beroende på utskott.

Ledamöternas nuvarande löneinkomster varierar beroende på ålderstillägg, semesterpenning och skattepliktig kostnadsersättning mellan 19 141 och 24 923 mark per månad. De arvoden kommissionen föreslår är jämförbara med arvoden för bl.a. parlamentsledamöterna i Sverige och de övriga nordiska länderna.

Detta förslag är det första som den genom en lagändring i juni inrättade utomstående arvodeskommissionen har lagt fram. Riksdagens kansli Kommission kan antingen fastställa arvodeskommissionens förslag utan ändringar eller förkasta det.

Eftersom ledamöternas skattefria kostnadsersättningar inte omfattas av arvodeskommissionens behörighet, påverkar kostnadsersättningarna inte arvodeskommissionens bedömningar av ledamöternas arvoden.

Ordförande för arvodeskommissionen, som i juni tillsattes för fyra år, är minister Jaakko Itoniemi och medlemmar vicehäradshövding Jussi-Pekka Alanen och juris doktor Pirkko K. Koskinen. Kommissionen har utsett advokat Jouni Snellman till sin sekreterare.

Eduskunnan palkkiotoimikunnan ehdotus kansanedustajien uudeksi palkkiojärjestelmäksi

1. Toimikunnan ehdotus

1.1 Ehdotuksen lähtökohdat

Palkkiotoimikunta esittää kansliatoimikunnalle uudelle pohjalle rakentuvan edustajanpalkkiojärjestelmän hyväksymistä. Nykyinen järjestelmä on sisällöltään vaikeasti hahmotettava eikä se ota huomioon eduskunnan tehtävissä ja toiminnassa tapahtunutta kehitystä. Kansanedustajille maksettavat palkkiot eivät enää vastaa tehtävän vastuullisuuden ja merkityksen edellyttämää tasoa. Olennainen puute on, että palkkiojärjestelmä ei juurikaan ota huomioon eduskunnan toiminnan sisäisiä vastuusuhteita kuten puhemiesten ja valiokuntien puheenjohtajien tehtävien luonnetta.

Ehdotuksen lähtökohtana on, sopusoinnussa uuden perustuslain ilmentämän valtionelinten hierarkian ja eduskunnan sisäisen vastuun- ja työnjaon kanssa, luoda eduskunnan asemaa ja kansanedustajien taloudellista riippumattomuutta korostava palkkiojärjestelmä.

Tavoitteena on nykyistä avoimempi ja selkeämpi kokonaispalkkioon perustuva järjestelmä. Edustajanpalkkiot eivät olisi enää sidoksissa valtion virkamiesten palkkoihin ja niiden muutoksiin. Ehdotetut palkkiot ovat vertailukelpoisia taloudellisilta ja sosiaalisilta olosuhteiltaan Suomeen rinnastettavissa olevien maiden kansanedustuslaitoksissa maksettaviin palkkioihin. (mm. Pohjoismaat).

Uudessa järjestelmässä palkkio ilmaistaan kuukausiansiona, joka maksetaan 12 kertaa vuodessa. Siihen sisältyvät kaikki kansanedustajille eduskuntatyöstä maksettavat palkanluonteiset erät. Virkamiespalkkauksen ikälisät ja lomaraha poistuvat, mutta ne otetaan huomioon uutta palkkiotasoa arvioitaessa.

Kansanedustajan palkkio on uudessa järjestelmässä kaikille sama, kuitenkin niin, että eduskunnassa 12 vuotta tai kauemmin palvelleiden seniorikansanedustajien palkkio maksetaan korotettuna. Eduskunnan valiokuntien puheenjohtajille maksetaan kansanedustajan palkkion lisäksi puheenjohtajan lisäpalkkio. Puhemiehelle ja varapuhemiehille määritellään omat palkkiot heidän asemansa mukaisesti.

Myös eduskuntaryhmien puheenjohtajien merkitys on eduskuntatyön toimivuuden kannalta keskeinen. Koska asiaa ei ollut mahdollista käsitellä käytössä olleen ajan puitteissa, toimikunta palaa kysymykseen eduskuntaryhmien puheenjohtajien palkkioista myöhemmin lisäselvityksiä saatuaan.

Jos talouden vakaa kehitys jatkuu, uusi palkkiojärjestelmä voi luoda pitempiaikaisen perustan edustajanpalkkioiden maksamiselle. Se ei kuitenkaan estä tekemästä järjestelmään tarkistuksia, jos saadut kokemukset sitä edellyttävät.

Palkkiotoimikunnan laissa määritelty toimivalta rajoittuu edustajanpalkkioon, joten edustajanpalkkiolain 1 §:n 2 momentissa ja 6 §:ssä säädettyt kansanedustajien ja puhemiesten kulukorvaukset jäävät toimikunnan tarkastelun ulkopuolelle.

Eduskunta on määritellyt kulukorvaukset siten, että ne kattavat toimikunnan saamien selvitysten mukaan kansanedustajille ja puhemiehille heidän toimensa hoitamisesta aiheutuvat ylimääräiset kulut. Verottomilla kulukorvauksilla ei näin ollen ole vaikutusta toimikunnan arvioon edustajanpalkkion kohtuullisuudesta.

1.2 Esitys palkkioiksi

Toimikunta ehdottaa edustajanpalkkion määräksi 27.000 markkaa kuukaudessa. Seniorikansanedustajan palkkio on 29.000 markkaa, joka ansaitaan kahdentoista eduskunnassa palvelun vuoden jälkeen.

Suuren valiokunnan, perustuslakivaliokunnan, ulkoasiainvaliokunnan ja valtionvarainvaliokunnan puheenjohtajan lisäpalkkio on 5.000 markkaa kuukaudessa. Hallintovaliokunnan, lakivaliokunnan, liikennevaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, puolustusvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan, talousvaliokunnan, tulevaisuusvaliokunnan, työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan, ympäristövaliokunnan ja muiden mahdollisesti perustettavien valiokuntien puheenjohtajien lisäpalkkio on 3.000 markkaa kuukaudessa

Puhemiehen palkkio on 48.000 markkaa kuukaudessa ja varapuhemiehen 40.000 markkaa kuukaudessa.

Palkkiot maksetaan syyskuusta 2000 alkaen kaksitoista kertaa vuodessa kuukausittain, ja ne ovat veronalaista ansiotulua. Palkkioiden perusteella ei makseta lomarahaa.

Milloin palkkio maksetaan vajaalta kalenterikuukaudelta, lasketaan kalenteripäivän palkkio jakamalla kuukausipalkkio kyseisessä kuukaudessa olevien kalenteripäivien lukumäärällä.

Muutokset palkkioihin tehdään palkkiotoimikunnan esityksestä.

2. Nykyinen tilanne

Kansanedustajan palkkio on vuodesta 1977 lähtien määritelty seitsemän valtion palkkausluokkaa pienemmäksi kuin valtioneuvoston jäsenen palkkio, joka määräytyy ylimmän käytössä olevan palkkausluokan (nykyisin A 34) mukaan. Ylimpien virkamiesten palkkaus määräytyy enenevässä määrin sopimuspalkkauksen pohjalta. Kansanedustajan palkkio on 1.1.1986 alkaen ollut palkkausluokan A 27 mukainen. Palkkio on 1.2.2000 voimaan tulleen valtion palkkaustaulukon mukaan 17.254 - 22.036 markkaa kuukaudessa määrävuosikorotuksista eli ikälisistä riippuen.

Määrävuosikorotukset eli ikälisät maksetaan 3, 5, 8, 11, 15 ja 18 eduskuntavuoden jälkeen. Vuoden 2000 maaliskuussa 62 kansanedustajaa sai palkkion ilman korotuksia (17.254 mk), kolme sai palkkion yhdellä korotuksella (18.117 mk), 60 edustajalla oli kaksi korotusta (19.023 mk), 31 sai kolme korotusta (19.974 mk), 22 sai neljä korotusta (20.783 mk), 15 sai palkkion viidellä korotuksella (21.604 mk) ja seitsemän sai palkkion kuudella korotuksella (22.036 mk). Palkkioiden painotettu keskiarvo oli 19.101 markkaa kuukaudessa.

Edustajalle maksetaan lomarahaa 26 arkipäivään oikeuttavaa vuosilomaa vastaavasti. Veronalaisen lomarahan suuruus on määrävuosikorotuksista riippuen 8.972 - 11.459 markkaa vuodessa.

Kansanedustajalle, joka on samalla valtioneuvoston jäsen, maksetaan ministerinpalkkion lisäksi puolet hänelle kuuluvasta edustajanpalkkiosta ja kulukorvauksesta.

Kaikki kansanedustajat saavat palkkion samojen perusteiden mukaisesti. Sama koskee puhemiestä, varapuhemiehiä, valiokunnan puheenjohtajia ja kansanedustajien keskuudesta valittavia edustajia kansainvälisiin luottamustehtäviin mm. Pohjoismaiden neuvostossa, Euroopan neuvostossa ja ETY-järjestössä. Näistä tehtävistä ei makseta lisäpalkkiota. Eduskunnan kirjaston hallituksen puheenjohtaja ja jäsenet, valtioneuvoston jäsenet ja eduskunnan tilintarkastajat saavat tehtäviensä hoidosta erilliskorvauksen.

Kansanedustajille maksetaan edustajantoimesta aiheutuvista ylimääräisistä kuluista korvausta, josta 20 prosenttia on ollut veronalaista ja 80 prosenttia verotonta. Veronalainen kulukorvaus, joka poistuu 1.9.2000, on ollut kansanedustajille palkkioon rinnastettavaa ansiotuloa, jonka suuruus on riippunut kulukorvauksen suuruudesta eli kansanedustajan asuinpaikasta ja siitä, onko edustajalla toimen hoitamista varten asunto pääkaupunkiseudulla. Maaliskuussa 2000 veronalainen kulukorvaus oli 39 edustajalla 1.139 mk/kk, 19 edustajalla 1.553 mk/kk ja 142 edustajalla 1.932 mk/kk.

Kun 1.9.2000 poistuva veronalainen kulukorvaus ja kerran vuodessa maksettava lomarahaa otetaan huomioon, kansanedustajien palkanluonteiset tulot vaihtelevat välillä 19.141 - 24.923 mk/kk. Painotettu keskiarvo oli maaliskuun 2000 tilanteen mukaan 21.670 mk/kk.

Edustajanpalkkiolain muutoksen yhteydessä kansanedustajien veronalaiset kulukorvaukset poistettiin 1.9.2000 alkaen. Kulukorvauksista jäivät jäljelle vain verottomat kulukorvaukset, 4.555 mk (1.9.2000 jälkeen 5.176 mk), 6.211 mk (1.9.2000 jälkeen 6.901 mk) tai 7.730 mk (1.9.2000 jälkeen 9.490 mk) kuukaudessa riippuen asuinpaikasta ja siitä, onko edustajalla toimen hoitamista varten toinen asunto pääkaupunkiseudulla.

3. Muutostarpeet

3.1 Palkkiojärjestelmän epäkohtia

Edustajanpalkkiolain tavoitteena on muuttaa ongelmalliseksi koettua palkkausjärjestelmää. Uudessa järjestelmässä palkkioiden määrät ja niiden keskinäinen porrastus on vahvistettava eduskunnan ulkopuolisen palkkiotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti.

Toimikunnan käsityksen mukaan palkkausjärjestelmän saama arvostelu on johtunut enemmänkin palkkaus- ja kulukorvausjärjestelmän vaikeaselkoisuudesta kuin siitä, että palkkioiden tasoa pidettäisiin epäoikeudenmukaisena. Kansalaisten on vaikea saada totuudenmukaista ja luotettavaa kuvaa siitä, mitkä ovat kansanedustajien todelliset ansiotulot. Erityisesti palkkion ja kulukorvausten suhde on ollut omiaan herättämään epäluuloja, jotka ovat heikentäneet kansalaisten luottamusta palkkiojärjestelmää ja sen myötä koko eduskuntaa kohtaan.

Nykyinen palkkiojärjestelmä perustuu virkamiespalkkaukseen. Edustajanpalkkion tarkistukset on tehty automaattisesti valtion palkkaustaulukon mukaan. Palkkiot ja niistä käyty keskustelu ovat muutoinkin luoneet kuvaa kansanedustajista virkamiehinä.

Toimikunta katsoo, että palkkauksen kautta tapahtuva suora rinnastus virkamiehistöön antaa harhaanjohtavan kuvan kansanedustajan tehtävästä, joka on äänestäjiltä saatu luottamustoimi. Kansanedustajan työ ja hänen oikeutensa ja velvollisuutensa työssä ovat lähtökohtaisesti erilaiset kuin virkamiehen.

Virkamiespalkkauksesta johtuu, että kansanedustajan palkkio määräytyy eduskuntavuosien mukaan. Käytössä on peräti kuusi eri suuruista palkkiota. Määrävuosikorotusten tuoma palkanlisä viestii eduskunnan ulkopuolelle, että vain eduskunnasta saatu kokemus kasvattaa pätevyyttä kansanedustajan tehtävään. Ikälisäjärjestelmästä seuraa, että erityisesti ensimmäistä kertaa valittavien kansanedustajien palkkio jää alhaiseksi.

Edustajille maksettava lomarahaa luo kuvaa kansanedustajan tehtävästä normaalina palkkatyönä. Kansanedustajan työ ei kuitenkaan ole sidottu työaikaan eikä työpaikkaan, sillä kansanedustajan työstä merkittävä osa tehdään eduskunnan varsinaisen työajan ulkopuolella. Kansanedustajan tehtävien hoitaminen edellyttää, että edustaja tapaa vaalipiirinsä äänestäjiä ja eturyhmiä myös lomakausina ja muuallakin kuin rautatieyhteyksien päässä. Lisäksi lomarahaa vaikeuttaa kansanedustajien todellisen tulotason hahmottamista.

Kansanedustajien palkkioita ei ole porrastettu työn vaativuuden tai vastuun jakautumisen perusteella. Nykyinen palkkausjärjestelmä ei ota huomioon mm. eduskunnan puhemiehen, varapuhemiehen ja valiokuntien puheenjohtajien tehtäviin liittyvää vastuuta ja sen myötä kasvanutta työmäärää.

3.2 Palkkioiden taso

Kesäkuussa 2000 lakialoitteen pohjalta hyväksytyn edustajanpalkkiolain muutoksen keskeisenä ja julkilausuttuna tavoitteena on korottaa kansanedustajille maksettavia palkkioita. Nykyistä A 27 palkkausluokkaan perustuvaa palkkiota ei uutta järjestelmää koskevan lakialoitteen (LA 61/2000) perustelujen mukaan voida pitää riittävänä.

Edustajanpalkkiota tulisi lakiehdotuksen perustelujen mukaan korottaa siten, että kansanedustajille turvataan riittävät taloudelliset mahdollisuudet keskittyä edustajantoimen hoitamiseen. Palkkion tulisi olla lakiehdotuksen perustelujen ja lakialoitetta käsitelleen valtioneuvoston mietinnön (VaVM 9/2000) mukaan vertailukelpoinen valtion virkamiesten palkkauksen kanssa ja asettua siinä korkealle tasolle.

Eduskunnassa on teetetty selvityksiä edustajanpalkkion kehityksestä mm. julkisen ja yksityisen sektorin palkansaajien ansiokehitykseen verrattuna. Selvitysten mukaan kansanedustajan palkkio on vuodesta 1986 alkaen jäänyt ansiokehityksessä selvästi jälkeen vertailuryhmien ansiosta. Selvityksissä on myös vertailtu Suomen kansanedustajien palkkioita muiden EU-maiden parlamentaaristen edustajien ansioihin. Suomen kansanedustajien palkkioiden on todettu eduskunnan teettämän tuoreen selvityksen (Kansanedustajien palkkaus EU-maissa, Norjassa ja Islannissa, Eduskunnan kanslian julkaisu 3/2000) mukaan sijoittuvan muihin EU-maihin verrattuna alhaiselle tasolle.

4. Toimikunnan ehdotuksen perustelut

4.1 Palkkiojärjestelmän pääperiaatteet

Toimikunnan esityksen tärkein tavoite on tehdä palkkiojärjestelmästä nykyistä selkeämpi ja helppotajuisempi. Kansalaisten tulee voida tietää minkä suuruisen korvauksen heidän valitsemansa edustajat työstään saavat. Palkkio tulee voida esittää yksinkertaisena kuukausiansiona siten, ettei sen ulkopuolelle jää eduskunnan työhön liittyviä palkanlisiä tai muita ansiotuloon vaikuttavia tekijöitä.

Ehdotuksen toinen lähtökohta on se periaate, että samasta työstä maksetaan sama palkka. Kansanedustajien riippumattomuus edellyttää, että he luovat suurelta osin itse oman toimenkuvansa ja vastaavat äänestäjilleen henkilökohtaisesti menestyksestään sen toteuttamisessa. Palkkauksen moniasteinen porrastus eduskunnan palveluvuosien mukaan on ristiriidassa sen kanssa, että kansanedustajan aseman itsenäisyys ja siihen liittyvä vastuu on kaikille sama palvelusvuosista riippumatta. Toimikunta ehdottaa sen vuoksi, että määrävuosikorotuksista eli ns. ikälisistä luovutaan, kuitenkin niin, että 12 vuotta ja kauemmin eduskunnassa palvelleille seniorikansanedustajille maksetaan kahdella tuhannella markalla korotettu palkkio, 29.000 markkaa kuukaudessa.

Palkkauksen avoimuus ja valtion palkkausluokituksen mukaisista määrävuosikorotuksista luopuminen edellyttävät, että edustajanpalkkion sidonnaisuus valtion palkkaustaulukoihin puretaan. Myös lomarahaa ehdotetaan poistettavaksi. Lomarahan poistuminen on otettu huomioon uutta palkkiotasoa arvioitaessa.

4.2 Palkkioiden porrastus

Eräisiin eduskunnan luottamustehtäviin liittyvä vastuu ja työmäärä ovat viime vuosikymmenen aikana kasvaneet. Näistä merkittävin on puhemiehen tehtävä, johon liittyy valtioelinten hierarkian tuoman aseman lisäksi tärkeitä kansainvälisiä ja kotimaisia tehtäviä. Uusi perustuslaki on vahvistanut puhemiehen ja varapuhemiesten asemaa.

Puhemiehen ja varapuhemiesten palkkioiden tulee vastata heidän virallista asemaansa ja tehtäviensä luonnetta erityisesti suhteessa valtioneuvoston jäsenen palkkioon. Toimikunta ehdottaa puhemiehen palkkioksi 48.000 markkaa ja varapuhemiehen palkkioksi 40.000 markkaa kuukaudessa.

Saadut selvitykset osoittavat, että myös eduskunnan valiokuntien ja niiden puheenjohtajien tehtävät ovat lisääntyneet. Erityisen tärkeässä asemassa ovat valiokuntien puheenjohtajat. He johtavat eduskunnassa tapahtuvaa lainsäädännön ja talousarvion käsittelyn valmistelua.

Uuden perustuslain 35 §:n mukaan eduskunnan tulee asettaa vaalikaudekseen suuri valiokunta, perustuslakivaliokunta, ulkoasiainvaliokunta, valtiovarainvaliokunta sekä eduskunnan työjärjestyksessä säädetty muut pysyvät valiokunnat. Mainitut neljä valiokuntaa ovat valtiosääntöoikeudellisesti erityisasemassa, koska osa niiden tehtävistä ja vastuualueista perustuu suoraan perustuslakiin.

Muut pysyvät valiokunnat ovat eduskunnan työjärjestyksen 7 §:n mukaan hallintovaliokunta, lakivaliokunta, liikennevaliokunta, maa- ja metsätalousvaliokunta, puolustusvaliokunta, sivistysvaliokunta, sosiaali- ja terveysvaliokunta, talousvaliokunta, tulevaisuusvaliokunta, työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta ja ympäristövaliokunta.

Toimikunta ehdottaa, että perustuslaissa erikseen mainitun neljän valiokunnan puheenjohtajille maksetaan edustajanpalkkion ohella puheenjohtajan lisää 5.000 markkaa kuukaudessa. Muiden

valiokuntien puheenjohtajille puheenjohtajan lisä on 3.000 markkaa kuukaudessa.

4.3 Palkkioiden taso

Toimikunnan lähtökohtana on, että kansanedustajan tehtävästä maksettavan palkkion tulee olla sopusoinnussa tehtävän arvon ja luonteen kanssa. Eduskunta on perustuslain mukaan ylin valtioelin. Riittävä tulotaso on omiaan tukemaan kansanedustajien itsenäisyyttä ja riippumattomuutta, jota tehtävän kansalaisten edun mukainen hoitaminen edustajilta edellyttää.

Edustajanpalkkion määrä liittyy myös eduskunnan asemaan ylimpänä valtioelimenä, joka on voimistunut 1980-luvulta lähtien. Uusi perustuslaki vahvistaa Suomen poliittisen järjestelmän parlamentaristisia piirteitä säätämällä eduskunnalle uusia tehtäviä mm. ulkopoliitikan alalla. Eduskunnan kansallisesti ja kansainvälisesti vahvistunut asema näkyy yksittäisten kansanedustajien työn lisääntyvänä vastuuna.

Kasvava osa eduskunnan työstä on kansainvälistä yhteydenpitoa ja yhteistyötä, mikä edellyttää kansanedustajalta yhä laaja-alaisempaa ja monipuolisempaa pätevyyttä ja valmiuksia. Kun kansanedustajan tehtäväkenttä laajenee ja monipuolistuu, on maamme edun mukaista, että kansanedustajiksi hakeutuu myös muissa kuin ensisijaisesti puoluepoliittisissa tehtävissä menestyneitä henkilöitä.

Kansanedustajan tulotason tulee olla niin korkea, ettei muissa tehtävissä menestyneen ja hyvän tulotason saavuttaneen henkilön tarvitse tehdä kohtuutonta taloudellista uhrausta ottaessaan vastaan kansanedustajan tehtävän. Tulotaso ei saa toisaalta muodostua pääasialliseksi houkuttimeksi henkilöille, jotka eivät voisi saavuttaa vastaavaa tulotasoa muissa tehtävissä.

Toimikunta ei pidä erityisen hyödyllisenä vertailla kansanedustajien palkkioita suoraviivaisesti valtion virkamiehille maksettavien palkkojen kanssa. Kun vertaillaan lähtökohdiltaan erilaisia toimenkuvia ja työtehtäviä, vertailu johtaa usein hedelmättömään keskusteluun tehtävien arvojärjestyksestä. Tulotason vertailu eri maiden välillä on myös vaikeaa, ja se antaa harvoin yhteismitallisia ja käyttökelpoisia tuloksia. Palkkiotason riittävyyden arviointia ei tule perustaa yksinomaan tällaisiin vertailuihin.

Perusteltua on, etteivät Suomen kansanedustajien palkkiot poikkea kohtuuttoman paljon maista, jotka ovat taloudellisilta ja sosiaalisilta olosuhteiltaan verrattavissa Suomeen. Vaikka yksityiskohtaisten johtopäätösten tekeminen eri maiden kansanedustajien ansiotasosta on erilaisista perinteistä ja elinolosuhteista johtuen vaikeaa, toimikunta katsoo, että sen ehdottama palkkiotaso on vertailukelpoinen ainakin Pohjoismaisten kansanedustajien palkkauksen kanssa.

5 Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset

Toimikunnan ehdottama uusi palkkiojärjestelmä lisäisi valtion menoja n. 20,7 miljoonaa markkaa vuodessa. Kun 1.9.2000 voimaan tuleva kulukorvausten muutos otetaan huomioon, menojen lisäys on 19,6 miljoonaa.

Uuden palkkiojärjestelmän kustannusvaikutukset ensi vuodelle ilmenevät seuraavasta taulukosta:

KUSTANNUSVAIKUTUS VUONNA 2001 MARKKOINA

SELITE:	PALKKA / KK / HENKIÖ	KUSTANNUS-VAIKUTUS
PUHEMIES	48.000,00	617.391,36
VARAPUHEMIEHET	40.000,00	1.028.985,60
KANSANEDUSTAJAT (> 12 V.) VPJ.	34.000,00	437.318,88
KANSANEDUSTAJAT (> 12 V.) VPJ.	32.000,00	2.881.159,68
KANSANEDUSTAJAT (< 12 V.) VPJ.	32.000,00	1.234.782,72
KANSANEDUSTAJAT (< 12 V.) VPJ.	30.000,00	1.543.478,40
KANSANEDUSTAJAT (> 12 V.)	29.000,00	11.563.225,68
KANSANED. / MINISTERI (> 12 V.)	14.500,00	559.510,92
KANSANEDUSTAJAT (< 12 V.)	27.000,00	47.230.439,04
KANSANED. / MINISTERI (< 12 V.)	13.500,00	2.083.695,84
PALKKAUSMENOT YHTEENSÄ		69.179.988,12
VUODEN 2000 TALOUSARVIO		-48.500.000,00
VÄHENNYS KULUKORVAUKSISTA		-1.033.316,46
LISÄYS KUSTANNUKSIIN		19.646.671,66